

MİMAR SİNAN

4. Süleyman Mabedinin yerinde
Gelişmiş Medeniyetler Melih TOKAY
24. Masonluğun Metrolojik
Sembolizması M. Cahit BERGİL
32. Dogma ve Dogmacılık Servet YESARLI
35. Masonlukta Gerçekler Raşid TEMEL
42. Babilik ve Felsefesi İzak ABUDARAM
58. Vazifemiz Nezih RONA
60. Joseph HAYDN «Paris»
Senfonileri Orhan TANRIKULU
66. Erdem «Fazilet» Gökhan ÖNCE
71. Sami Morda Jak ALGUADİŞ
75. Masonluk ve Fihretli Tark GÜNER
77. Kilisenin Masonluğa Yeni Bir Darbesi
Çeviren: Tark GÜNER — Michael WEST
79. Olayların İçinden Sahrı ERMAN
82. Localarda Verilen Konferanslar Mimar SİNAN
91. Aramızdan Ayrılanlar Mimar SİNAN
92. Fihretler Günen İPEKÇİ

MİMAR SİNAN

**Gevşemeyin, endişe etmeyin. İnancınız
sağlamsa, mutlaka başaracaksınız.**

Şanı Yüce Kur'an, S. III. 139

Kapak Kompozisyonu : **ŞİNASİ BARUTCU**
YENİLİK BASİMEVİ — TİPO — OFSET
Tel. : 143 85 72 * İSTANBUL — 1986

MİMAR SİNAN

Hür ve Kabul Edilmiş Masonlar Büyük Locasının
Tarihi, çağdaş ve gerçekçi açıdan
araştırma ve yayın organıdır.

Hür ve Kabul Edilmiş Masonlar Büyük Locası adına
İmtiyaz sahibi : Şekûr OKTEN

Yazı işlerini fillen idare eden : T. Zihni TARHAN

DERGİDE ÇIKAN YAZILARIN SORUMLULUĞU YAZARLARINA AİTTİR.

ÜÇ AYDA BİR ÇIKARILIR, ÜYELERE MAHSUSTUR. PARA İLE SATILMAZ.

Nuruziye Sokağı 25, Beyoğlu, Tel. : 149 24 51

4. Süleyman Mabedinin yerinde
Gelişmiş Medeniyetler Melih TOKAY
24. Masonluğun Metrolojik
Sembolizması H. Cahit BERGİL
32. Dogma ve Dogmacılık Servet YESARİ
35. Masonlukta Gerçekler Raşid TEMEL
42. Babilik ve Felsefisi İzak ABUDARAM
58. Vazifemiz Nezih RONA
60. Joseph HAYDN «Pafte»
Senfonileri Orhan TANRIKULU
66. Erdem «Fazilet» Gökhan ÖNCE
71. Sami Mordo Jak ALGUADIŞ
75. Masonluk ve Filateli Tarık GÜNER
77. Kilisenin Masonluğa Yeni Bir Darbesi
Ceviren : Tarık GÜNER — Michael WEST
79. Olayların İçinden Şahir ERMAN
82. Localarda Verilen Konferanslar Mimar SİNAN
91. Aramızdan Ayrılanlar Mimar SİNAN
92. Fihristler Günen İPEKÇİ

celerde vurgulanan bazı olaylara, kişilere, konseptlere; derecelere atıf yapılmaksızın, kısaca değinmek ve bunların zaman ve mekân çerçeveleri içindeki yerlerini, diğer bir deyimle bir nevi koordinatlarını belirtmek olacaktır. Bunu yaparken Üs.: ımız Naki Cevat Akkerman Kardeşimizin incelemek üzere verdiği bir yayından da özellikle yararlandım. Kendisine bu vesile ile teşekkür ederim, sağlık ve uzun ömürler dilerim.

Süleyman Mabedinde sözü edilen Kutsal'ların Kutsal (Kudstli Akdas) ın yeri Kudüs'tür. «Ebedi Şehir» olarak nitelendirilmiş bu yerleşmeye üç ulu din şekil vermiş ve bir bakımdan çarpıcı bir ortak kutsallık düşüncesinin, ruh haletinin doğmasına neden olmuş; fakat aynı zamanda bu dinlerin salikleri arasında ona sahip olma hırsı ve toleranssızlık nedeniyle de sonsuz çekişmelerin süregelmesine meydan vermiştir.

Evet, bu üç dinin kutsal mahallerinin zamanda ve mekânda yan yana, hattâ üstüste, birbirinin üstünde yer aldığı bu kent, beşeriyetin yarı nüfusunun bir simgesidir. Antik Kudüs (Yeruşalim)'e havadan bakıldığında Moriah dağının zirvesinde yükselen. «Kübbe-t-ül Şahre'nin altına kaplı göz alıcı kubbesi görülür. Bu dağ Birinci (yani Süleyman) ve İkinci (yani Zerubabel) mabetlerindeki ve bunlardan daha evvel eski tarihlerde inşa edildiği ileri sürülüp Ekosizm'de adı geçen Enoch Mabedindeki «Kutsalların Kutsalı»nın yeri olduğu için Yahudilerin; Haremi Şerif Hazreti Muhammedin efsanevi, olağanüstü, mistik miracı'nın başladığı, dünyamızı terkettiği mahâl ve İslamın üçüncü kutsal yeri olduğu için Müslümanların; «Templum Domini» yani «İsa Mabedi»nin bulunduğu, ve kentlin İsa'nın yaşam ve ölümünde çok büyük rol oynadığı için de Hristiyanların indinde hürmet ve itibar görür. Ayrıca M.:lukta bir derecede ENOCH lejandı ve öğretisi konu edilir (Enoch = Hermes = İdris Peygamber). Enoch tufandan önce yaşamış yüksek dereceli bir rahip peygamberdir. Tanrı ile Cebraill vasıtasıyla ilişki kurmuş, derin ilmi bilgisi ve akli hikmet sahibi bir öğretmendir. Sukutu hayale uğradığı için Moriah dağına inzivaya çekilmiş, tuğladan dokuz katlı bir yeraltı mabedi inşa etmiş. Tufandan sonra bu Mabedin kalıntıları ve sakladığı ve Enoch'un öz oğluna bile söylemediği sırların bir kısmı bulunmuştur. Yani daha eski bir mabedin de varlığı ileri sürülmüştür.

Monoteist, Tek Allahlı üç büyük dinin ruh ve fikriyatının (düşün-

cesinin) bulunduğu bu büyük meydan, Hazreti İbrahim'in oğlu İsmail'i (Yahudiler bunun İshak olduğunu söylerler) kurban etmek istediği efsanevidir. Bu meydan beşer tarihinin büyük ordularının çizmelerinin titrettiği yerdir. Bu orduların bazıları buralara yağma için gelmişler, bazıları din ve kültürlerini zorla kabul ettirmek, diğer bazıları da Hazreti İbrahim'den bu yana Tek Allah'a olan inancın revaç bulması dolayısıyla kente sahip olmanın verdiği yüksek prestiji kazanmak uğruna savaşmışlardır.

Hristiyanların kullandığı «Kutsal Kent», İbranice «Yerushalayim Ha-Oedosha» ve Arapça «El Quds» terimleri, antikitenin denizden ve uluslararası ticaret yollarından epeyce uzağında bulunan bir takım tepelerin birinin zirvesinde yer alan, orta derecede önemli bir taşra kentinin esinlediği aşırı dinsel coşkunun üç ayrı ifadesidir. Bu kent, bir çok defa, kendisini çok önemli tarihi olaylar ve dini hareketlerin ortasında bulmuştur. Bazılarına göre yeryüzünde semavi, uhrevi saadeti (béatitude) fensil ve remiz ettiğinden asırlar boyunca bir miknatıs gibi milyonlarca hacıyı kendine çekmiştir.

Kudüs beşer ırkının yaklaşık yarısına göre, muhtelif derecelerde olmak üzere, 980 milyon hristiyan, 475 milyon müslüman ve 13 milyon yahudi için, dinsel bir simgedir.

Kudüs'ün coğrafi ve topografik konumu, bu durumu yalnızca açıklamaya yetersizdir. Bununla beraber, en azından iklim ve öteki doğal koşullar dinsel işlevini yerine getirmeye elverişsiz bir durum yaratmıyordu. Fiziksel yönden dezavantajlı olmasına rağmen eskiler Kudüs'ü bir hayır dua, rahmet bahsedilmiş bir yer olarak görürlerdi. Kent o zamanki dünya ticaretinin Filistin'i kateden iki büyük yolunun, yani deniz yolu ve Şam'ı Kızıldeniz'e bağlayan Kral yolunun (yani Via Regalis'in) güzergâhının dışında kalıyordu. Diğer yandan, Kent Efraim dağları ile Yahuda'yı (Judea) Kuzeyden Güneye bölen su bölümü hattına yakındır. Batıda boynular nispeten kolay geçit verirler; Doğuda, daha güçlüklerle olsa geçit verirler. Kent, su ve ekilebilir arazi bakımından kendine ancak yeterlidir. Kudüs, çöl ile ekilebilir arazi bakımından kendine ancak yeterlidir. Kudüs, çöl ile ekilebilir arazi ortak sınır hattına yakındır. Bu durum toplumun hareketli havasından ve haksızlıklardan rahatsız olanların, doğuda Ürdün (Jourdain) nehrine kadar uzanan Yahuda (Judea) çölünde melce bulmasına,

sığınmasına olanak sağlamış oluyordu. Kentin kendisi ise küçük birkaç vadi ve tepe tarafından doğal parçalara ayrılmıştır; bunlar birçok dinin en eski antik çağlardan beri, asgari sürtünmeyle, yan yana bulunmasına olanak vermiştir.

«TANRI SHALEMİN TEMELİ»

Adı (yani Yeruşalim) SHALEMİN TEMELİ anlamında olduğundan Kent, kuruluşundan beri dinsel bir esasa malikti. SHALEM bir batı semitik tanrı idi; bu Tanrının ismi, ve İbranicede «barış» ve «bereket» anlamına gelen sözcükler aynı kökenden gelmektedir.

i.Ö. 3000 yıl önceki Kudüs (Yeruşalim) olan Salem'in kralı Melkizedek, aynı zamanda «çok yüce Tanrının rahibi, kâhini» idi (Tekvin, 14: 18). İbranilerin El Elyon dedikleri bu tanrı Kanaan (Canaan) ilinin önemli bir ilâhı idi. Melkizedek isminin «adalet» anlamında olan ikinci kısmı (... Zedek) Amorilerin beş kralını Yeşu'ya karşı harbe götüren Yeruşalim kralı Adonizedek'in adında da vardır (Yeşu, 10: 1). Kanaanlıların Yeruşalim hakkındaki bu dini tezahüratı fazla abartılmamalı, deniyor, zira Kanaanelinin her sitesinin ba'al, yani sahip efendi dedikleri bir Tanrısı vardı, ve kral yeryüzünde onun adına hükmederdi. Bu Kanaaneli kentlerinin kutsal kökenlerini belirtir, bu kentlerin herbirinin çekirdeğini bir mabet oluştururdu.

Kronikler ile üç büyük dinin öğretilerine yansıdığı şekliyle Kudüs'ün tarihi, tarihsel gelişmesi, Kutsal Kitaplar ve bunların sonraki dönemlerde teolojik literatürde ifadelerini buldukları şekli, ve Kudüs'ün asırlar boyunca gösterdiği gelişmenin dinsel yaşamı ve eskatolojisinde (yani, ölüm, cennet, cehennem, Kıyamet günü gibi yüksek dinsel hususlarda) oynadığı rol gibi birçok açıdan mütalea edilmelidir. Şimdi biz burada metafizik düşüncelerin (conception'ların) tarif ve değerlendirilebildikleri ölçüde Kudüse her dinin atfettiği önemi tahmin etmeye çalışalım.

Kanaan düşüncesinin etkinliği azalıp yok olurken Jüdaizmi, kökleri Kudüsün en uzak mazisine kadar erişen bir inanç haline getirdi. Salem kenti istisna edilirse Pentateuque, yani Musa'nın

(Tevrat ın) İlk Beş Kitabında Kent'ten özel olarak söz edilmemektedir; ancak Tesniye (Deuteronomy) yani Beşinci Kitapta dolaylı olarak «... Allahın, Rabbin (Lemyezel'in) adını koymak için seçtiği yer» diye bir ibare bulunmaktadır (Tesniye, 12:21). Bununla beraber yerleşme devrelerinin hiçbir anında İsrail kabileleri amfiktiyonik, yani birkaç siteye ortak, merkezi Siloh tapınağının sürekli olduğunu, sürekliliğe sahip bir tapınak olarak görmemişler, kabul etmemişlerdir. Bu tapınak On Emrin saklandığı Ahit Sandığının henüz sabit bir ikametgaha malik olmadığı dönemde (bir makam tahsis edilmemişken) çölde gezginciliği temsil ve ifade ediyordu.

DAVUT SİTESİ

Yahudilere göre, Kudüslü Jüdalızmin tarihini bağlayan (İ.Ö. 1000 inci yıllar) «Rabbin Kulu (Lemyezel'in hadimi) ve gelecek Meşih'in cediti, efsanevi kahraman Davut'tur (Davuta şanı büyük Kur'anı Kerimin birkaç yerinde atıflar yapılmaktadır.). İsrail'liler Arzu Mevuda girdikleri zaman kent Yebuslilerin elinde bulunuyordu. Yeşu öldükten sonra Davut, kenti Yebuslilerden alarak krallığının başkenti yaptı. (Bu kararı verdiği bir tepede bugün bir sinagog vardır). Davut burada Yahuda ve Bünyamin kabilelerini iskân ettirdi, fakat Yebusileri koymadı. On Emri taşıyan sandukayı, Ahit Sandığını son Yebusi kralı Aravna (Arvenna)'dan öküzlülerle beraber 50 şekel'e satın aldığı bir harman yerine (düzlüğe), geçici olarak yerleştirdi. «Davut orada önce Râbbe bir sunak inşa etti ve şükran için yakıt takdimeleri (odun) ve selâmet takdimelerini (öküz) kurbanlar sundu» (II Samuel, 24. 25). Bir bakımdan, tapınağın ruhani temeli, niteliği zaten vardı. Davut'un oğlu ona ancak mimari bir ifade verdi.

«Ve Süleyman'a Rabbin şu sözü geldi... İsrail evlâtları arasında oturacağım» (I. Krallar, 6, 11: 13). Aslında, bu noktalarla gösterilip belirtilmiyen yerlerde Rab, Kanunlarını yerine getirirsen, doğru oturursan diyerek bunu şarta bağlıyor. Süleyman da mabedi tahsis duasında «Oturmak için sana bir ev, ebediyen mesken tutacağın bir yer yaptım» (I. Krallar, 8: 13), dedi.

ALLAHIN SİTESİ

Kuruluşunun ilk yüzyıllarında Kudüs şehir ve Mabedinin merkezi niteliği herkesçe tanınmaktan uzaktı. Jeroboam, İsrailde Dan ve Bethel'de rakip tapınaklar inşa etmişti. Lakniş ve Arad'daki kazıların gösterdiği gibi Yahudanın başka yerlerinde bile Süleyman'dan Yeşu'ya giden zaman süresinde İsrail'in Tanrısı adına inşa edilmiş olan tapınaklar mevcuttu. Fakat Kudüs üzerine çöken dış tehlikeler bunun görünüşünü silebilecek durumda; «Rabbin evi» doğatıstı bir hâleye büründü. Asur kralı Sennacherib'in (Sankerib), görüldüğü kadarıyla dayanılmaz baskısına karşı, İşıya Rabbin «Çünkü bu Kenti kendim için ve kulum Davut için koruyacağım» dediğini belirtiyordu (II. Krallar, 19: 34). Bu koruyucu durumların yanında, Yahuda'nın büyük Peygamberleri Kudüs'ün ahlak düşüklüğü ve günahlarını da görüyor ve bunu şiddetli takbih ediyorlardı. (ö.ğ. Hoşea). Ancak Peygamberlerin önceden haber verdikleri felâket çöktü de ulus çoğunluğuyla «Babil sularının yanında sürgüne gönderildiğinde» (I.Ö. 587), Kudüs sevgisi, 137 nci Mezamır'de şu sözlerle yahudilerin kulaklarına asırlar boyunca ses verdi: «Kudüs seni hatırlamazsam sağımda beni unutsun!» (Mezamır, 137: 5). Sağ, mukaddes telâkki ediliyor, itibar görüyor. Kudüsün aşağılanışını en haşın sözlerle belirten peygamber Hezekiel, kitabının son bölümlerini kentnin, ve restore edilmiş mabedinin hayali bir görünüşüne hasretdiyor. Bunlarda Kudüsün geleceği çok detaylı şekilde tasvir edilmiştir. (Birgün burada toplanıp bir güç yaratacağısınız v.s. gibi kehanetler). Perslerin müdahalesiyle Babil esaretinden Sion'a birinci avdetten sonra Kudüs'ün durumu sağlamlaştı. İkinci Mabet (Zorobabel Mabedi de denir) başlangıçta her ne kadar Birinci Mabetten daha mütevazı idiyse de, o da asırlar boyunca rakipsiz kalmıştır.

Kudüsün İkinci Mabedin tahribine tekaddüm eden yüzyılların yahudi yaşamında merkezlik rolü «Resullerin İşleri»nde (2:5-11) teyit edilmiştir. Herod, kaynaklarının önemli bir kısmını Mabedin yeniden inşasına ayırmıştır. Kendisini daima eleştiren museviler bile «Herod» un Mabedini görmiyen kişi aslında nefis bir abide görmemiştir» demişlerdi. Mutaassıpların Romaya karşı ayaklanmalarında basılan «şekel»ler (paralar) «Kutsal Kudüs» ibaresini taşıyordu. Bar Kochba muharebesi diye bilinen İkinci Ayaklanma

esnasında madeni paralar kentin tekrar yahudilerin eline geçişini yadeder. Bu ele geçirme herkesin nazarında isyanın en önemli olgusuydu.

AELIA CAPITOLINA.

İki isyanın arka arkaya gelen felâketleri, ve Kudüs'ün Aelia Capitolina adı verilen bir Roma eyaletine dönüşmesi yahudi din-darlığını azaltmadı. Mabedin boyutları ve Kudüsle ilgili diğer dinsel usul ve talimatlar hassasiyetle kaydedildi; bu yapılırken Mabedin restore edileceği düşüncesi kesin olarak kabul ediliyordu. Yahudilerin Kudüse girişinin yasak olmasına rağmen Romalıların dikkati gevşeyince hac ziyaretleri yeniden mümkün oldu.

İSA KUDÜSTE

Yahudilerin Kudüse bağlılığı birkaç bin yıllık tarihe ve bir takım kahraman ve peygamberlerin varlığına atfedilmektedir; Hristiyan Kudüsün hâkim olayı ise, kefareti ödemek üzere İsa'nın çarmıha vurulup, ölmesi ve bunu müteakip Tekrar-Hayata-Dönüş ve göklere çıkmasıdır. Tabiatıyla ilkel Hristiyanlığı Kudüse bağlayan yalnız İsa'nın hayatının son demlerinde çektiği cefalar, başına gelen elim hadiseler değildir. İncil'e göre (Luka, 2. 22) çocuk İsa Mabe'de Musa şeriatına uygun olarak takdim edildi. (Musa şeriatına göre, doğumdan yedi gün sonra taharet günleri sona erince, toplanma çadırının önüne, kâhine yakılan takdime olarak bir yaşındaki bir kuzu, ve suç takdimesi olarak da bir güvercin yavrusu getirilirdi (Levililer, 12.2:6). İsa oniki yaşında akıllıca yanıtlarıyla öğretmenleri şaşkına döndürdüğü (Luka, 2:46-47). Bundan başka İsa'nın son günlerine ait olaylar Kudüste cereyan etti, aslında Hristiyanlığında vurgulayan bunlardır. Ve şöylece sıralanabilirler: İsa'nın şakirtleriyle Kudüse muzaffera-ne girişi; Mabedin tahribini önceden haber vererek kehanette bulunması (Markos 13: 2: İsa da Muallime dedi: Bu büyük binaları görüyor musun? Burada taş üstünde taş kalmayacak); Beythes-ta'daki havuz mucizesi (Juhanna, 5: 2, beş eyvanlı (galerili) havuzda, hastalar, körler, topallar v.b. yatarlardı; İsa sekiz aydan-

beri hasta, yatalak olan birine «kalk, yürü», dedi, o da yürüdü); Kutsal Yemek: Getsemani; Calphas evi; Herod Antipas'ın sarayı Pilatus'un mahkemesi; Haç Yolu (Tarik-i Elem); Çarınha gerilme, Mezara Konuş ve nihayet göğe çıkış. Hristiyan ananesinde, bu olayların yerleri kesinlikle saptanmıştır. Aelia Capitolina Forumu'nun kenarında Venüs'e ithaf edilen bir tapınak, her ne kadar üzerinde inşa edildiğinden merkezi sit'i örtmüşse de kesin yeri Bizans imparatoru Konstantin ve annesinin hükmettikleri döneme, yani dördüncü yüzyıla kadar bir piskopos'tan bir sonrakine iletebilmiştir. Bizans Kudüs'ünün bir Hristiyan sitesi olması Konstantin ve halefleri sayesinde. Zeytin Dağı'nda nefasetliyle dikkat çeken Resurrection, Yeniden Doğuş (I.S. 335) ve Helen Kiliselerini inşa etmişlerdir. Madaba'nun mozaik hartası çok kilise, hacı, düşünürler ve ihtiyarlar yurdu göstermektedir. Kudüs Hristiyanlığı parçalamakta olan karışıklıklardan payını almışsa da, kutsal kent daima yüksek itibara sahipti. Onun İskenderiye, Antakya ve İstanbul'dakilerinin öneminde bir Patrikhane mertebesine yükseltilmesi bu büyük itibarın ancak bir veçhesidir. Prestiji, İtalya'dan kaçan bazı hristiyanların gelmesiyle daha da arttı. Roma aristokrasisinin bu üyeleri kentin hristiyan karakterinin gelişmesini hızlandırdı. Bunlardan Kudüs'lü Kiril (Cyrille de Jerusalem) gibi bazıları hristiyan düşüncesinin gelişmesinde etkili olmuşlardır. 614 yılında Pers istilası Bizans Kudüs'ünün şaşasını dönüklattı ve 68 de kent Müslümanların eline geçti. Arap egemenliğinin ilk yüzyıllarında Hristiyan cemaat fena muameleye maruz kalmadı; ve «Ehli Kitap» olduklarından kişi başına ödenen vergiden muaf tutuldular (capitation).

Fakat IX. yüzyıldan sonra müslüman dünyası içindeki çekişmeler şiddetlenince, hristiyan azınlığı ile aralarında çekişme başladı (966-1021). Hristiyanlar Haçlı Seferlerini başlattılar, ve bir yüzyıl boyunca eski kent yeniden hristiyan egemenliği altına girdi. Avrupalılar tarafından bu sürede İsa Merkadi'ninki dahil, çok sayıda kilise inşa edildi. Piskoposluk makamında Latin ritinden bir piskopos bulunması nedeniyle Rum-Ortodoks ve Katolik kiliseleri arasında esasen mevcut çekişmenin alevlenmiş olmasına rağmen... Çatlak, müslümanların tekrar avdetinden sonra Memlûk ve Türk egemenlikleri dönemlerinde de devam etti. Custodia di Terra Sancta (Kutsal Topraklar Muhafızları) adlı Fransis ken papazların kurduğu bir teşkilât Roma Kilisesinin yarar-

larını savundu; fakat uzun bir süre, bhusus Türklerin gelmesinden sonra Rum-Ortodokslar Kudüsey adeta el koymuşlardı; 1808 yangınından sonra İsa'nın Merkadini yeniden inşa edenler onlardır.

Batılı devletlerin güçlerini hissettirmeye başlamalarıyla Katolik Hristiyanlık Kudüste XIX. yüzyılda tekrar canlandı. Katolik Patrikhanesinin 1846 da İhyası, ve bir protestan piskoposluğunun kurulması bu evrimde önemli noktalar. İngiliz mandası şekli bakımından bir hristiyan hükümlanlığı dönemi ise de, kenttin hristiyan yaşamında pek az iz bırakmıştır. Diğer yandan son onyıllardaki ökümenik yani birleşik evrensel bir hristiyanlık yolundaki eğilim, kiliseler arasında bir önceki nesle göre ütopya addedebilecek derecede bir işbirliğini sağlamıştı. Ayrıca Hristiyan Etüdüleri Enstitülerinin kurulması hristiyan cemaatinin manevi yönden yeniden canlanmasında önemli bir rol oynamıştır.

KUDÜSTE HAZRETİ MUHAMMED

Kudüste şimdiye kadar sayılanlardan başka üçüncü dinsel varlık tabiatıyla İslamiyettir. Kentin siyasi kontrolü son onüç yüzyılda Müslümanların elinde yalnızca 138 yıl kalmamıştır. İslamiyetin Kudüs'le «özel bir bağı» mevcuttur, zira Kudüs Müslümanların indinde kutsallıkta Mekke ve Medine'den sonra gelir. Peygamber'in emriyle onsekiz yıl süreyle Kible Kudüs'tü, bundan sonra Mekke olmuştur (Hicretin ikinci yılı).

Rivayete göre İslâm orduları Kudüsey girdikleri sırada Halife Ömer Incil'de Sahra = Kaya adı ile anılan bir kutsal taşı aratıp buldurmuş ve bunun üzerine eski Mabedin harabelerinin bulunduğu büyükt meydanın güney ucunda bir ahşap cami yaptırmıştır. Bu yer Harem-i Şerif olarak anılmıştır.

Haceri Muallâk (Asılı Kaya), Delikli Taş adları da verilen bu kutsal taş jeolojik hartaya ve fotoğraflarına bakılırsa Karst olayı geçirmiş, içinde erime boşlukları meydana gelmiş Üst Kretase yaşlı bir kireçtaşı olması muhtemeldir. Hazreti İbrahim, oğlu İsmaili kurban etmek için yatırdığında, Allahın Koç gönderdiği yerdir. Davut'dan önce Yebusler tarafından tanrı Moloch'a kurban kesilirdi. Ayrıca Hazreti Muhammed'in Mekke'den Kudüs'e geldik-

ten sonra Mirac'a çıkarken Burak adlı atına binmek için üstüne bastığı taşdır. Hristiyanların bazılarının yakıştırdığına göre Hazreti Meryemin gebe kaldığı yerdir. Altaki mağramsı yer bugün halı ile örtülmüştü, bir kısmı da açıkta, yüzeyde kalmıştır. Dördü kare, onikisi dairesel kesitli sütun ve kemerlerle çevrilmiştir. 691 (veya 692) de Emevî halifesi Abdülmelik tarafından inşa edilmesine rağmen nedense Ömer Camii olarak anılmaktadır, her hâlde bunda Halife Ömer'in ilk ahşap Camiinin ağırlığı, anısı olmalıdır.

Kendisine muhalif olan Abdullah ibni Zübeyr'in elinde bulunan Mekke'ye, ve Hristiyanların elindeki Bizansa bir karşı-güç olarak Kudüs'ü ilk ileri süren beşinci Emevî Halifesi Abdülmelik Bin Mervandır.

1099 yılında Haçlılar Kudüs'e girdiklerinde Baldwin (Baudoin), II. Ömer Camiini Templier sövalyeleri tarikatına bağışladı. Tapınağın her yanı Hristiyan azizlerinin resimleriyle süslendi. «Sahra»nın üzerine altın bir haç kondu. Bu tarihten 88 yıl sonra 1187 de Selahaddin Eyyubi Kudüse girince Kubbet-üs Sahre'yi yeniden camiye çevirdi, resimleri yaktı, altın haçı söktü. Osmanlı hükümdarı Kanuni Sultan Süleyman zamanında (1520 1566), bina baştan başa yeniden yapıldı. Bu camilin tavanından sarkan bir ipin ucunda Hazreti İbrahim'in kurban ettiği koçun boynuzu, kıymetli bir inci ve Hüsrev'in tacı uzun süre asılı durdu. Bu mukaddes emanetler Abbasiler zamanında Kâbeye nakledildi (N. Uzel, Milliyet, 22.5.1985).

Kubbetül Sahrenin hemen güneyinde Mescid-i Aksa yer alır. Abbasi halifesi Mansur'un 727 de bu mescitlere katkısı vardır.

Kuran'ın Esra Suresi 17:1 de «Kulu Muhammedi bir gece Mescidi Haram'dan (yani Mekke'deki Kutsal Cami'den), kendisine bir kısım âyetlerimizi göstermek için, çevresini mübarek kıldığımız Mescid-i Aksa'ya (uzakta, Kudüsteki Camie) götüren Allah'ın şanı yücedir. Doğrusu o işitir ve görür» buyurulmaktadır ki Hazreti Peygamberin mi'racı dediğimiz Ruhani Seyir Hadisesidir (Esra Suresi 17:1, Necm Suresi 53:5-10, Necm Suresi 53:13-18). Hazreti Muhammedin Mescidi Haram'dan Mescidi Aksa'ya bir gece yolculuğu yapması lâyük görüldü, emredildi, Kudüsten de Miraç, yani göklere çıkma, yükselme olayı vaki oldu. Sahih Hadisi Şe-

riflerden öğrendiğimize göre Hazreti Peygamber Allah tarafından üç yıl sınanmış ve bunun sonunda mükâfatlandırılarak Miraç'a layık görülmüştür.

Mi'raç Ruhani Seyir Hadisesi (Diyanet İşlerinde yayınlanan bir Kuran-ı Kerim'den)

17:1 Esra Sûresi (Mekke'de)

1. Kulu Muhammed'i bir gece Mescid-i Haramdan kendisine bir kısım ayetlerimizi göstermek için, çevresini mübarek kıldığımız Mescid-i Aksa'ya götürün Allah'ın şanı yücedir. Doğrusu o işittir, ve görür.

53:5-10 Necm Sûresi (Mekke'de)

5-7. Ona, çetin kuvvetlere ve güce sahip olan Cebrâil öğretmiştir; en yüksek ufukta iken doğruluvermiş, 8. Sonra Cebrâil yaklaşmış ve inmiştir. 9 Araları iki yay, belki daha da yakın oldu.

10. Allah o anda kuluna vahyedeceğini etti.

53: 13-18 Necm Sûresi (Mekke'de)

13-14. Andolsun ki Muhammed Cebrâil'i sınırın sonunda (Sidret-ül Münteha'da) başka bir inişinde de görmüştü. 15. Orada varılacak olan cennet de vardır. 16-0 sınır örtüldükçe örtülmüştü. 17 Muhammed'in gözü oradan ne kaydı ve ne de onu aştı. 18. And olsun ki Rabbinin varlığının büyük delillerini gördü.

KIBLE (Ö. F. Mardin, s. 593)

İnsandaki tabii his, Allaha dua ederken elleri semaya açtırır. Yüzü yukarıya, göge kaldırır, gözü göge baktırır. Allaha olan tâzim hissinin, Allahı yüksek görme eğiliminin doğal bir ifadesidir. Hıristiyanlar ve Museviler hâlen göge bakarak dua ederler. Hatta bazıları duayı engelsiz yerde, yani dam dışında doğrudan doğruya semanın altında ve tamamiyle semayı görerek etmeğe çok itina ederler, daha az itina edenler kapı veya pencere açarak ve engelsiz semaya bakarak dua etmek itiyadındadırlar. İşte bu tabii sevklerin ve çevrenin etkisi altında Peygamber Efendimiz dahi vaktiyle yüzünü göklere kaldırarak, semaya bakarak dua edermiş ki Cenabı Hak Bakare 2:114 âyeti kerimesinde buna işaret buyuruyor ve badema yüzünü her şey için (dua, namaz, rükû secde için) kibleye

çevirmesini, yöneltmesini emir buyuruyor. Ve o zamana kadar Ehl-i Kitap (Kitap verilenler) için Kible olan Kudüs-ü Şerifteki Beytullah (Hazreti Süleyman'ın bina ettiği kutsal beyt = ev) yerine Mekke'deki Kâbe'yi (Hazreti İbrahim ve İsmail'in inşa eylediği Beytullahı) kible ittihaz etmesini emir buyuruyor.

2: Bakara Sûresi

149. Her nereden yola çıkarsan, yüzünü Mescid-i Haram semtine çevir, şüphesiz bu Rabbinden bir haktır. Allah yaptıklarından gafil değildir.

150. Her nereden yola çıkarsan, yüzünü Mescid-i Harâm semtine çevir. İnsanların zulmedenlerinden başkalarının size karşı gösterecekleri bir hüccet olmaması için, her nerede olursanız, yüzlerinizi oranın semtine çevirin, bu hususta onlardan korkmayın. Benden korkun da size olan nimetimi tamamlayayım. Böylece doğru yolu bulursunuz.

144. (Ya Muhammed) yüzünü göğe çevirip durduğunu görüyoruz. Hoşnud olacağın Kibleye seni, ey Muhammed elbette çevireceğiz. Yüzünü Mescid-i Harâm semtine çevirir, bulunduğunuz yerde yüzlerinizi onun yönüne çevirin. Doğrusu Kitap verilenler, bunun Rab'lerinden bir gerçek olduğunu bilirler. Allah onların yaptıklarından gafil değildir.

Bu kible değişikliği putlardan temizlenmiş Mekke'ye Hazreti Peygamberin gelmesinden sonra vukubuluyor. Ve neticede kutsallıkta başta Mescidi Harâm'la Mekke; ikinci Medine ve üçüncü olarak Mescidi Aksa ile Kudüs sıralanıyorlar.

Bir zaman sonra Müslümanların indinde Kudüsün kutsallığını yükselten bir olay oldu. Haçlılar, ellerine geçirmek için Müslümanlarla savaştıkları Kudüs kentini başlıca hedefleri olarak seçtiler. Selâhattin-i Eyyubi'nin kazandığı kesin zafer, ne kaybedip ne kazandığının artık farkına, bilincine varan Müslüman dünyasınca sevinçle kutlandı. «Mekke'deki Kâbe hemsiresi El-Aksa'nın kurtulmasından kıvanç duymaktadır» dendi. Memlûkler Kutsal Kenti olanaklar ölçüsünde islâmlaştırmağa çalıştılar. Kutsal Kent bir kere daha iltica yeri, veya gözden düşen emirlerin nisbi bir sürgün mahalli oldu. Bunlar servetlerini Mabedin Büyük Meydanı dolaylarında medreseler, zaviyeler ve tur'lar (mozole'ler) te-

sisine harcadılar. Kudüsün bu kısmı bugün halâ müslüman karakterini muhafaza etmektedir (Ne varki etrafına, hâkim tepelere bu gün yeni mahalleler inşa edilmektedir).

1539 da Kanuni 4 kilometre uzunluğundaki bu günkü haliyle surları ihya ve inşa etti. Kenti 1517 de Yavuz Selim almıştı. Mesih gelecek inancı nedeniyle kapatılan Altın Kapı hâlen halâ kapalıdır.

SEMAVİ (GÖKSEL) KUDÜS

Kısaca değinilen bu Kudüsten başka bir de Semavi bir Kudüsten bahsedilir. Horlanmış bu Kudüs yerine, bir gün, bütün şaşasıyla gelip başka bir kent yerleşecek, denilmektedir. Üç din de bu konseptin esasında mutabıktır, fakat yorumlarında ve bunun tam yerinde farklılıklar vardır. Biz burada yalnız Müslümanlığın yorumunu belirleyelim:

İslâm gelenekleri Kudüse daha doğrusu belki de Cami-El-Aksa'ya, Mekke ve Medine'den sonra üçüncü yeri verir. Geleneğe göre Hazreti Muhammed mealen «En asil hedef (hareket) üç camii, Mekkedeki, benimki (Medinedeki) ve Kudüsteki (El Aksa) camilerini ziyaret etmektir» buyurmuştur. Burada Musevî veya Hristiyanların Semavi Kudüs'ü değil, «bir gelin gibi» Kudüse nakledilecek tüm hacılarıyla Mekke'dir. Kıyamet gününde Sür borularının sesleriyle meleklerden İsrail insanları Zeytinyağı ile Mabet Tepesi arasında atılmış bir traşbıçağı kadar ince bir köprüden geçirecek, yalnız doğru olanlar bundan geçebilecekler, günahkârlar Cehennem'in uçurumuna düşecekler (Guehenon, İbranca Gue Bene Honnen: Hi'nnom çocuklarını vadisi, Kudüsü batıda ve güneyde çevreleyen vadilerden birinin Ahitlerdeki ismidir).

Kudüs'le ilgili müslüman tutumu hem yahudi hem hristiyan ananelerinden etkilenmiştir. Efsanede belirtildiği gibi «Kudüs'ün her bir sakini için Allah nezdinde yirmibin melek şefaatta bulundu».

Kudüsü ziyaretler, haçlar çok eskidenberi «bütün dinlerde yapıldı. Kubbet-ül Sahre çevresi ve içindeki «Delikli Taş»a bayramlar-

da dokunmak Yahudilere bir mazhariyetti. Hristiyanlar ikinci yıldan itibaren hacca başladılar. El Aksa Camii ziyareti Müslümanlarca sevap sayıldı. Müslümanlar için Kudüsün kutsallığı, ilahi iradeye derin bir inkiyadın vurguladığı, universalist bir imanın şanlı bir zaferidir ki politik veçhesinin yanında bunun da ağırlığı tartışılmaz.

KAYNAKLAR

1. Kur'an-ı Kerim.
2. İncil.
3. Tevrat.
4. Avi-Yonah, Michael, Jerusalem La Ville Sainte. Sadan Editor, Telaviv.
5. Rops Daniel, 1950, Jesus en son temps. Arthème Fayard, Paris.
6. National Geographic, Vol. 163, No. 4, April 1983.
7. Yeni Tarih Dergisi, Cilt 2, s. 26-63.

KRONOLOJİ

...?-1000 İ.Ö.	En eski tarihe ait bulgu	Bu dönemde bir yerleşme merkezinin varlığını kanıtlayan ilk arkeolojik kalıntılar.
		Kudüs hakkında yazılmış ilk dokümanlar olan Execrations (Lanetler, nefretler, istikrahlar) üzerine Mısır metinleri kentin Kanaanlılara ait olduğunu belirtmektedir.
2000?-1800?		İbrahim devri
XVIII. yüzyıl		Salem kralı Melchisedech, Hazreti İbrahim «ekmek ve şarapla» karşılıyor.
1800		Yakup.

1635 Yusuf Mısırda.

1250 Yeşua (Josue) kentler koalisyonu şefi Kudüs kralını mağlup ediyor, fakat site Yebuslerin elindedir.

1225 Musa'nın Mısırdan çıkışı (Exodus).

1180 Yeşu Kanaanelinde.

XI. yüzyıl Yargıçlar devri

1012-975 Kral Davut.

1000 Davut Yebusleri yenerek başkenti-ni Hebron'dan Kudüs'e nakleder.

İsrail Dönemi

1000 - 587

i.Ö

975-935 Kral Süleyman

961 Süleyman Birinci Mabetle kentin kale duvarlarının inşaatını başlatır.

928 Sesak kenti yağma eder.

922 Birleşik Kırallık'ın Yahuda ve İsrail adlarıyla iki devlete bölünmesi.

753 Efsane olarak Roma'nın kuruluşu.

VIII. yüzyıl Amos, Osee. İsaya.

722 Samariye'nin işgali

715 Yahuda kralı Ezechias, Kudüs'te hükümrandır ve kenti besliyen kaynakları korumak için Siloe havuzu ve su tünelini inşa eder.

701 Asur kralı Sannacherib Kudüsti muhasara eder fakat püskürtülür.

VI. yüzyıl Atina'da Solon.

587 Nabuchodonosor (Duhtunnasır) Kudüs kentini ele geçirir, Mabedi

- tahrip eder ve Yahudileri Babil'e sürgüne gönderir.
- 539 Babil'in tahribi
- Pers Dönemi**
537 - 332
İ.Ö.
- 537 Kuruş (Keyhüsrev) zamanında Yahudilerin Babil'den geri gelmeğe başlamaları. İkinci Mabedin inşası Yahuda prensi Chechbacar döneminde başlar ve yeğeni Zorobabel döneminde devam eder.
- 515 İkinci Mabed Darius'un egemenliğinde tamamlanır.
- 445 I. Artaxerxes (Keykâvus zamanında vadi olarak gönderilen Nehemias, Kudüs istihkâmlarının inşasını tamamlar.
- 440 Parthenon'un inşası.
- Grek Dönemi**
332 - 167
İ.Ö.
- 332 Makedonyalı Büyük İskender Pers İmparatorluğunu istilâ eder, Filistin kateder fakat Kudüse dokunmaz.
- 312-198 Ptoleme hanedanı egemenliği. Ptoleme II Kudüs'ten İskenderiye'ye Yahudi bilginler getirerek Tevratı Yunancaya çevirtir.
- 264-146 Pön savaşları.
- 198 III. Antiochus (Antakya) Mısırlıları Kudüs'ten çıkartır.
- 198-167 Selefküsler (Silyke, Büyük İskender) Kudüse egemen olurlar.
- 169 Antiochus Epiphanus kenti basar ve Mabedi yağma eder.
- Hasmoniler Dönemi**
167-63
İ.Ö.
- 164 (Hasmoniler: Kiral, Kâhin ve kahramanlar). Makkabe'ler kenti tekrar ele geçirir ve Mabedi temizlerler (Juda)

Roma Dönemi

İ.Ö.63-İ.S.324

63 Pompe Kudüs'tü işgal eder.

47 Sezar Filistin'i kateder.

44 Sezar'ın ölümü

40 Büyük Herod. Romalılar püskürtülür, ve kent geçici bir süre Hasmona'lı kral Mattathias Antigone tarafından yönetilir.

37 Antonia istihkâmını (kalesini) inşa eden ve Mabedi yeniden inşa eden Büyük Herod egemenliği.

6 Hazreti İsa'nın doğumu

I.Ö.4 Herod'un ölümü, krallığın paylaşılması.

I.S.6 Çocuk İsa Mabede götürülüyor. Arhelaus tahtan indiriliyor. Yahuda bir Roma eyaleti oluyor.

12 Tiberius tahta ortak ediliyor.

14 (19 Ağustos) Oğust'un ölümü. Tiberius'un çülusu.

26 Pons Pilatus Yahuda'ya Naip atanıyor.

33 İsa Kudüs'te çarmıha geriliyor.

41 Herod'un torunu ve Yahuda kralı Ağrippa kentın 3 ncu surunu inşa ediyor.

66 Yahudiler Roma baskısına karşı savaşır. Büyük İsyân, Kudüsün Titus (I.S. 70) tarafından zaptı ve İkinci Mabedin tahribiyle sonuçlanır.

- 132 Bar Koshba yönetiminde Yahudiler Romalıları püskürtürler ve Kudüs yeniden Yahudi başkenti olur.
- 135 İmparator Hadriyen Kudüsti tahrip eder, ve kale duvarlarıyla Aelia Capitolina adlı yeni bir şehir ile Moriah Dağında Jupiter adına bir tapınak inşa eder.
- 136 Romalıların egemenliği altında kent belki de tarihinin en sakin dönemini yaşar: Bu dönemde Kudüs Yahudilere yasak, fakat Hristiyan ziyaretçilere açık bir taşra şehridir.
- 324 Bizanslı Konstantin Kudüsti zapteden kentde 1 nci Hristiyan krallığını tesis eder.
- 326 Aelia Capitolina Başpiskoposu Marcarius'un ısrarı üzerine Konstantinin annesi Helen, Kudüsti ziyaretle, İsa'nın yaşamıyla ilişkili olup, sonradan kiliselerin inşa edildiği yerleri saptar.
- 336 Konstantin Kutsal Mezar (St. Sepulchre) Kilisesini inşa eder.
- 361 İmparator Jülyen Yahudilerin geri dönmesine ve Mabedin yeniden inşası için gereken hazırlıkların yapılmasına izin verir.
- 614 Pers kralı II. Keyhusrev Kudüsti muhasara, ve Galileli Yahudilerin de yardımıyla 20 günde kenti işgal eder, gerçek Haç'ı ve binlerle Hristiyanı İran'a gönderir (Bu kez Yahudiler (Babil) yerine Hristiyanlar (İran'a götürülüyor).

Bizans Dönemi
324 - 638
1.S.

- 629 Bizans imparatoru Heraclius, tekrar Kudüs'e döner, Yahudileri katleder, kurtulanları başka yere sürer.
- İslâm Dönemi** 638 Kent II İslâm Halifesi Hazreti Ömer'e teslim olur. Hz. Ömer, Moriah Dağında, ilk cami olan Harem-i Şerifi ahşaptan inşa eder. Verdiği izinle Yahudiler Kudüs'e döner.
- 638-1099
İ.S.
- 691 Aynı zamanda Ömer Camii diye bilinen Kubbe-tül Sahra beşinci Emevî Halifesi Abdül-melik bin Mervan tarafından tamamlanır.
- 1016 Şiddetli bir deprem Kubbentül Sahraya zarar verir; tamir 6 yıl sonra yapılır.
- Haçlılar Dönemi** 1099 Godefroy de Bouillon'un yönetiminde Haçlılar Kudüsü ele geçirir. G. de Bouillon «Kutsal Mezarın Koruyucusu» (yani İsa'nın St. Sepulchre) olur.
- 1099 - 1187
İ.Ö.
- 1100 Godefroy'un kardeşi, Baldwin, Yahudilerin ikametleri yasaklanan Kudüs'te Haçlıların 1. nci Kralı olarak tahta oturtulur.
- 1187 Kudüs, Selâhattin Eyyubi tarafından zaptedilmesiyle tekrar İslâm eline geçer. Gerek Müslümanlar gerek Yahudilere kent kapıları tekrar açılır.
- 1229 Kutsal Roma-Germen imparatoru Alman II. Frederik, Mısır Sultanı El-Kâmil ile anlaşır, kendisine Kudüs teslim edilir, ancak Harem-el Şerif Müslümanların kontrolünde kalır.

Memlûk Dönemi
1250 - 1517
İ.S.

1260 Kent Tatarlar tarafından yağma edilir.

1267 Memlûkler Kudüsün kontrolünü ellerine geçirirler, Müslüman mahallelerinin mimari gelişmesine çalışırlar ve kentin surlarını yeniden inşa ederler.

1400 Kent Cengiz Hanın Mogolları tarafından yağma edilir.

Osmanlı Türk
Dönemi
1517 - 1917

1517 İkinci Yavuz Sultan Selim Kudüsü fetheder.

1538 Kanuni Süleyman kentin kale duvarlarını bu günkü şekline getirir.

1860 İlk Yahudi mahalleleri surların dışında inşa edilir.

1869 Kudüsü Akdenize bağlayan yol tamamlanır.

İngiliz Mandası
Dönemi
1917 - 1948

1917 General Allenby İngiliz ordusunun başında Kudüse girer.

1948 Arap-Yahudi harbi. Bölünmüş bir kent olan Kudüs başkent olmak üzere İsrail devleti kurulur.

1967 Altı gün savaşından sonra Yahudilerin baskısıyla Kudüs yeniden birleştirilir, ve Kutsal yerler bütün ziyaretçilere açılır.

Masonluğun Metrolojik Sembolizması

H. Cahit BERGİL

Kudüs'teki, Heliopolist'teki (Mısır) ve dünyanın çeşitli yerlerindeki geleneksel toplumlara ait mabed'lerden de bilindiği gibi, Kutsal Mabedlerin fonksiyonları arasında, standartlarla ölçüleri korumak ve tüm dünyayı mikrokozmosmik ölçekle temsil etmek te yer alırdı.

Kutsal Mabedin, bazılarını ortaçağa katedrallerinde görebileceğimiz, diğer bir çok bilimsel vasıfları da mevcuttu. Kutsal Mabedler bir gözlemevi, astronomik bilgileri ihtiva eden anıtsal bir arşiv, zamanı, iklimleri ve gezegenlerin dönüşlerini ölçen bir kuruluş ve yıl boyunca yapılan ve toplumun düzenini ayarlayan ayın-

ler için bir merkez olarak hizmet gördü.

Bunların yanısıra, insiyatik ve dolayısıyla da gizli mahiyetteki bir çok fonksiyonu da gören KUTSAL MABED her şeyi kapsayan bir SEMBOL oluştururdu.

Bu itibarla, kâinatın düzenini sembolize eden böyle bir yapı, geometrik form'a bürünmüş, nümerik orantıları ihtiva eden ahenkli bir sisteme dayanılarak inşa edilirdi. Bu suretle, Kâinatın en harikulâde özelliği-yani «kendisini oluşturan ve uzlaştırılmaz ya da ölçülemez gibi görünen tüm unsurları bir araya getirmesine ve aralarında AHENK sağ-

lamasına» ilişkin özelliğisembolik olarak Kutsal Mabebed'de mevcut söz konusu orantı ve rakamlar sistemi sayesinde ortaya konulmuştur.

Tabiatıyla, bu orantı ve rakamlar sistemi, sadece mabedlerin yapımına değil, astronomik perîod ve mesafelerin tesbiti ve yerküresinin ölçülmesine ilişkin JEODESİ (yer ölçümleri bilimi) gibi ölçüm ve rakamlarla ilgili olan tüm Kadim Bilim'lere hükmederdi. Dolayısıyla da Kadim Dünya'da METROLOJİ'nin (yani ölçümbiliminin) önemi çok büyüktü. Üstelik, Metroloji ile jeodesi birbirinden ayrılamaz bir bütün oluşturuyorlardı. Bu sayede bazı anahtar rakamlar vurgulanmış ve kolaylıkla hatırlanabilecek formüller geliştirilmişti.

EFLÂTUN, «Yasalar» adlı eserinde, eğitimi ve tüp toplumdaki terakki vasıtalarını kontrolleri altında tutan Mısır rahiplerinin bu kutsal orantılar sisteminin sanatkârlar, zanaatkârlar ve nüfuzlu diğer şahıslar tarafından kullanılması konusu üzerinde durduklarından bahseder ve der ki «Dolayısıyla da Mısır medeniyeti bin yıllar boyunca değişmeden sürmüştü.»

Şimdi, bir parantez açarak,

sizlere Mabebed hakkında çok kısa, tarihi ve arkeolojik bilgi aktarmak isterim:

«Masonlukta Mabebed denilince Kudüs'teki Süleyman Mabebedi bahis konusu olur. Moria dağı üzerine ard arda inşa edilen üç Mabebed'den ilki olan Süleyman Mabebedi ile ikincisi olan Zorobabel Mabebedinin Masonlukta rolü olmuştur. Üçüncü olarak bahsedilen Hérode Mabebedinin ise hiç bir yerde sözü edilmemektedir.

Birinci Mabebed bir kaç defa onarılmış, fakat bir kaç defa da soyulmuştur. Mabebed M.Ö. 586 yılında Babil Kırılı II. Nabuchodonosor (Masonik ritüele göre Kırıl Buhtunnaşır'ın kumandanı Nabuzardan) tarafından tahrip edilmiştir.

İkinci Mabebed hakkında ise arkeolojik bilgiler nokсандır. Kutsal Kitap metinlerine göre memleketin valisi ZOROABEL tarafından yeniden inşa edilişi ve açılış töreni M.Ö. 515 (yaklaşık 70 yıl sonra) yılında yapılmıştır.

M.Ö. 20 yılında Hérode ilâveler yaparak Mabebedi genişletmiş; ancak 10 Ağustos 70 yılında, zamanın Roma İmparatoru TITUS tarafından, tahrip edilmiştir. Günümüze intikal eden sadece batı duva-

rı temelleridir (ağlama duvarı).» (Mimar Sinan 23/18, T. Tarhan)

«Kur'an'da (XVLL,1)» al-mescid-al-Aksa» tabiri delâletiyle KUDÜS, Peygamberin MİRAC'ta gece seyahatının hedefi olarak gösterilmekte, fakat orada adı geçen Mescit ile, sonra bu ismi alan Cami değil, eski Süleyman Mabedinin yeri kastolunmaktadır. (İslâm Ansiklopedisi Cild 6, Sayfa 995 «KÜDUS»).» Yine aynı Ansiklopedi'den öğrendiğimize göre «Baş Patrik, Hz. Ömer'e inşa etmek üzere, üzeri moloz ile örtülmüş kayanın yerini göstermiş. Hz. Ömer hemen enkazı kaldırmaya başlamış, müslümanlar da onu taklit ederek yardıma katılınca KAYA meydana çıkmış.»

Bu KAYA «dünyanın göbeği» ismi verilen Kadim Kudüs şehrinin inşa edildiği sahanın ortasındadır ve Hz. Süleyman Mabedinin üzerine inşa edildiği kayadır.»

Klasik dönem yazarlarının da ifade ettikleri gibi, Kadim uzunluk ölçüleri aynı zamanda yerkürenin boyutlarının kesirlerini belirliyorlardı. Dolayısıyla, kökenleri Fransız asıllı METRE ile aynıydı. Ancak, Metre DESİMAL sistemi esas alırken, Kadim ölçüler genel-

likle DUODESİMAL-12-sistemi üzerine kurulmuştu.

Bu itibarla Ritüel'de değinilen ve halen Anglosakson aleminde kullanılan, nisbeten «modern» sayılabilecek İNÇ ve AYAK birimleri ONİKİ üzerine kurulmuş birimler olarak tasarlanmışlar-tarif ettiği şekilde, geleneksel di. Şöyle ki: İzmirli Theon'un astronomi çizimlerinde, yıl boyunca güneşin doğduğu noktaların hareketi, 365 1/4 kısma bölünmüş bulunan bir daire olarak gösterilirdi. NEEDHAM'a göre, Kadim Çin'de de Ekuator dairesi bu şekilde 365 1/4 dereceye bölünmekte idi.

Buna göre, AYAK, ekvator boylarının bir derecesinin 360.000 de birini temsil etmektedir ki burada da 12 esası yer almaktadır (yani 12 X 30.000). Bir ayak ta 12 ye bölününce 1 İNÇ ortaya çıkar. Zaten İNÇ lâtince «onikide bir» anlamına gelen «UNCIA» dan gelir.

2 ayağa tekabül eden 24 inçlik cedvel, Ritüelimizde zaman ölçüsünün sembolik ifadesidir. Bazı Ritüellerde Üst.: Muh., bizde ise Üst.: Muh.: in emri ile II. Na.: yeni Çırağa avadamlıklarını verirken «24 inçlik cedvelin» günün 24 saatini

sembolize ettiğini söyler ve bunun iki şekilde kullanılacağını izah eder: 1) Çırağan görevini ölçülü bir şekilde ayarlaması 2) Her geçen günü a) ibadetle, b) işiyle, c) sosyal sorumluluklarıyla meşgul olacak şekilde bölmesi.

Ayak ölçü biriminin, Kadim Dünya'da, bugün Anglosakson aleminde kullanıla gelen ve yukarda açıklandığı gibi Ekvator dairesinin ölçümünden kaynaklanan AYAK'ın dışında Romalılar, Grekler ve Mısırlılar tarafından kullanılan farklı versiyonları da mevcuttur. Ayak ta «uzun» ve «kısa» olmak üzere iki ayrı değere sahiptir. Bu iki değer arasındaki sabit orantı da 176: 175 oluyordu,

En azından 6000 yıl önce Yerküre 360 enlem dairesine bölünmüş bulunuyordu. Bunun altmışta biri, yani bir enlem dakikası, denizcilerin kullandığı DENİZ MİLİ'nin tarifini oluşturur.

Ayak gibi, Masonik öğretilerde geçen ve Kadim Dünya'da sistematik bir farklılık göstermiş olan bir diğer ölçü birimi de «CUBİT»tir. Hem Hz. Süleyman Mabedinin hem de Tabernaklın inşasında kullanılmış olması sözkonusu bulunan Cubit, British Museum'

daki Cubit çubuğunun yardımı ile Gize'deki Piramid'lerde ve Karnak'ta yapılan ölçümler sonucunda tesbit edilmiştir.

Sir İSAAC NEWTON da İncil ve Talmud'daki metrolojik atıflardan yola çıkarak ve JOSEPHUS'un Kudüs'teki Kutsal Mabede ilişkin tariflerini esas alarak «KÜTSAL CUBİT» ölçüsünü bulmuş ve bunu «Kutsal Cubit Hakkında Bir Tez» adlı eserinde 2.0605 ve 2.0782 ayak olarak belirtmiştir.

Geçen asrın önde gelen metroloji araştırmacılarından JOHN TAYLOR ise, Kutsal Cubit'in uzunluğunu, «uzun Mısır Cubiti» olan 1.728 ayagın beşte altısı, veya 2.0736 ayak olarak tesbit etmiştir. Bu değer Ahdı Atik'te (TEVRAT) geçen «cubit ve bir Handbreath» ifadesine tekabül ediyordu. Handbreath adıyla anılan ölçüm birimide ki biz buna Türkçe «el genişliği» diyebiliriz. Masonlukta Hz. Süleyman Mabedinin girişindeki çift sütunun dış kaplamasının kalınlığı olarak geçmektedir. Ahdı Atik'te benzer şekilde geçen (I. Kitap, Kırallar 6/13) bu ifadeye karşılık, söz konusu kalınlık, yani Handbreath, yine Ahdı Atığın başka bir ye-

rinde «dört parmak» olarak belirtilmektedir. Burada bir çelişki yoktur. Çünkü, Rittiel'de bahsedilen «handbreath» açık elin değil de yumruk tarzında sıkılmış bir elin arka kısmında - sırtında - görülen dört parmak kökünün enine tekabül eder.

Mezopotamya'daki GUDEA'da bulunan 5000 yıllık bir heykelin üzerinde yer alan ölçüm taksimatı sayesinde, Babil'de kullanılan üç ayrı Cubit ölçü biriminin değerleri tesbit edilmiş bulunmaktadır. Yazılı kaynaklardan da bu cubit'lerin sırasıyla a) 3 Handbreath'e tekabül edeninin ince dekorasyon işlerinde ve altın tezyinatında; b) 4 Handbreath'e edenin taş işçiliğinde; c) 5 Handbreath'e tekabül edenin ise alan ölçümünde kullanıldığını öğreniyoruz. Dolayısıyla bazı arkeologların ifade ettikleri şekliyle, Hz. Süleyman Mabedi ile Tabernakl'in inşasında, şayet Babil kökenli Cubit değerleri kullanıldıysa, sütunların dış kaplamalarının kalınlığının 3.6 inç (9 cm.) e tekabül etmiş olduğuna ileri sürebiliriz.

Rittielde Masonik literatürde geçen «Cable's Length» ise «halat, palamar» diye isimlendirilebileceğimiz «GOMENE

BOYU»dur. Günümüzde bu ölçü, denizciler arasında kullanıldığı şekliyle yaklaşık 120 kulaç (1 kulaç 6 ayak) veya az önce belirttiğimiz Deniz Mili'nin onda biri olarak kabul edilmiştir. Bunu (C.T.) Cable Tow, (yani eritirmede iple çekerek gütmeye) ile karıştırmamalıdır.

Gomene kavramının törenlerde kullanılması garip gelebilir. Ancak HALAT'ın çok eski zamanlardan beri imal edilen bir nesne olarak, kardeşçe SEVGİ - YARDIM - HAKİKATTEN oluşan üç bölümlü ipin çok uygun bir sembolizmasını teşkil eder.

Yüz yıl öncesine ait bir kaynakta şu tarife rastlıyoruz: «Kalınlığı her ne olursa olsun, her Gomene üç ipten, her ip üç sicimden, her sicim üç iplikten, her iplik aşağı yukarı üç liften oluşur.» Böylece ortaya, Masonik sembolizmada önemli bir yeri olan üçlü çıkmaktadır. Üstelik Gomene'yi oluşturan ve her biri üç adet olan dört ayrı unsurun toplam adedi, bir kez daha, metrolojinin temelindeki 12 sayısını verir.

Yukarda belirtilen metrolojik birimlerin yanı sıra, Kadim Dünya'da kullanılan başka ölçü

çümler de mevcuttu. Bunlar arasında en önemli olarak Mil, Stad ve Furlog'u zikredebiliriz. (Mil 5280 (1609 M.), Stad 600, Furlog 625 ayak.)

Kudüs'ün kendine özgü rakamı 6'dır. Kutsal Mabedin planını maddi yaratılışı temsil eder; 6 rakamı ise FİLO'nun «De Opificio Mundi» isimli yapıtında açıkladığı üzere, Tanrının işini altıncı günde tamamlamasından ötürü maddenin bir suretidir. Yine, FİLO'ya göre, Hz. MUSA Tekvin'de «ölümlü olanları 6 rakamıyla, mutlu ve kutsanmış

olanları da 7 rakamı ile mukayese eder.» Aziz AUGUSTINE ise bir eserinde şöyle der: «6 rakamı mükemmeldir; çünkü TANRI tüm eserlerini bu rakamla mükemmel hale getirdi. Dolayısıyla Kutsal metinlerin bir çok yerinde onaylanan bir yüceliğe sahiptir.» Tüm çarpanlarının hem toplamı hem de çarpımıdır. ($1 \div 2 \div 3 = 6$ ve $1 \times 2 \times 3 = 6$)

Bu arada, 6 ve onun iki misli olan 12 ile ilgili bazı ilginç çarpıcı ve cidden düşündürücü Metrolojik bilgi vermek isterim.

Güneşin çapı	:	864.000 mil	(12x12x600)
Ayın Çapı	:	2.160 »	(6x6x60)
Dünyanın çapı	:	7.920 »	(12x660)
Dünya Çevresi	:	24.883.2 »	(12x12x12x12x12)
Dünyanın Güneş	:		
Çevresinde hızı	:	66.600 mil/saat	
Dünya-Ay arası	:	6x60x660 mil	

(Pramidler (KEOPS) hakkında bilgi edinirken hep-duodesimal-inç, ayak hesabı kesirsiz verilir.)

Bu özet bilgiyi verdikten sonra mesleğimizle ilgili metrolojik sembolizmaya geçmek isterim.

«İnsanın kaçınılmaz alın yazısı ölüm'dür. Hakiki ölümsüz-

lüğü ulaşabilmek için ölümlü şan ve şerefle göze alabilmek lüzumdur.»

Sözleri, Hür M. için şerefli bir defnedilme olayını tasavvur ve sembolize eder. İşte, bu nedenle, mesleğimizin ölçümbilim (metroloji) sembolizması ile ilgili olarak, A.H. in mezarının boyutları ve anlamları

hakkında bilgi aktararak konuma son vermek istiyorum.

Mezar için «merkezden Doğuya 3 ayak ve Batıya da 3 ayak kadardır» denilir. Buradaki **MERKEZ** sözcüğü anlaşılmalıdır dışında bir ifade ve anlam taşır. Bunu, ancak, **GÖBEK**'in bedeninin merkezi olduğunu düşünerek açıklayabiliriz.

Göbek bizden önce gelen bütün Masonik nesillerle olan bağımızdır. Ve gömülen bedenimiz de hepimizin anası olan Toprağın bağrına geri döndüğünden, bu eski bağ-yerinde bir tarihle mezarın merkez noktası olarak kabul edilmektedir.

Yukardaki tarife göre mezar, Batıdan Doğuya 6 ayak uzunluğundaydı. Daha önce de kulacın 6 ayak geldiğini belirtmiştim. Buna göre, geleneksel tarihimizin Sadık Kalfalarınınca hazırlanmış olan mezarın uzunluğu, bir Kadim metrolojik birimi yani **KULAÇ**'ı vermektedir. Bilinen bir tarife göre ise «bir insanın kucaklama ölçüsti» yani kulacı o insanın boyuna tekabül eder. Bu tarif aklımıza, yerin (toprağın) bir gün «insanın bedenini soğuk sinesinde kucaklıyacağı» ifadesini getiriyor.

Mezarın «Kuzey ve Güney yön-

leri» arasındaki genişliği ise 3 ayak idi. Derinliği de «dikine 5 ayak veya daha fazla» ifadesinden anlaşılacağı üzere asgari 5 ayağı buluyordu. Bu boyutlar günümüzde dahi, yetişkin bir erkeğin mezarı için, kabristanlarda belirlenmiş olan asgari ölçüleri verir. Sembolik ve eğitici kavramlar taşıyan bu boyutların pratik bir anlamı mevcuttur. Bunu şöyle açıklayabiliriz:

— Mezarın alanı Doğu yönünde 9 ayak kare, ve Batı yönünde 9 ayak kare olmak üzere toplam 18 ayak karedir. Derinlik ise asgari 5 ayak olduğuna göre mezarın hacmi toplam $18 \times 5 = 90$ ayak küptü bulur. İdeal Masonun mezarının hacmi, böylece gönyenin rakamını yani 90 dereceyi verir. Dolısıyla bu hacim ölçüsti ölçümüle ilgili olarak Gönyeyi temsil etmektedir. Bunun anlamı ise açıktır: öteki alemdeki (ebedi maşrikteki) ideal insan için her şey yolunda gidecektir. Metrolojik sembolizma bize Üst; A.H. in boyunun 6 ayak olduğunu, her ayak 30.5 cm. olduğuna göre yaklaşık 183 cm. ye ulaştığını açıklamış oluyor.

Toprağa tevdi edilen beden **TOPRAK ANA**'ya döner ve kendisinden önceki nesillerle

arasında bir kardeşlik bağı kurulur. Ancak RUH yaratıcısına avdet eder. Hayatımızı gönyeye göre düzenlediğimiz için bu işareti bedenimizle birlikte mezara taşırız. Bu son istirahatgâhımızdan,

günü geldiği an, kıyam ettiği-mizde aynı İŞARET'in, Ev; U;, Mi:nın ebediyen yaşadığı ve hükmettiği, yukardaki o BÜYÜK LOCA'ya kabul edil-memizi sağlayacağından emin olabiliriz.

Yararlanılan Kaynaklar :

- 1 — J. Mitchel, City of Revelation
- 2 — A.E. Berriman, Historical Metrology
- 3 — E. Nicholson, Men and Measures
- 4 — Sır C.M. Watson, British Weights and Measures
- 5 — M.F. Castells, Arithmetic of Free Mason
- 6 — Tayfur Tarhan, Mabed, Minar Sinan 23/18
- 7 — İslâm Ansiklopedisi, cilt 6, sayfa 995

Dogma ve Dogmacılık

Servet YESARI

O tarihte harici görevi Yargıtay Üyesi olan önceki Büyük Üstadımız, bu konuşmayı 1930 yılında Dirlik Hakim Şapitrinde yapmış olup, Osman Zeki KOYLAN kardeşimizden temin edilerek sadeleştirilmiştir.

Ömer Faruk KURT

İskoç Riti, Evrenin Ulu Mimarını açıkça beyan ve tasdik eder. Ancak hakikatin araştırılmasında hiç bir hudut koymaz. Kapılarını, her ırk ve inanca mensup insanlara açar, Rit mensuplarını siyasi ve dini fikir ve itikatlarında hür bırakır ve onların bu konulardaki işlerine hiç karışmaz. Bir kere bu hususları açıklıkla tayin ve beyan ettikten sonra asıl söylemek istediğimiz «Dogma ve Dogmacılığa» gelelim.

Kilise dilinde ve din terminolojisinde, din kitaplarının, dini âdetlerin (sünnet) koyduğu, münakaşasının yapılamayacağı esaslara dogma denir. Din adamları bu esaslar, Allahın telkin ettiği hakikatlerdir dolayısıyla münakaşa edilemezler derler. Şu halde dogmacılık ta bu esasların münakaşa edilemeyeceğini kabul edenlerin tuttıkları yoldur.

Hakikatin araştırılmasına hiçbir had ve hudut koymayan, her din ve inanca mensup olanları *sinesine kabul eden İskoç Rit'inin esaslarında dogmatik ve metafizik birşey bulunamaz. Bizlerin meşguliyet konusu vicdanlardaki zinciri, insanlardaki çekişme ve ayrılıkları yok etmek kaygusudur. İskoç Rit'inin mahiyetini hakıyla anlayan bir mason dogmayı şiddetle reddeder.

Newton diyorki «Allah, hadiselerin ve tabiat kanunlarının aslına erişilemeyen, ilk hareketi veren ve tanzim edendir. Allah dñnyaların ve evrenlerin Ulu Yapıcısı'dır.» Newton da mı dogmacı? Şu gördüğünüz tarif de mi dogmatik? Tabiat Bilimcilerinden Desagulier, Mason nizamlarının kurucusu Anderson Tanrı ifadesi için Evrenin Ulu Mimarı fikrini bu ilhamdan almıştır.

Bu tabir mimarlık sembolleriyle de uygunluk temin etmiş ve hatta bu sembolleri tamamlamıştır. Bu tabir hiç bir felsefe, dın ve inanç mensuplarını rencide etmez ve hiç kimseye de inanılacak ayrı bir şey telkin etmez. İskoç Rit'ine intisap edenler için, evrenin hayatının temelinde bir yapıcı, vicdan ve şuurda bir kanun, evrenin oluşumunda bir nizam tanımak, en kısa tabirle bir PRENSİP kabul etmek kâfidir.

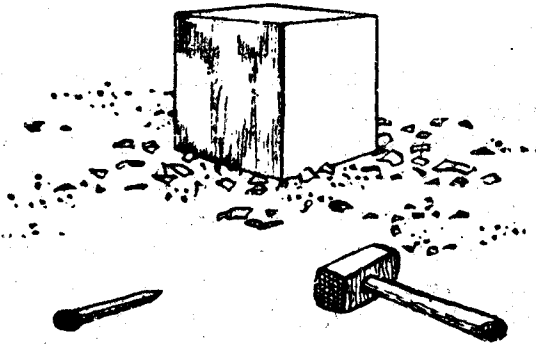
Beşerin idrakinin ötesindeki bir şeyi tarif ve izah etmekten İskoç Riti titizlikle kaçınır. O'nun, yani Evrenin Ulu Mimarını, samimi olmak şartıyla herkesi istediği gibi anlamakta ve tanımakta hür bırakır. Rit'imizin kıymetli yazarları derki: İnsan bilgisinin ufku, ölçülebilir hadiselere dayandırılarak elde edilen kanunlarla sınırlandırılmaz Böyle bir hudutlandırmaya kalkışanlar yarım görüşlü insanlardır.

Burada söz sırası gelmişken müsaade ediniz kardeşlerim. Bir çok bilgiler vardırki müsbet ilimler grubuna girmedikleri halde deneysel yöntemlerden başka usullerle de pek güzel tetkik olunabilirler. Felsefi usullerle, ruhsal içgörü yoluyla elde edilen yakın (kesin bilgi) harici deneylerle varılan kesin bilgi kadar sağlamdır. Gerçi her metod'da hata işlemek ihtimali vardır ama ilmi istidlaller (akıl yürütme sonuç çıkarma) de yanılmaz değildir. Müsbet Bilimlerdeki deneyler de felsefi düşünce yolları kadar hatalı olabiliyor. En sağlam addedilen ilmi yargı'lar da zamanla değişiyor. Nitekim son buluşlar, kendinden evvelki deney sonuçlarının hata yüküyle dolu olduğunu anlatıyorlar.

İşte bunun içindirki insan idrakinin dışında bulunan bir sorusu bizim Rit'imiz tarif etmez izah etmez. Şimdi yine asıl konuya dönüyorum. Fransa Yüksek Şûra üyelerinden Büyük Üstad Oswald Virt, Tanrı hakkında bakınız ne diyor: Tanrı, insanın içindeki IDEAL'dir. Doğru, adil, insanlara hizmet, düşkünlere şefkat ve merhamet, yüce düşüncelerimizin son merhalesidir. Ademoğlunun işliyeceği günah ve kazanacağı sevaba en uygun kılavuz akli hikmetidir, akli selimidir.

Musibetlerin yoğurup ta ortaya çıkardığı bir heykel bahis konusu olamaz. İnsanda Tanrısallık, en asil en temiz en ulugönlülük gibi duygularla temsil edilebilen yüce bir plandaki düşünceler toplamıdır. Burada tarif edilemeyen, ihatamıza sığmayan özü, mahiyeti ve vasfı itibariyle teşbih de edilemeyn fakat varlığına itiraz kabil olmayan bir sebeblerin sebebi bir İlihi Ulâ (Causa Prima) mevzuu bahistir. Bunu izah mümkün değildir. Lâkin izah edememek inkâr için de kâfi değildir. Zira bir büyük eser neticeleri ile meydandadır. Eseri vücuda getiren müessiri, sebebi tanımlayamamak, sebebin mevcut olmadığını isbat etmez. Bu, ancak O'nu elde etmek idrak vasıtalarımızın kâfi olmadığına delalet eder.

Artık bu sözlerden sonra Rit'imizde dogma ve dogmacılık varmı yokmu sizler pek güzel takdir buyurursunuz kardeşlerim.

Masonlukta Büyük Gerçekler

Derleyen:
Raşid TEMEL

Gerçekler insanların birbirinden değişik oldukları kadar farklı, idrak ve zekanın genişliği kadar çok, hayal gücü ve aklın kıtlığı kadar azdır. Masonlukta gerçek nedir sorusu sorulduğu zaman bu özellikleri hatırlamak lazımdır. Bütün gerçekler önümüze serilmiştir. Ancak bunları herkes kendi kapasitesi oranında kavrayabilir.

Albert Pike Masonluğun kutsal gerçeklerini dokuz kısma ayırmış, sonuç olarakta bunlara üç kısım daha ekliyerek, *Morals and Dogma* adlı kitabında yayınlamıştır. Şimdi bunları özetleyelim:

- 1 — Hiçkimse hiçbir zaman Allahı görmemiştir. O takdir, sonsuzdur, herşeye kadirdir, değişmez aklılıkmet, yüksek zekanın, sonsuz adaletin, sevgi, merhamet ve şefkatin simgesidir. Herşeyin yaratıcısı ve koruyucusu, yaşamın ve nurun kaynağıdır. Zamana ve mekana bağlı değildir. Heryerde her zaman hazır ve nazırdır. O, düştüdü evreni, bütün canlıları ve insanların ruhlarını yarattı. Evrende herşey değişirken, değişmeyen tek varlık O dur.

2 — İnsanın ruhu ölümsüzdür. Ruh ne uzviyetin bir sonucu, ne madde- nin değişik aksiyonları- nın bir kısmı, nede olay- ların ve duyuların bir devamıdır. Ruh kendine özeldir. O, büyük ana nurdan çıkan bir kıvılcım olarak bedene gi- ren, orada yerleşen, ö- lümden sonra bedenden ayrılan ve tekrar onu veren Allaha dönen, tahribedilemeyen, dağı- tılamayan, yokedileme- yen, ölümden sonrada bedene girmeden evvel olduğu gibi bütün akti- vite ve zekâsı ile varo- lan bir varlıktır.

3 — Suça değil, iyi harekete yönelen kuvvet yalnız milletlerin ve ülkelerin tarihinden eski olma- yıp, yerde ve gökte ha- zır ve nazır olan varlık- la yaşıttır. Bizi doğru harekete yönelten, kö- tülüğü haber veren bu kuvvet ta başlangıçta, bir yasa mahiyetinde olmamasına rağmen, İ- lâhi zekânın kendisiyle yaşıttır. Faziletin veri- mi onun sonu olmama- dır. Takdire lâyık ola- bilmesi için sürekli ol- malı, daha derin kökle-

ri ve teşvikleri bulun- malıdır ki onlara fazilet damgası vurulabilsin.

4 — Ahlaki gerçekler meta- fizik gerçekler kadar kesindir. Tanrı bile se- bepsiz bir neticeye, ve- ya maddeye dayanma- yan bir olayı meydana getirmez. Tanrının bu ilkelerinden sapması, bizlerin gerçekleri sev- memize yolaçar ve ihti- raslarımızı söndürme isteklerimizi gevşetir. Ahlak ilkeleri tıpkı Ge- ometri de olduğu gibi birer aksiyom dur. Ah- lak yasaları eşyanın ta- biyatından meydana ge- len luzumlu bağlardır. Bunlar Tanrı tarafın- dan meydana atılma- mış, ezeldenberi zaten orada varolmuştur. Bu yasaların sürekli varlı- ğını, Tanrı, iradesinin icraatına tabi tutmaz, gerçek ve adalet esasen Allahın niteliklerinden- dir.

Biz kullar, Allahın yasalarına görevimiz olduğu için itaat ederiz. Bu itaat bizim zayıf, Allahın ise kudretli olmasın- dan ileri gelmez. Allah ahlakın bizzat kaynağı olup, içimizde- ki iyiliği bulup çıkarmayı ken-

di iradesine değil, bizim irademize bırakmıştır. Zira Allah vergisi iyilik esasen içimizde vardır. Gerçek ve adalet yasaları gelişi güzel ortaya atılmamıştır.

5 — İyilikle kötülük, ve doğru ile yanlış arasında esaslı bir fark vardır. Her hür ve zeki bir yaratığın iyiye ve doğruya mutlak surette uymak zorunluğunu hissetmesi bu farkı doğurur. İnsan Zeki ve hür bir varlıktır. Hürdür çünkü gerçeğin ve adaletin icaplarına uymanın görevi olduğunu ve bu görevin Allah tarafından kendisine verildiğini bilmektedir. Ama iş burada bitmez, bunları uygulama gücünede sahip olunmalıdır. İyilik ve kötülük, adalet ve haksızlık arasındaki farkı anlamaya gücümüzün yetmesi ve bir yasa ile bağlı olmadan kendi isteğimizle bunlara itaat etmemiz, insanın hür olduğunu gösterir. Aynı zamanda kendimizi kötülüğe ve haksızlığa yönelten isteklere karşı koyabilmemiz de, sonsuz adaletin kutsal yasasına uyduğumuzu

gösterir.

Adalet ve doğruluk, iyilik ve güzellik Allahın niteliklerindedir, tıpkı onun sonsuz oluşu gibi. Dolayısıyla bu nitelikler biz kullar için yasa hükümünü taşırlar. İnsanlar kimliklerini ve varlıklarını ve yaşayışlarının bağlantılarını bildikleri gibi hareketlerinde de hür olduklarını bilirler. Öyleyse insan iyi ile kötüyi ayırt edebilecek durumda olduğuna göre, kader ve alın yazısıyla idare edilmez.

Eğer birbirimizi şüpheye düşürecek olursak, birbirimize güvenimiz kalmaz. O zaman herşey gerçekliğini kaybeder, yani irademizi ve hür bir varlık olduğumuzu inkâr etmiş duruma düşeriz. Bu da Allahın herşeye kadir olduğunu inkâr etmek demektir.

6 — Ahlaki gerçeklerin uygulanması bir yükümlülüktür. Mantık açısından zorunlu görülen ahlaki gerçeklerin uygulanması irademiz için bir mecburiyettir. Ahlaki yükümlülükte ahlaki gerçekler kadar kesindir. Gerçeklerde az veya çok zorunluluk diye birşey olamayacağı gibi, yükümlülükte de azlık çokluk zorunluğu

yoktur. Yükümlülüğün ortası yoktur, ya hep- tir ya da hiçtir. Eğer yükümlülükten kaçmak için sığınacak bir yer varsa, o zaman yükümlülüğün manası kalmaz. Eğer yükümlülük kesin ise, o değişmez ve evrenseldir. Yoksa benim için zorunlu olan öteki için serbest olursa, o zaman yükümlülük anlamını kaybeder, değişgen birtakım faktörlere bağlı birşey olur. İşte yükümlülüğün şahıstan şahısa değişmemesi ahlakın ilkesidir. Yani doğruluk ve adalete karşı her direniş, ortada bir yasa olmasa dahi, önlenmeli ve cezalandırılmalıdır. Nasilki adaletle haksızlık ve namussuluk ile namussuluk arasında ayırıcı nitelikler varsa, ortada bir yasa olmasa dahi, insan hareketlerinin iyiliğini ve kötülüğünü hisseder ve anlar. Allahın iyiliği ve adaleti sonsuz olduğuna göre günahların cezalandırılmasında luzumlu ve doğal bir yasadır. Ancak bu, Allahın gelişi güzel bir intikam alma havesi

olmayıp, niteliklerinin en doğal bir sonucudur.

- 7 — Allahın değişmez yasa- sı başkalarının hakla- rına uymamızı ve tama- men doğru olmamızı emrettiği gibi, iyilik ve hayır yapmamızı, ruhu- muzun cömert ve asil hislerine uymamızı da emreder. Çünkü muhtaçlara, acı çekenlere, kaderlilere ve yoksullara yardım edememiş isek, vicdanımız ne tatmin edilmiş ne de huzura kavuşmuş olur. Hayırseverlik, istemeye ve almaya hakkı olmayanlara vermek demektir. Hayırseverlik bir görev- dir. Bizlerde Tanrının bol nimetlerini dağıt- makla görevliyiz. Ama bu yükümlülük, doğru- lukta olduğu kadar ke- sin ve değişmez de- ğildir. Yardımın ne kuralı ne de sınırı vardır. O bütün yükümlülüklerin üstüne çıkar, güzelliği de serbest oluşudur.

Birbirimize karşı müşfik ve muhabbetli olmak, muhtaçlara yardım etmek, eli açık ve konuk sever olmak, kötülüğe kötülükle mukabele etmemek,

başkalarının mutluluğuna sevinmek, onların kederlerine ve ters talihlerine yakınlık göstererek katılmak, bütün insanlarla dostca yaşamak, kırıklıkları iyilik ve şefkatle karşılamak Masonluğun ezeldenberi öğretmeye çalıştığı kutsal görevdir.

8 — Evreni kontrol edip düzenleyen yasalarda hareket ve ahenk vardır. Biz değişik olayları görebiliriz. Ama, zayıf ve sınırlı kapasitemiz ve görüşümüz bunların bağlantılarını ayıramaz. Bütün ahenksizlikleri düzene sokan bu bağları kavramaya gücümüz yetmez. Kötülük olmasa iyilik diye birşey ortaya çıkmazdı. Çünkü acı çekme, keder, eza, cefa, elem, yoksulluk, hastalık, ölüm, günah, hata, haksızlık ve kötü muamele en asil faziletlerin meydana gelmesine neden olan araçlardır. Şefkatli hükümler, hal ve hareketlerimizi kontrol, yurt severlik, kahramanlık, şeref, alçak gönüllülük, alicenaplık ve diğer fazilet ve kıymetlerin çoğunun varlığı ve isimleri dahi duyulmamış olurdu.

9 — Tanrının adaleti, akli-hikmeti, sonsuz ve kusursuzdur. Böyle oluncada birbirine zıt düşünme ve ahenksizlik meydana getirmezler. Bilakis kusursuz dayanışmalar meydana gelir. Hepsi ayrı ayrı olmasına rağmen yekvücut gibi birbirine kaynaşmışlardır. Mükâfat ve mücazat ilkesi mutlaklar ve her iyi hareket mükâfat haketmeli, her kötülükte cezasını görmelidir. Zulüm, baskı, cürüm, zorbalık ve adaletsizlik gibi kötülükler, Tanrının iyi olmasına rağmen, ikbalde kalmakta ve onun bütün ihsanlarından yararlanmaktadırlar.

Buna karşı faziletli ve iyi kimseler arasında talihsiz, sefil, yoksul olanlar çoktur. Bunlar soğuktan perişan olur, açlıktan ölür, vicdansız amirlerin aleti ve kurbanı, zulmün esiri olurlar. Bu durum karşısında Dünyadan sonra başka bir alem olmazsa, Dünya Allahın mükâfat ve mücazat yarasını hiçe sayan büyük bir hata ve adaletsizlik sahnesine dönerdi. Öyleyse bu açık haksızlıkların tamiri için başka bir hayat olması lazımdır. İn-

san ruhu sonsuzluğa inanır ve bütün gücünü bu inanıştan alır. Netekim onun ahlaksızlığı sezişi ve ölümden sonra bir hayat olacağı ümidi bütün mezhepler tarafından kabul edilmiştir. İnsan bir yetim değildir, elini uzatacağı bir Tanrısı vardır.

Evren büyük bir ahenktir. Bunun içindedeki iyilik kötülüğe, nur karanlığa sonunda galip gelecek ve Allahın yarattığı milyonlarca ruh yeryüzündeki savaşta temizlenip asilleşecek ve, Tanrının kucagında tam ve mükemmel mutluluğa tekrar dönecektir. İşte o zaman Tanrının yasalarına karşı gelmek artık mümkün olmayacaktır.

10 — Bu gerçeklerin Masonlara öğrettiği ders nedir?

Dünya üzerindeki bütün insanlar artık varlığında kesinlikle emin oldukları bir nur, gerçek ve kusursuz bir ülkeye doğru yönelmişlerdir. Doğanın tekerlekleri geriye doğru dönmek için yapılmamıştır. Herşey bizi ileriye doğru sürüklemektedir. Zamanın doğuşu ile beraber insanları bu sonsuzluğa sürükleyen şiddetli bir çereyan da meydana gelmiştir. Buna paralel olarak Cennette

tabiatine uygun bulduğu şeyleri kendine çekecek ve Dünyanın ganimetleriyle kendini zenginleştirmek için saf, değişmez ve kutsal olanları geniş sinesinde toplayacaktır. Bu suretle son ateşe sadece heveslerinin tutsağı olan kitle kalacaktır.

Her Mason sonsuza kadar oturacağı yer için şimdiden hazırlıklarını tamamlamalı, ve kendini oraya çağıran sese itaat etmelidir. Acele ile ayrılmak zorunda kalacağımız bir Dünyaya ile kendimizi tatmine çalışmayalım. Ulvi şeyleri arayalım.

11 — İnsanın son kurtuluş ve düzelmesi için başlıca belirti nedir?

Maddenin devamlı olarak şekil değiştirmesine karşı tek bir zerresi dahi yokolmaz. Öyle ise cisimden daha soylu olan ruhun mezardan ötede yokolacağını hayaletmek makul değildir. Netekim maddenin sürekli olarak yeni bileşimler meydana getirdiğini gözönünde tutarsak, bizden evvel ölenlerin fani vücudumuzun zerrelerine ortak olmayacaklarına inanmamakta imkânsızdır. Eski ölümlerin bedenleri dağılıp bileşimi olan elemanlara ayrıldığı zaman, rüzgarla ve baş-

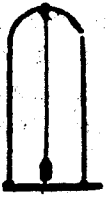
ka yollarla bütün kıtalara taşınabilir ve devamlı surette yeni ruhların meskenlerine girip onların birkismini meydana getirebilirler. Bu suretle, yaşayan bir insan nesli ile bağlar kurmuş olur. Bu akşam yediğimiz ekmeğe ve içtiğimiz suda İsa, Musa, Platon, Sokrat ve diğer kimselerin zerreleri bulunabilip bizim içimize girebilirler. Yani bir zamanlar ölmüşlerin bedenleri olan şeyleri yiyip içmekteyiz.

Sonuç olarak yiyip içtiklerimizde bize öğretiyorki içinde oturduğumuz ev, giydiğimiz elbiseler gibi fani vücudumuzun zerrelere de aslında bizim olmayıp ancak ruhumuz kendimizdir.

Bizler ayrıca Allahın sonsuz ihsanlarını da biliriz. O bize mevsimine göre ekin ve hasadı verir, kötünün de iyinin de üzer-

rine aynı şekilde yağmurunu yağdırır, Güneşini parlatır ve karşılığına birşey istemez. Anlayanlara belirtir işte bunladır.

12 — Masonluk tarihi felsefelerin tarihidir. Masonlar kendilerini insan nesillerinin öğretmenleri saymazlar. Ama herne kadar Asya sırları çıkarmış ve muhafaza etmişse de, Masonluk Avrupa ve Amerikada bunların doktrinlerine intizam. Ruh ve hareket vermiş ve bunları insanların yararlanacağı hale getirmiştir. Masonik eski mitolojileri geniş remizlerine son vererek bunları uygulama yönünden daha uygun daha sade bir şekle sokmuş ve kendisi bir bilim haline gelmiştir.

Babilik ve Felsefesi

İzak ABUDARAM

İnsanlığın evrensel fikirlerinin doğduğu, yoğrulduğu, yeşerdiği, ve halen nice yarguların filizlendiği mümbit doğu dünyasının, gizemleri ve sırlarıyla, muhtelif din ve felsefeye temel olmuş İRAN veya

Acemistan olarak adlandırdığımız, felsefi dini hiziplerle zengin ülkede, 150 senedenberi varlığını sürdürmekte olan bir tarikatın felsefi disiplini hakkında basit bir izahta bulunmak istiyorum. Mévzuubahis tarikat veya zaviyenin adı Bâb veya Babizm olup, halen dünyanın belli başlı ülkelerinde, Chicago'da, Frankurt'ta v.s. halen geçerli müritleri müzeleri ve mabetleri mevcuttur. Türkiyemizde dahi varlığından bahsedilmişse de araştırmalarımız esa-sa müteallik vesika ve karinelere sahip olamamıştır.

Babiliğin tarihsel akım içindeki yerini anlayabilmek için, İran'ın 1850 senelerine kadar olan geçmişini kısaca gözlerinizin önüne sermek istiyorum:

Avrupa Hint kökenli, ve Orta Rusya ile Kafkasya'dan M.E. 2000 bugünkü İran'a indik ilk defa olarak, (Me 876) da yaşamış III. SALMANAZAR'ın yazıtlarında beliran PERS'lerin Urmiye gölü ile Van gölünün güneyi ve Dicle nehri arasında PARSOVA adını verdikleri yörede yerleştiklerine muttali oluyoruz. Gittikçe geniş-

leyen bir devlet kuran Persler, VII. asrın sonlarına doğru Şiraz ve güney kıyılarını ele geçirmişler. Büyük II. Sırüs (558-528) zamanında devletlerini daha da genişleterek, 1. Darius zamanında, M.E. 40'da Yunan'da Maraton'a kadar varmışlardı.

ME. 330'da Büyük İskender, PASARGADES kabilesinin soyluları Aşeminides'leri yenmişti. Ölümü 323 üzerine Pers, Ellenler tarafından Selekitlere terkedildi. I. asrın başlarında Arzasides Part'larından II. Mitridat İran'ı fethederek MS 3. asra kadar hükümranlığını sürdürdü. MS 224 te, Sassan ve oğlu Ardaşer I.in isyanı, Zoroastr inancında olan Sassanid'lerin, Pers'te üstünlüklerini temin etti. İkilemli yani düalist olan bu inanca göre iyilik prensibinin adı AHURAMAZDA, Kötülük prensibinin ki ise AHRİMAN'dı. ORMUZD VE ANGRAMİ 5 asırdan fazla bir müddet egemenliğini sürdürmüş olan Sassanidlerin vasıtasıyla Avesta'ı nihai metni tamamlandı, ve cemaati idare eden rahiplerce mabetlerde halka sunuldu. Aynı devirde, Shahpur 1. zamanında yeni bir hizip MANİKEİZM doğdu. Budda ve Zoroastr inanışlarını iyilik ve kötülük prensiplerinin mevcudiyeti üzerinde temel kuran bu mezhebin ana görüşü İnsanoğlunun kötülük tanrısı tarafından yaratıldığını ve insanlığın vahdet olarak kurtuluşunun ancak hakiki ilim, yakarı, oruç, ve şarkılarla mümkün olabileceğiydi. İslâm'ın hızlı yayılması (750) Sassanides İmparatorluğuna son verdi. Abbasiler tahtı ele geçirerek, 2 asır boyunca hükmettiler. Harun Al Rechid'in ölümünü müteakip, (809) başa geçen zayıf yöneticiler, 4 ayrı hizip TAHİRİ'ler, SHAFARİ'ler, ŞAMAN'lar ve BUWAYHİ'lerin doğmasına sebep oldular, bu kargaşa 946 ya kadar sürdü. Bu tarihten itibaren İran'ı ele geçirmek üzere Doğu ve Batı arasında sürekli bir gelgit çekişmesine şahit oluyoruz. Ve işte bu X. asrın sonlarına doğru Türk Selçuklularının Horasanda yayılarak, Buwayhi'leri yendiklerini, 1040 ta Bağdatı ele geçirerek Alpaslan komutasında 1071'de Malazgirt'te Bizans'ı bozguna uğrattıklarını görüyoruz.

Haçlı seferleri ve Orta Şark'ta Latin devletçiklerinin kurulması ters tepki yaratarak Harezmi İranındaki iranlaşmış Türklerin (Harzem) lerin, Moğol Karakitay'luların yardımıyla İranı 1194'te ele geçirmelerini müteakip, sırayla, tarih sahnesinde, Cengiz Han, Hülâğu, Celayri'ler, Muzafferî'ler, Timurlenk, Karakoyunlular, Akkoyunluların geçişlerini görüyoruz. Ve nihayet Safavilerin XIV.

asırda hükümran olmalarıyla, Şah İsmail, İslâmın bir tarikati Şİİ'liği, İran'ın milli dini yapmağa muvaffak olmaktadır.

1710'da Kandahar'lı Emir Afgan MİR MAHMUD, savaşarak, 1722 de başşehir İsfahan'ı ele geçirdi Horasanlı Nadir bunun üzerine askerlerini topluyarak, Mir Mahmud'u yendi ve İsfahan'da kiralık tacını giydi Nadir Şah oldu. 1747 de ZEND kabilesi, Kerim Han idaresinde bir müddet İran'a hakim oldu. 1786 da ise, Türk Kacarları, başkanları Kacar Ağa Muhammed Şah idaresinde KACAR sülalesinin hakimiyetini 1925'lere kadar sürdürdü.

Ancak Kacar İdaresi sürecinde, Muhammed Şah'ın başlarda 1797 de katledilmesini müteakib ülke devamlı bir anarşi içinde yaşadı, başkanlar ve kiralılar, çevre kudretlilerinin ve molla sınıfının devleti idaresinde hep ikinci planda kaldılar. Mollaların şekli dini idarede, gösterdikleri katılık, II. Muhammed Şah (1834-1848) zamanında, halk arasında Babilğin hızlı tempoda doğup gelişmesine âmil oldu. Kendisine Bâb adını veren Mirza Ali Muhammed, 1843 ten beri bu yeni düşünce şeklini etrafına yayıyordu.

İlân ettiği esaslar, elekten geçirilmiş bir mazdeizm felsefesini, saflaştırılmış ahitlerle benimsiyordu, sosyal yeniliklere yer veriyor, bilhassa kadın haklarına ve kadın erkek eşitliğine davet edici fikirler taşıyordu. Bu son düşünceler katı Şii'leri hemen endişeye sevketti. Bâbilik taraftarı olup Şah Nasır Aldin'e karşı isyan edenler, şiddetle ezildiler. kurşuna dizildiler, linç edildiler. Bunlara rağmen, Bâbilik 1852 ye kadar sürdü, Bu tarihten itibaren, hayatta kalanlar Mezopotamya'ya sürüldüler. Osmanlı idaresine sığındılar, ve Bâbilik, yeni şekli olan BAHAILİK'e döndü.

Bahailik ise, Bâb'ın Müridi Mirza Hüseyin Ali Nûri, nam-ı diğer Baha, Ullah tarafından felsefesi tamamlanan, daha yumuşak ve özellikle evrensel kardeşlik ve bir türlü evrensel sulh'u öngören bir tarikattır.

Babilğin yaratıcısı,

Bşb, Mirza Ali Muhammed, Şiraz'da 1823 te doğup, Tebriz de 18/7/1850 de öldü. Yeni bir felsefi inanç getirmeğe kararlı olarak, 1844'te kendisini, Tanrının Hakikat'leri bilgisine götüren Kapı, Bâb ilân etti.

Kendisi Kerbelâ'da, Reşt'li Seyyid Kâzım tarafından kurulan Şii

hizibi tarikatı olan ŞAYKİ lerden ilmini almıştı. Şiraz'a dönerek, meşhur demirciler caminde, yeni felsefesini ilân etti, böylelikle ŞAYKİ molla Hüseyin onu Reşt'li Kâzım'ın da Mürit'i ilân etti. Mirza Ali Mekke'ye giderek dönüşünde, kendisini TANRININ NEFESİNİN AYNASI ilân etti. Felsefesi, can yoldaşları tarafından her tarafta dağıtılmaya başlanınca, devlet ve dini otoriteler endişelendiler, protestolar ve karışıklıklar meydana geldi. Bunun üzerine İsfahan hükmeti, Bâb'ı tevkif ederek, Azerbaycan'da Maku'ya hapsedti. Bu arada ŞAYKİ Molla Hüseyin'in propagandası yeni müritler topladı ve hareket siyasiye dönüştü. İlk toplantı Horasan'ın Bedecht şehrinde oldu. Molla Hüseyin ve müritleri, Kırallık ordusu tarafından 1849'da Şayk Tabarsî'de katledildiler, 1849-1850 Nayriz ve Zencan'da başka ayaklanmalar oldu. Bunun üzerine Şah, Bâb'ı Tebriz'e naklederek 18 Temmuz 1850 de kurşuna dizdi. Şah'a karşı vukubulan bir suikast yüzünden kütle katliam'ı bütün imparatorluğa yayıldı, ve ŞUBH-İ AZAL (Ebediyetin şafağı) adını alarak, kendisini Bâb'ın hâlefi ilân eden Mirza Yahya Nuri, Bağdad'a kaçtı. İran'ın talebi üzerine Osmanlı Hükümeti tarafından tevfik edilerek, KIBRIS'ta mecburi ikamete tabi tutuldu. Babilik felsefesinde, tarikatın devamlılığı, Bab'ın mevcudiyetine bağlı değildi. Töreler ve tatbikatlar onsuzda yürütülebilir ve genişletilebilirdi. Başlangıçta, Bab, tarikatına bir siyasi vehçe vermek taraftarı değildi. Felsefesinin temeli, inanışlarda derin bir reformdu, ancak devlet işlerine karışmak veya hükmeden çevreleri meraklandırmak gayesinde değildi. Ancak, Molla Hüseyin Bouchrewhiyeh'in Horasan'da ve Molla Muhammed Ali Balfurus-hy'nin Mazenderan'daki isyanları, Bab'ı siyasete itelemiş, ve arzu ile etkilerini kabul etmişti. Kapatıldığı Cahrig kalesinde, dini felsefe çalışmalarına o kadar derinliğine dalmıştı ki, bu haricteki vakaları tasvip edip onlar için ölmeyi kendisine kâfi görmüştü.

Kurşuna dizildiğinde 27 yaşındaydı. Felsefesi, mollaların katılığı ve manevi gevşekliğine bir başkaldırmadan mülhem, doktriner bir Babilikti. Fikirleri birleştirilmiş iki kitaptan müteşekkildi: Kitab-ı Mukkam (Hüküm kitabı) aynı zamanda Esaslar kitabı (Beyyan)' ve Kitab-ı Akdas (Mukaddes kitabı) da içerir. Bu reform teşebbüsünde, Babiler kadının meşru haklara sahip olmasını, yani peçenin kaldırılarak, çok kadınla evlenmenin kaldırılmasını talep ederler. İnsanlar arasında bir kardeş sevgisinin, çocuklara şefkat verilmesinin, cemiyet münasebetlerinde, nezaket

kaidelerinin, dini hoşgörünün, ve diğer Tek Tanrılı dinlere karşı bir nevi toleransın mevcudiyetinin şart olduğuna inanır.

Bu doktrin ve felsefenin tafsilatına girmeden evvel, Nasır Al-Din'in 1848'te tahta çıkışını müteakip, Babilige bu derece düşman olmasına sebebiyet veren hadiseleri tetkik etmemiz gerekir:

Hazreti Ali ahfadının Tahta çıkması, İran'da münakaşa edilmez bir doktriner gelenektir. Bu özellik, hakiki dinin şefleri olan imanlara bağlılıkları ve son kiral Yezdecerdin kızı, Sassanidlerin mirasçıları olan anneleri Bibi-Şehurbanudan mülhem olmalarındandır. Ali sülalesinden olmayan diğer bütün prensler, normal geçici hükümdarlardır. Babilik teorisi ve tasarımı, da bu esas Yüzünden kurulduğu rivayet edilir. İslamda, imamlığın bir aynası olması, ve acem bakımından Yezdecerdin kanından olması hesabıyla, Ali ahfadından bir Seyd olması, Bab'a her türlü hakları teslim ettiriyordu. Aynı zamanda o, Bâb yani Tanrının nefesinin aynasıydı. Şüphesizki aynı mertebe, Sassanides imamlarından gelen diğerlerinede teşmil edilebilirdi, Ancak, Bab artık bu yolda epey mesafe katetmişti., Ve gerek Horasan ve gerekse Mazendran bölgelerinde başkaldıran Babi şefleri, devletin bu yeni felsefeyi hoşgördüğü takdirde, meseleyi bu kadar siyasileştirmeye niyetleri yoktu. Kiral ve devlet ileri gelenleri, bu tarikatın şeflerine bazı iyiniyetli hoşgörülerde bulunsalardı, mesele bu kadar büyümiyecek, ve tarikat, İrandaki bütün diğer tarikat, zaviye ve hizipler gibi mollalarla olan kavga ve anlaşmazlıklarında zayıflıyacaktı, ölmeyecek kadar yaşıyacak bir duruma gireceklerdi. O zamanlar Asya bir uzlaşma bir ayarlanma toprağıydı. Ağlıyarak veya silah elde isteyen bir inek karşılığında, sevinerek ve muzaffer bir eda ile icabında bir yumurtaya, kişl razı olabiliyordu.

Ancak Bâb'ın ölümü, hadiselere başka bir yön verdi. Beklendiği üzere, bu ölüm Babileri cesaretsizleştirip râm ettireceğine, onları sonsuz bir kızgınlığa sevketti. Kacar sülalesi kırallarına karşı onları tutan son iperin kopmasına sebep oldu. Kuran-ı Kerim gelenekleri ve tefsirleri bazı durumlarda, Asya prenslerine dahi, bazı şeylere dokunulmasına, izin vermiyordu. Bâb'ın ölüme mâhkum edilmesi, bu açıdan yargılandı, ve gaddar prens gıyaben ölüme mahkûm edildi. Toplantı Tahran'da vukubuldu. Dini lider olarak yeni bir Bab seçildi. Tahran idarecisi, vezir imam Wardi Mirza'nın oğlu Bâb Mirza Yahya bu vazifeye getirildi. Büyük Bâb,

(Hazreti-Âlâ) Ulu Hazret ünvanına sahipti, İkinci Bâb ise (Hazreti Ezel) Ebedî Hazret adını aldı. Bu ani seçim, hemen kenara itilen 4 hizip namzet meydana çıkarmıştı. Bunlar, Bâb olmayı arzulayan DEYYAN Mirza Asadoullah, Seyid Hüseyin Gourny, Molla Mohammed Zerendy ve Şeyh Abu Turab idi. Hesapların da ümitlerinde yanılan Hükümet'in takibinden kurtulmak isteyen Mirza Yahya, Bâb ilân edilir edilmez, Tahran'ı terketti. Ebedî Hazret, kendisine inananların cesaret ve vefasını sinamak için bütün çevreyi yokladı. Ancak, başbakan'ın devamlı takipleri, onu memleketini terkederek Bağdat'a yerleşmeğe zorladı. Arada, tarikat manen kuvvetleniyor ve sayısı artıyordu. 1852 senesiydi. Birkaç ay zarfında Tahran pazaryerlerinde bazı haberler çalkalanmaya başladı. Şevval ayının sonu kiralâ uğur getirmiyecekti, Kiral Nâsır Al-Din Elbruz eteklerindeki Niaveran sarayında yazını geçirmeye hazırlanıyordu. Yazın başıydı ve kiral birgün bahçesinde otururken, kendisine turfanda karpuz getirdiler. Bu meyvenin tazeliğini ve tadını methederek birkaç dilim yerken, birkaç adım ötesinde, sıcağtan bunalmış vaziyette çalışan 3 kişi gördü. Onlara birkaç karpuz göndererek, verdiği hediyesini nasıl iştahla yediklerini bir müddet gülerek izledi. Aslında Bu 3 kişi, kiralın yanına giderek onu öldürmek emrini almış Bâbilerdi. Bahçevan olarak içeri girerek vazifelerini yapmak üzere müsait zamanı kolluyorlardı. Ancak, kendilerine karşı işlemiş olduğu sevabın tesirlerini silmek üzere, 3 gün beklemeyi yeğlediler. Böylece Şevval ayının son gününe gelindi. Her sabahki mutad at gezintisine çıkan kiral, yolu üstünde, ona arzuhalleri olduğu zehabını veren 3 bahçevan gördü. Kiral şüphelenmeden yoluna devam etti. Yanlarına vardığında, kendisini derinliğine selâmıyarak SENİN KURBANIN OLALIM BİR ARZUMUZ VAR dediklerini duydu. Bu teamül dendi. Aniden Alışıl gelmişin aksine, yerlerinde duracaklarına, iki taraftan ayaklarına asıldılar, ve ateş ettiler. Bir el ateş, atın inciden gerdanlığını kopardı, ikinci el ateş kiralın sağ kolu ile belini saçmayla doldurdu. Bu arada prens başlarını yumrukluyor, at ise devamlı sığırdığından babilerin gayretlerini akamete uğrattıyordu. Geriden gelen erkân, şaşkınlığını atar atmaz koştu. Mütecevizlerden biri hemen öldürüldü, diğerleri yakalandı. Kiralın yarısı hafifti. Öldürülen Babinin adı SADEK di. Vücudunu bir katırın kuyruğuna bağlayarak, suikastçilerin akamete uğrattıklarını bütün kent halkına göstermek üzere, taşların arasında Tahran'a

kadar sürdüler. Katillerin bildirisine rağmen bir komplonun mevcudiyeti belli idi. Şehir kapılarını kapatan vali Ardeşir Mirza, polis şefi Kalenter'i, Şehrin Vezirini, polis yargıcı Daroga ile muhtarları tophiyarak, Babilik mezhebinden oldukları şüphe edilen herkesi arıyarak tutuklamalarını emretti. Sergeşmeler, sivil polisler halkın arasına karışıp beklediler. Gizli toplantılar basıldı. Yakalananlar arasında, İran kiralıyet çevrelerinde harikulâde zekâsı olan, âlim, şair, hatip, azim sahibi, iffetçe lekesiz, müstesna bir Türk kadını Zerrintaç'ta bulunuyordu. Halk ona güzelliğini ve ahlakının temizliğini ifade etmek için iki isim takmıştı: Birincisi Gourret-ül Ayn Gözlerin tesellisi) ikincisiyse Tahire idi. (Temiz) manasına gelirdi. Babilik felsefesinin özü olan: İnsan Allahtan başka kimseye kul köle olamaz, düsturuna bağlı kalan Gourret ül aynı bu mezhebin en kuvvetli havarilerindendi. 40 kadar bâbi yakalanmıştı. Zindana atıldılar, ve üç yıl kadar zindanda kaldılar. Geri kalanları arayan polis, geyretlerine rağmen başka kimseyi bulamadı. Yakalanmış iki katil, her türlü işkenceye rağmen konuşmadılar. Bu inat ve iman katılığı, acıya tahammül, kural efradının üstünde çarpıcı bir etki yapıyordu. Babilerin katledildikleri Mazenderan, Zencan, Şiraz, Tahran, Tebrizde vukubulanların aynuları devam ediyordu. Niaveran sarayındaki iki katilin önünde yenildiklerini kabul eden, yargıçlar, şehirden getirilmiş kadın ve çocukların üzerine ümitle saldırdılar, elbetteki çocuklar korkacak, işkence görecek ve herşeyi anlatacaklardı. Ancak, tersine, kimse birşey anlatmadı. Büyüklüklerde küçüklerde herhangi bir cürüm ortakları olmadığını söylediler. O zaman tatmin olamamış intikam hissi korkuya dönüştü. Kiralın Vekiller meclisi Babilere zulüm yapmağa devamın fena neticeler doğuracağını hissetmeye başladı. Neticede Babilik mezhebini bıraktığını itiraf ile tövbe edenleri zindandan çıkarmağa ve ısrar edenleri idam etmeğe karar verdiler. Niaveran sarayında yapılan mahkemede ve toplanmış halkın önünde, Gouret ül Ayn'a onu rencide etmiyecek şekilde usulca ona. imanından ve fikirlerinden vazgeçerse affedileceği, aksi takdirde idam edileceği bildirildi. Gourret ül ayn ise cevaben: İmanıma sadıkım, hayatta geçireceğim birkaç fazla ve kıymetsiz güç için, imanımdan vazgeçmemi istemeniz boşunadır : Dedi. Ne cellatların tehdidi, ve ne de kocasının yalvarmaları işe yaradı. Bunun üzerine onu Tahran'a Kale duvarları üzerinde hazırlanmış odun yığınuna getirdiler. Gourret ül ayn'ın ölüme giderken söylediği, halka çağıracağı beyit tarihe malolmuştur:

Men nemigüyem smender bâş yâ pervane bâş
Ger be azm-i sühten üftada-i merdane bâş.

Ben sana demiyorum ki ateş böceği veya pervane gibi şuursuzca
yan,

Yanacağını bil ve mertçe erkekçe yan!

Herşeye rağmen cellâtlar, ağzını bağlarken bez doldurmuşlar, acı
ve ızdırıp çekmeden ölmesini sağlamışlar ve alevlere cansız bir
vücut bırakmışlardı. Orta Şark Türk Jan Dark'ı böylelikle tarihe
damgasını basmış oldu.. Böylesine imanına sadakat, diğer bâ-
bileri daha da azimleştirdi. Bunun üzerine esirler kiralın maiyeti-
ne terkedildi.

Tahran sokak ve pazar yerlerinde unutulmıyacak manzaralar vu-
kubuldu. Çıplak vücutleri üzerinde yağlı kandiller yanan, yarala-
rına ateş sokulmuş kadın ve çocuklar, cellâtlarla sürüklendi. İp-
lerle çekiliyor ve kırbaçla yürütülüyorlardı. Hep beraber tek bir
cümleyi tekrarlıyorlardı:

Hakikatte, Allaktan ve onun izniyle dünyaya geliyoruz ve Ona dö-
nüyoruz. İşkenceden yerlere düşüyor, kanlar içinde süngülerle
dürtülerek yürütülürken yine aynı cümleyi tekrarlıyorlardı. Ço-
cukların çoğu, idam yolunda can verdiler. Cellâtlar cesetlerini ba-
balarının analarının ayakları altına attılar, buna rağmen babi-
ler, başları dik cesetlere basarak ilerlediler. İdam meydanında,
cellâtlardan biri, bir babanın iki çocuğunu göğsü üzerinde kesece-
ğini, imanından vazgeçmesini teklif etti, Baba reddetti ve iki
oğlunun kanı ile ıslandı. Hepsi kılıçtan geçirildi, ve o gece serseri
köpeklere cesetler terkedildi. Bu kanlı gün, Bâb'in dînine, olabi-
leceğinden fazla mürit kazandırdı. Şüphesizki,

Bir katliamın sergilenmesi kimsenin hoşuna gitmez, size bunu
anlatmamın sebebi, Bab'lik felsefesinin böylesine, o devir insan-
larını etkilemesindeki kudreti size duyurabilmektir. Müritleri bu
kadar etkilendiren felsefesinden az sonra sizlere bazı örnekler
aktaracağım. Gourret ül Ayn in o katliam gününden beri artık
Babiler sessizlikte yaşayarak, icabında göstermelik olarak, onu
reddeder gözüktiler ve daha derin bir şekilde akitlerine sadık
kalmaya çalıştıkları, belirtilmektedir. Ancak bu sessizlik etkin hü-
kümet çevrelerini daha da endişelendirmişti. Hristiyan ve Nossay-
riler haricinde hertürlü halk tabakalarında Babilerin mevcudiyе-

tinden endişe ediliyordu. Yüksek tabakada, devletin ilim adamları bu yolda dahada zan içindeydiler.

1863 senesinde, Avrupadan ithal edilen bir yenilik hükümeti yeni endişelere sevketti. Avrupada yaşamış İranlılar arasında, F. M? luk hakkında derin hayranlık duyan, yenilikleri seven zeki biri vardı. Kırالا çıkararak, artık halkı yalnız istidbat ve korku ile idare etmenin zamanı geçtiğini, halkın moral bir vefa duygusu ile bağlanacağı müesseseler kurulması gerektiğine ikna etti. Tahran'da bir Büyük L. kurup başına geçtiği takdirde, Yüksek seviyedeki İran vatandaşlarının kendisine bağlı kalacaklarını, bu hususta edebilecekleri sadakat yeminine bağlı olarak artık bir endişe mevzuu kalmayacağını belirtti. Bu fikir kiral Nasır Al-dine çok cazip geldi, ve gerekeni emretti. Müteakip günler devamınca, kiral, etrafındakilere, açılmasına izin verdiği ve adına «Feramouchane» «UNUTMA EVİ» denen yere gitmelerini sağlık veriyordu. Unutma evi adı, bir nevi oradan çıkıldıktan sonra yapılan unutulur manasında idi. Böylece başkanlar, azaların sükkütünden emin idiler. Birkaç hafta müddetle herkes «FERAMOUCHE KHANE»ye intisab etmek için acele etti. Oranın idarecisi onlara dereceler ve kemerler dağıtıyor, nutuklar atıyor, konuşmalar yapıyor, içerde çay içilip KALIAN (Nargüle) çekiliyordu. Gördüğü herkese, kiral «Ne gördün? NE YAPALIM? sorusuna daima-Bize insanlık ve medeniyet hakkında konuşan şu adamı işittik, kalian'ı çekip çayımızı içtik cevabını alıyordu. Kiral isticvaba devam ederek Peki daha başka? sorusuna ise klasik KURBANINIZ OLAYIM BAŞKA BİRŞEY YOK cevabını alıyordu. Kiral memnun değildi. Kendisinden birşeyler saklandığını sanıyordu. M. lukta olduğu söylenen korkunç dehşetli sırların, kendisine itiraf edilen masum meşgaleler olduğuna ihtimal veremiyordu.

Şüphesini etrafa anıattıkça, kendisine taraftar bulmağa başladı. Kimi, böylesine sıkı suların saklandığı bir ortamda, dehşetengiz hadiseler geçtiğini, başka birileri ise daha da ileri giderek, Feramouch Khane'nin olsa, olsa, babilerin bir toplantı yeri olabileceğini ima ettiler. Bunun üzerine kiralın yeni emriyle, Feramouch Khane'ye gitme, şiddetle yasaklandı, kiralın emriyle gidenler dahi, zan altında kaldılar. Feramouch Khane fikrinin mucidi ise, bir kaç tereddütten sonra İrandan kovuldu. Böylesine zan altında kalmış bir yere kalian çekilip çay içmeğe gidildiğinden bahsedilmez oldu.

Ancak, babilerin de boŖta durmadıkları belliydi. Devamlı yazıyorlar ve kitapları gizliden gizliye dağıtıyorlardı. İyi saklanarak ihtirasla okunan bu kitaplar, Kacar hanedanına karŖı yeni silahlar yaratıyordu. Böylelikle, babilik, İnan halkı üzerinde etki yaparak, hududları aŖtı, Bağdat paŖalığına ve Hindistan yarımadasına geçti. Evvelce de zikrettiğim üzere, Bab'ı görmek veya sesini iŖitmeĖe ihtiyaç yoktu. Gözlerin Tesellisi, Gourret Ul Ayn'ın Bab'ı grmüŖlüğü yoktu, ve Onun için ölenler onu grmemiŖlerdi bile. Herkes, inanç ve itikadlarından dolayı bağlanmışlardı. Bir ananeye göre, Bab kitaplarını anlıyabilmek için, kelimenin her anlamasını anlatacak bir bilginin yardımı Ŗarttır. Bu mukaddes kitapların yazarları muhteliftir. n sırada, Bâb yani Ulu Hazret bulunur. 1848 de emirlerini yazıya dktrp kanunlaŖtırdı. Kitabın adı «Bıyyan» veya BEYAN dır. Burada renilmesi gereken Ŗeyler izah edilmiŖtir. Ebedi Hazreti ikinci Bâb ise IŖığın kitabını Nur'un kitabını yazmıŖtı. Bir ncs «Cenap Mutaharreh» Temiz, Saf Hazret ise babiler için bugün dahi okunan bir kitap yazmıŖ olduğu bildirilmektedir.

Ŗimdi ise Bâb'ın dini felsefesi hakkında bazı bilgiler edinelim. Yüce Tanrının niteliği hakkındaki fikirlerinde Bâb, Tanrının tek olduğunu, DeĖiŖmez olduğunu, Ebedi olduğunu, bir yol arkadaŖı olmadığını, ve Tanrıdan baŖka bir tanrı olmadığını ifade eder. Tanrısal Vahdet'in, kendi içinde kapanmıŖ bir Ŗahsiyett olmadan öte olduğunu kabul eder. Tanrının Yaratıcı olduğunu, zira Hayat olduğunu, hayatı dağıttığını, ve dağıtmanın tek yolunun yaratıcı olmanın gerektiğini bildirir. YaratılıŖın vasfının: MEŖİYET-KADER - İrade, Kaza, İzin, Ecel, ve Kitap, yani Kudret, Arzu, Kuvvet, Hareket, yumuŖakbaŖlılık, zafer ve ifŖa veya vahiydir. Tanrının daha birçok vasfı vardır. Mükemmel bütün isimler ona aittir. Hangi Ŗart altında hissedilirse hissedilsin, Tanrı daima canlıdır, faaldır, hareket halindedir. YaratılıŖ için Bab, yalnız yedi Faziletten bahseder. Ve yedi fazilet bugünkü EVREN'İ yaratırken bu hakikati terennüm etmiŖtir:

Tahmin edilen tek birliğin mülhem olduğu ilk vahdet TANRI'dır. Diğer bir deyimle, TANRI, arzusuna göre, hareket tarzını, harflerini, fazilet, ismet ve hassalarının tatbikini, tamamen veya kısmen, arzusuna göre uzatıp kısaltan ve buna rağmen, bundan dolayı kıymeti eksilmeyecek tek birliğin ifadesidir. Neticede, tüm

yaşam ve tüm birimler Tanrıdan menkuldür ve ölümlüdürler, yani Bâb dilince, tüm yaşam ve birimler nurlamağa mezun değildirler, zira hemen parçalanırlar, eksilirler ve yokolurlar. İşte Tanrı ile yaratılan arasındaki fark. Ancak bu yaratık, hassalarının faziletine tamamen vakıf olmamasına ve Tanrı olmamasına rağmen, Tanrıdan ayrılmış değildir. Zira onun dışında hiçbir şey yoktur. Tanrı buyuruyor ki: Yarattığımı hakikatte sen ben densen, isim taşıyan her şey bana aittir. Senin taşıdıkların dahi benimdir, bunlar bana ait olanlardır... Son hüküm günü Tanrıya doğru toplanma seyredilecektir. Tanrısal mevcut hariç herşey yok olacaktır. Bütün eksiklikler, nurlamadan mühlhem eksiklikler, ayrılıktan doğan farklar, saf ruh ve cevherden, bu dünyada ayrılırken mevcut kötülüklerin menşei değişimler, kaybolacak, ve Tanrı Kendisine ait olanı kendisine çekecektir. Bu açıklamadan, Bâbilerin Tanrısının yeni bir Tanrı olmadığı, ve fakat Kalde felsefesindeki Tanrıya, İskenderiye felsefesindeki Tanrıya, Gnostik teorilerin ve her devrin şark ilminin Tanrısına benzediği aşıkârdır.

Bu Tanrı genel felsefenin Tanrısıdır. Bütün sufi'ler, bütün, dinde Tanrıyı arayan kabileler, Sassanideslerden beri bu yörelerde ilim başladığındanberi, bu Tanrıyı aradılar. Bâd'a göre Tanrıyı bilme ve tanıma yolunda, mübalâğaya kaçmamak gerekir. Bir nevi hadini bilme durumu. Asla, son hüküm gününe kadar Tanrıyı tam olarak tanıyabilmek imkânı yoktur. Ve yaratılanlar, yaratıklar, yaşamları sona erdiğinde, Ona dönebilecek, indinde Onun yanında kendini bulabilecektir. Tanrısal kudreti bu şekilde anladığımızda, yaratılışın kaynağını, ve yaratılışın katiyet kesbeden sonunu idrak edebiliyoruz. Burada, ne tamamen maddi olan ve nede tamamen manevi olan, bir orta yol takip eden, Tanrının düşünce ve madde olduğu, Tanrının dünyayı kapsadığını belirten panteistik görüş önünde olduğumuzu söyleyebiliriz.

Diğer taraftan, dünyanın, 7 mesned vasıtasıyla Tanrısal tesirden mühlhem olduğunu belirtmiştik. Bu 7 mesned bu 7 harf Kudret, kuvvet, irade, hareket, lütuf, ihtişam, vahiy'den müteşekkildir. Böylelikle, dünya saf manevi kıymetlerin kaynağı 7 ifade, harf veya kelime ile kurulmuş oluyor. Ancak, bu 7 rakamının üstünde, yaratıcı ifade olarak HYY «yaşayan» kelimesini koymak lazımdır. Zira hayat hem kaynak, hem de 7 enerjinin toplamıdır. Zira birnevi ebced hesabıyla, H harfinin kıymeti 8 dir Y nin ise 10 dur, iki-

sinin toplamı 18 dir. Bu harflerin birleştirilmiş olmalarının kıymeti, teklifi yani 1'i ifade eder, HYY olur, ve Hayatı veren manasına 18 artı 1 eşit 19 olur. Ve bâb bu 19 rakamının Tanrının rakam kıymeti olduğunu neticelendirir. buna mehzaz olarak, Kur'am Kerimin BENZERSİZ TEK kelimesinin yani TANRI'nın WAHED kelimesiyle ifadesini anlatır. WAHED'in ebced hesabı 6 artı 1 artı 8 artı 4 eşit 19 dur hayat verendir, diğer anlamıyla TANRI'dır, Tek ve Yaratan'dır. Netice olarak, dünya, Tanrısal Belirleme, ve hayat prensipleri üzerinde kurulu bulunduğundan 19 rakamı, her türlü ifadenin temelinde yatması gerektiği bellidir. 1 ifade eden ve onu ilâve etmekle AHYY eşit Yaratan eşit TANRI manasını veren, onu canlandıran hayat veren 1 rakamı, Bâbilik felsefesinde NOKTA'yı remzeder, hayat sebebi, ve eklendiği her yeri canlandıran'dır. 19 rakamını tamamlayan 1 rakamı bir fan-tezi, bir gelişigüzel raslantı değildir, tersine, bulunduğu her kelimede, en esaslı manayı getiren, veren o'dur. Yürürlükte olan BİSM'İLLAH ELEMNA ELEKDOUS «Çok Büyük, çok Mukaddes ALLAH adına» formülü, imanı ifade eden kudretli cümle, Hakikatin en mükemmel birikimidir kelimelerinin, toplamı 19'u ifade eder. 19 rakamının böylesine ulvî ve yüksek bir mana ifade etmesi tesbit edildiğine göre, TANRI WAHED'i 19 enerjiden müteşekkil bir bütündür. Bundan, Bâb esinlenerek, dünyada 19 rakamının herşeyin başında olması gerektiği mütalaasını yürütür. Sene 19 aydan müteşekkilidir. Her ay 19 gündür, her gün 19 saattir, ancak her saat 19 Bâb dakikasındır. Bâb ayları şöyledir: 21/3 te başlıyana BAHA 9/4 CELÂL 28/4 CEMAL 17/5 AZAMET 5/6 NUR 24/6 RAHMET 13/7 KELİMAT 1/8 ESMA 20/8 KEMAL 8/9 İZZET 27/9 MEŞİYYET 16/10 İLİM 4/11 KURDET 23/11 KAVL 12/12 MESAIL 31/12 ŞEREF 19/1 SULTAN 7/2 MÜLK, zait ara günler 4 gün, ULÂ 2/3.

Zaman için bu, katiyet kesbedince, aynı formülü mekânda uygular, ve herşeyde mukaddes Rakamı remzeder. Uzunluk ve ağırlık ölçüler 19 bölünebilir şekilde yapılır. Din topluluğunda, her molla grubu 18 den müteşekkilidir, başlarında 1 yani NOKTA'yı ifade eden Bâb bulunur. Böylelikle, dünya, TANRI'nın menkul felsefesine uymuştur. Bunun neticesi olarak, dünya TANRI'dan menkul ve O'na döneceğine göre YARATAN ile acı çeken yaratılan arasında irtibat kesilmeyecektir. Buna göre, acı çeken yaratılan'ın parçaları, geçici olarak YARATAN tarafından saf dışı edilmelerine

rağmen, aslen O'na bağlı olup Ondan menkul olduklarından, tekrar TANRI katına çekileceklerdir. Bu tefekkürde TANRI'nın öz olarak İYİ olduğu anlaşılmaktadır. İnsanlığı kötüleştirmiş olmasına rağmen aslı iyidir. Ve bu vasfını müdrik olarak, nereden geldiğini bilir, ve devamlı o yere dönmeyi arzular. Bâb nazarında, ALLAH'ın BENZERSİZ TEK'liğinin ispatı ve Belirlenmesinde, Eâbilik felsefesi, bugüne kadar tatbik imkânı bulan bütün doktrin'ler tamamlamaktadır. İrşad, 19 tezahürden oluşan TEK BİRİM'den müteşekkildir. Bâb ise NOKTA'dır, ve bütün tezahürler değildir. Bâb felsefesinin can damarı budur. Böylelikle, Bâb bir imkândır. ve kimsenin, felsefesini takip için Bâb'ı görmesine ihtiyaç yoktur. Ayrıca 19-1 eşit 18 tezahür arasında, bir de kadın bulunmalıdır. Başta GÖZLERİN TESELLİSİ GOURRET ÜL AYN idi, sonra TEMİZ SAF HAZRET vesaire geldiler. Mürşid yalnızca TANRI'dan menkul olmakla kalmayıp, TANRI'sal felsefe gibi 19 olma şekliyle tavsif edilir. Bâb felsefesine göre, bazıları size aktarıldı, diğerlerinin ise aktarılmasına imkân yoktur zira el'an yaşamakta ve saklanmaktadırlar.

Şimdi ise, ruhlar cevherleri itibariyle, bu tezahürlerin ne olduğuna bakalım: Her birini hususi olarak ele aldığımızda bu tezahürler Bâb'dan daha aşağı değillerdir. Zira TANRI'nın vasıf ve tezahürlerinde üstlük veya astlık problemleri yoktur. Ancak, Hem Bâb'a nazaran daha az ve daha basit vazifeleri vardır. Zira Bâb, Nokta'dır. Bu tezahürler beşeri'dir, bir vücut, ve ihtiyaçları ve ihtirasları vardır, Hem beşeri değillerdir zira onları canlı tutan ruhlar, Tanrısal nefestir. Bâb felsefesine göre, bu tezahürlerde, ölümün yarattığı hayatın ve yaşamın bitimi neticesi şöyle anlatılabilir: Bâb işkence gördüğü anda, içindeki İlâhi Kudret, derhal tezahürlerinden birine geçer, ve böylece ittihad, devamlı olarak NOKTA'ya sahip olur. Metempsikoz, yani ruh'un bir vücuddan diğerine geçme hassası. Burada aklımıza, Hind felsefesindeki mukaddes ineğin metempsikoz'u gelebilir. Ancak, düşündülen bu değildir. Aynı ruh'un, zaman sonunda aynı vücudu canlandırması değildir. Hayvani ruh, vücut, maddi ve manevi varlık ötür, ancak hakikat nefesi, Tanrısal kudret asla ölmez, ve dünya üzerinde ona yakışan en yakın dünyevi canlıya giderek, artık yaşaması işkence ile şehit olanın eşdeğerini tamamlar. Aynı adam değildir ancak aynı ruh'tur. Ayrıca Bâbilik felsefesinde, Bâb nihai Vahiy değildir, Bâb hâdiselere intizar eden, önceden bildirendir. Biyyan adlı

kitabında, okuyucuya bunu tanımlamaktadır: Dünyaya, ancak bir kısım yeni hakikatleri ifşa etmeğe gelmiştir, istikbale matuf hakikatler için yetersizliğine ve eline verilen kudretin sınırlandırıldığından emindir. Ve bunu, felsefesinin kitabında derin olarak işaretlemiştir.

Kendisince, Biyyan en mükemmel kitap olması hasebiyle, Tanrısal sayı üzerinde temelini oturtması gerekmektedir. Bu Tanrısal sayı 19 dur, dolayısıyla kitap 19 kısımdan, ve her kısım 19 paragraftan müteşekkildir. Ancak Bâb yalnız on kısım yazmıştır, bakiye 9 kısım gelecekte ve büyük MEYDANA ÇIKARICI, SIR ANLATICI, tarafından tamamlanacaktır. Kendisi felsefeyi mükemmelleştirecektir. Bâb'a göre, felsefe nazariyesi geçicidir, sonradan geleceklere hazırlık mertebesinde, ön yargıları ve fikirleri temizlemekte, asıl ana fikre yolu açmaktadır. Daha ileri gitmemekte, netice çıkarmamakta, ve neticeyi açıklamaya istikbaldeki mirasçıları mezun kılmaktadır. Biyyanın büyük bir kısmı, bu gelecek son mirasçıları, asıl hakikate varacak son Mürşid'i ilân etmeğe, anlamaya ve keşfettirmeğe ayrılmıştır. Bu BÜYÜK TANINMIYAN'ı «TANRININ İŞARETLİYECEĞİ, İFADE EDECEĞİ» olarak takdim etmektedir. Bu, belkide Son Mühakeme hazırlıklarıyla birlikte gelerek, Evreni, arılanmış temizlenmiş Evreni, Tanrının koynuna takdim edecek olandır. Bu bakımdan, TANRININ İŞARET EDECEĞİ, herkesin beklediği İMAM MEHDİ'dir.

Bâbilik, felsefesinin, İçinde kanunlar ve yargılar bulunan Biyyan'ın bir analizini sizlere sunmam herhalde entersan olabilir, ancak sizlere bugünkü çalışmamla oldukça yordüğümün farkındayım. Mühim olan, bir inancın iyice anlaşılabilir olabilmesidir. Biyyan'ın Entersan bulduğum bazı cümleleri size, yorumuna girmeden aktarmak istiyorum: Bâbi mabetleri bitmez tükenmez güzellikte süslenecektir. Tanrısal ayınle şarkılar ve ses verici aletler yapılacaktır. Müminler tilsimler taşıyacaklar, kadınlarsa şekilli ve yuvarlı muskalar taşıyacaklardır. Bâbi olmayan, yabancı, Bâbi memleketinde hiçbirşeye sahip olamayacak ve mühim hiçbir vazifeye gelmeyecektir. Ancak hayat'a dokunulmayacak, ve din uğruna kimse idam edilmeyecektir. Buna karşılık sünnet, Kible, temizlik kaldeleleri gözlerinde çok mühim değildir. Sadaka tavsiye edilmektedir. Yabancı toprakları yağmalamada, şehitlerin ailelerinin hakları saklanacaktır. Kanuni cezalar 2 kısma ayrılmıştır.:

1) - Para cezaları 19 la çarpılarak, zenginler altınla, fakirler gülmüşle ödileceklerdir.

2) - Cezanın ağırlığıyla mütenasip olarak, muayyen bir zaman kadınlara yaklaşmamak cezası, Düğünlerde, evliliklerde ikinci bir hatun almak mümkündür, ancak Odalık alınamaz.

Boşanma yasaktır, ve kadına serbestiyet vererek peçeyi kaldırmıştır. Biyyanda, boşanmak için meselâ şöyle denmiştir, THA'yı GAF'a yaklaştırma (yani asla boşanma). Alleda, 5 yaşından küçüklere sakın vurma. Duadan evvel Bâbiler ALLAHÜ AZİM (YÜCE AL-LAH) kelimesini kullanırlar. Biyyanın İLK KELİMESİ veya GEREKLİ TEK BİRLİĞİ: EL VEHDÜLEVVEL - İLK GEREKLİ TEK BİRİM - kelimesiyle başlar. Tanrının ifade Edeceği, kelimesi Arapçanın aynısına benzer «MEN YEZHHER HU ALLAH». Ayrıca Biyyan'da forgan veya furkan kelimesine rastlamaktayız, manası açıklama'dır. Ve bir tesadüf eseri birkaç zaman evvel, gazetelerde, İran'da kendilerine Furkan rüzgârı adını veren bir grubun yakalanarak idam edildiğini okumuştum. İzah gerektirmiyen bir paralel!

Ra ve Ba harfleri Tanrının, adlarından biri olan, Sahip, Hoca, manasına gelen RAB kelimesi oluşturarak 202 ebced'i eder, Bâb teorisine göre MUHAMMED ALİ 92 artı 110 eşit 202 ile eşittir, böylelikle Ra ve Ba Tanrının en ulvi sıfatlarından birini taşırlar, ve Tanrının İşaret ettiği manasında yeni Bâbî işaretlerler. Taşıyanlar için isimlerin teorisi çok mühimdir, zira ESSEMAÜ, TENEZ-ZÜLÜ, MINEL ESMA. (İSİMLER GÖKTEN İNERLER).

Bâbîlik felsefesinde tefecilik ve ticaret tamamen serbesttir. Ağırlık ölçüsü miskal'in karşılığı 19 altın veya gülmüş KHAMES'tir. Halbuki başka memleketlerde miskal'in karşılığı 24 nokhut, ve bir nokhut 4,5 gramdır. 19 Bâbî ayları, diğerleri gibi, İranda senenin ilk ayı Farverdin'in 21 Mart'ta başhyan Nevruz'u ile birlikte başlar. Dua için: Namaz, YARGI GÜNÜNDE - TANRININ ELLERİ ARASINDA AYAKTA DURABİLMEK VE SONRA DİZ ÇÖKEREK SECDE İTMAM ETMEK BAHTİYARLIĞINA ULAŞASINIZ manasında bir Geyyam, bir gonut, ve bir gozud'un refakat ettiği, ayda 1 kere 19 rekat kılınır.

Ölülerin yıkanmasında önce baştan başlanarak FERD-EMSALSIZ, GÖĞÜS yıkanarak HETTA - Ebedi yaşayan Sağ el yıkanarak GE-

YU - EBEDİ TANRI, sol el yıkanarak **HÜKM - SAHİP, HAKİM**, sağ ayak yıkanarak **ADL - Yargıç**, ve en son sol ayak yıkanarak **KUDDUS - Mukaddes kelimeleri söylenerek, ölü 5 kere yıkanacaktır.** Sonra, ölüntün ellerine Kırmızı Akik taşından bir bağ konarak: Erkekse, bağın üstündeki kâğıda: **VELAHUMAFİS, SEMAAVAD VE FİLARZ VEMA BEYNE HUMA VE KAANE ALLAHU BEKULİŞEY'İN ELMEN - Göklerde ve toprak üstünde, ve ikisinin arasında olan herşey Tanrıya aittir, ve Tanrı her şey üstünde bilgi sahibidir. yazılacak,**

Ölü kadınsa, **VELAHÜ, MELEKÜL SEMAVAT VELARZ BEYNEHMA VE KAANE ALLAHÜ EL'A KULLİN ŞEYİN KADİRA - Ve göklerin ve toprağın, ve her ikisi arasındaki herşeyin bütünlüğü TANRIYA aittir. Ve TANRI herşeyin üstünde Kudretlidir, ibaresi bulunacaktır.**

Bâbilîği, Grand Larousse Encyclopedique'ten, Süleyman Nazif'in Kürret-ül-ayn 100 Türk büyüğü kitabından, bazı din çevrelerinden, ayrıca Joseph Arthur Comte de Gobineau'nun «Orta Asyada dinler ve felsefeler» adlı kitabından tetkik ettim. Bu tetkikle, insanlığın evrensel sükûnu ve yüksek değerlerinin, tarafımızca nasıl korunması gerektiğini, ayrıca tekris ve muhtelif safhalarda edilen sadakat yemininin ne denli kuvvetli olması gerektiğine, belki misal teşkil edebilecek bir tutum, ve fakat mesleğimizle alakasız fanatik bir birimin felsefesini sizlere sunmağa çalıştım.

Böylesine aldığımız, algıladığımız, düşünce şekliyle, karanlık ve cehalet içinde bulunan dünyamızda, hakikat nurunu aşılamağa çalışabilmek ve bu çalışmayı tüm evrene ve insanlığa yayabilmek arayışı içinde bulunmamız, icabetmekte, bunun lezzet ve nimetlerini tadabilmek durumunda olmamız gerekmektedir.

Evrenin Ulu Mimarının, bu yolda bize, nurunu irşad edeceğine eminiz.

Vazifemiz

Bir çok kimse masonluğa, dünyanın dörtbir tarafına yayılmış kapalı mahfel kapıları ardında, inziva içinde çalışan gizli bir dernek olarak bakmaktadır. Gerçek gaye ve hedefimizin ne olduğunu araştırma zâhmetine katılanların sayısı ise, hemen hemen hiç mesabesindedir.

Bu konuya ilgi duyanların mahdut ta olsa Türkçe, veya çeşitli yabancı dillerde çok geniş yayından istifade yerine, maalesef yetkili yetkisiz çoğu zaman tutarsız beyanlara dayanarak mesleğimizi teşrihe yeltenirler.

Evet... Masonluk bazı alegori ve semboller kullanır. Ama,

gerçekte bunun sebebi bir gizden ziyade, mensuplarına kardeşliğimizin yüksek hasletlerini daha iyi aktarabilmek içindir. Aslında toplumda yerleşmiş kanaatlerin tersine masonlar, çevrelerinin sevgisini kazanmaya, onlara mesleklerinin yücelliğini tanıtmaya ve büyük gayesinde mutlaka muvaffak olacağına ne denli kararlı olduklarını göstermeye çalışırlar.

İçinde yaşadığımız medeniyetin gelişmesinde Masonluğun rolü tartışılmaz. Onun, beşer münasebetlerinde şerefli bir kardeşliği kurmaya yönelik umde ve prensipleri, tarih boyunca çeşitli düşünce akımlarına istikrar kazandırmış, ver-

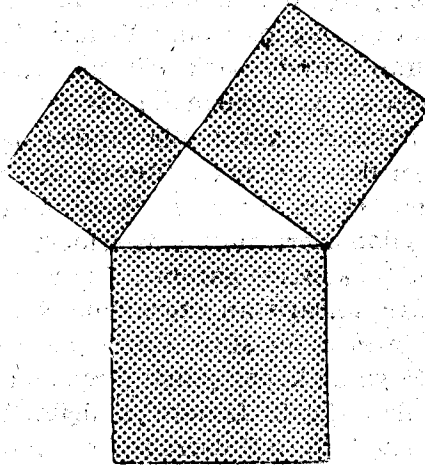
diği feyz, insanlık aleminin di-
ni, ahlaki, siyasi ve içtimai fa-
aliyetlerinin tamamlayıcısı ol-
muştur.

Masonlar, ihtiyaç içinde olan
kişi ve topluma yaptıkları hiz-
met faaliyetlerinden bir kar-
şılık beklemezler aksine bun-
dan duydukları haz onları da-
ha fazlasını yapmaya itekler;
İyinin daha iyileşmesine, hür-
riyetlerinden sorumluluk al-
masına yardımcı olurlar. On-
ların hedefi, insanlığın geli-
şmesi emek ve hizmet karşılığı
hakedilen refaha kavuşması
ve adaletin karşısında eşit mu-
amele görmesidir. Bunu ba-
şarmada o herkese kardeşlik
elini uzatır, yegane mükâfa-
tını da uzattığı ele karşılık ve-

rildiği zaman alır.

Masonluğun topluma arz ede-
bileceği en büyük ürünü say-
gınlık kazanmış haysiyetli, şe-
refli üyesidir. Bunların çevre-
lerine karşı tutum ve davra-
nışları masonik ahlâk ve fel-
sefeyi yansıtır. Yakınları ile
kurdukları samimi arkadaşlık
ve kardeş sevgisi zincirimizin
büyütmesine yardımcı olur.

Kardeşlerim. Eğer masonlu-
ğun çağdaş toplum içindeki
rolünü gereği ile ifa etmek is-
tiyorsak «ki bunda kimsenin
tereddüdü olamaz» çevremiz-
dekiler ve bütün dünya ile
münasebetlerimizde masonlu-
ğu bütün yüceliği ile yaşama-
ya ve bunun semeresini onlar-
la paylaşmaya yönelik olma-
lıdır.

Joseph Haydn «Paris» Senfonileri

Orhan TANRIKULU

Konumuz Franz Joseph Haydn'in «Paris» Senfonileri adıyla tanınan altı senfonisinin yazılış öyküsü.

Önce Haydn'in yaşam öyküsünden biraz sözedelim, Franz Joseph Haydn 31 Mart 1732'de Güney Avusturya'da Robrau adlı bir kasabada doğdu. Bosna kökenli fakir bir değirmen tamircisinin oğludur. Bazı zorunlu öğrenimi kendi doğduğu kasabanın okulunda edindikten sonra 8 yaşındayken Viyana'ya götürüldü, St. Stephan Katolik Okulu'nda yatılı olarak öğrenimini sürdürdü. Burada müzik öğrenimi görüp, bugünkü ünlü Viyana Çocuk Korosu'nun çekirdeğini oluşturan koroda şarkı söyledi. Yaşı nedeniyle bu okuldan zorunlu olarak ayrılmasından bir yıl sonra ilk missası ile yaylıçalgılar dördlülerini yazdı. Bir yandan öğrenimine devam ederken öte yandan ders vererek mütevazı bir hayat sürüyordu. 1760 yılında evlenen Haydn, ertesi yıl Prens Anton Esterhazy'nin hizmetine girerek gündüzleri mutfak işlerinde, geceleri de orkestrada çalmak suretiyle kendine garantili bir yaşam ortamı buldu. Saray Eisenstadt'dan Macaristan sınırındaki Neusiedler'e taşınınca mutfak işlerini bıraktı, bir süre sonra da orkestranın kapelmaisteri olarak 1790 yılına kadar çalıştı. Prens'in ölümünden sonra bu görevinden ayrılan Haydn Londra'ya üçüncü ziyaretini yaptı ve bu sırada kendisine Oxford Üniversitesi'nce fahri doktorluk ünvanı verildi. Daha sonra Viyanaya yerleşerek beste yapmaya devam

etti, 31 Mayıs 1809'da orada öldü. Haydn 1781 yılında genç Mozart ile tanıştı. Haydn 49, Mozart 25 yaşındaydı. Mozart o sırada Salzburg'da yaşıyordu. Haydn ile tanışmak genç besteci için büyük önem taşıyordu. Bu büyük senfoni ustasından çok şey öğrenebilirdi. Bir baba gibi gördüğü bu yaşlı meslektaşıyla yakın bir dostluk kurdu. Nitekim kompozisyon tekniği açısından bu yaşlı kurdun tecrübelerinden çok yararlandı. Bunun anısına da ünlü «Haydn» kvartetlerini yazarak ona ithaf etti. Böylece bu yakın ve samimi dostluk karşılıklı etkilenmelere yolaçtı ve Mozart tekniğinden yararlandığı bu meslektaşını anlatım dili ve stiliyle öylesine etkiledi ki, bu tarihten sonra Haydn'ın yazdığı eserlerde, özellikle senfonilerde Mozart'ın etkileri gittikçe artan bir şekilde kendisini göstermeğe başladı.

Bu sıralarda, 14 Aralık 1784'te Mozart, Viyana'daki küçük bir Loca'da, Erdem Mu.: Lo.: sında Nur'a kavuştu. Mozart 7 Ocak 1785'te 2. dereceye yükseldi ve ustalığa geçer geçmez babası Leopold ile dostu Haydn'ı teklif etti. Leopold 1 Nisan 1785'te gene Erdem'e tekris oldu, on gün sonra da Gerçek Ahenk'te 2. dereceye yükseldi.

Haydn'ın tekrisi 28 Ocak'ta yapılacaktı ama kendisi böylesine önemli kişilerin bulunduğu bir topluma katılmaktan ürktü, Mozart'ın ısrarı ve Loca'daki durumunu düzeltmesinden sonra 16 Şubat 1785'te eriştirildi.

İşte tam bu sıralarda, Haydn Esterhaza'dayken Paris'teki Olimpik Locasının mektubu eline ulaştı.

Olimpik Locası 1779'larda kuruldu. Bu Loca'da birkaç tane amatör müzikçi vardı. Bunlar 1764 yılında De La Hays'nin kurduğu Concerts des Amateurs adlı topluluk parasızlık nedeniyle dağılıncı Bu Loca bünyesinde çalışmalarına başladı ve locanın kuruluşundan bir yıl sonra 1780'de François André Philidor'un Carmen Sculare adlı Kantatı ilk eser olarak Loca kardeşlerine dinletildi.

Chevalier de Moligny, Marquis de Corberon ve Comte d'Ogny gibi amatör müzikçilerin teşvikleriyle Loca, daha önce İngiltere'de kurulup benzeri şekilde konserler düzenleyen Philo-Musica Locası'nın paralelinde çalışmaya başladı. Tekrislerde müzikçilere öncelik tanındı, 1782 yılında Loca'ya 4-5 tane de Profesyonel müzikçi alındı. 2. dereceden yukarı terfi edemeyen bu müzikçi bira-

derler Aïdat'tan muaftılar, ancak çağrıldıklarında gelip müzik yapmak zorundaydılar. Toplantılara gelmeyenlerden de para cezası kesilirdi.

Önceleri yalnız kendi Loca kardeşlerine ya da Mason'lara açık olan bu konserler daha sonraları aristokrat ve zenginlerden tekriş ettikleri özel abonman kardeşleri'ne konser veriyorlardı. Bu tekris edilen aboneleden çok yüksek ücretler alınıyordu. Amaç Loca'ya gelir sağlamaktı. Nitekim ekonomik durumu gelişen Olimpik Locası müzik siparişleri de yapmış. Jean Baptiste Davux'nun Symphonie Concertante, Jean Baptiste Breval'ın Klarinet, Korno, fagot ve orkestra için Senfoni Konçertant ve Luigi Cherubini'nin Anfion Kantatı gibi eserler hep bu siparişler üzerine yazıldı. Tabii bu arada profesyonel müzikçilerin tekrisi de hızlandırıldı ve üç yıl içinde bunların sayısı elliyi buldu. Kadın sanatçılardan yararlanabilmek için kadınlara ait bir de Adoption Loca faaliyetine geçti. 1789 Fransız İhtilali ile bütün localar gibi bu da faaliyetini durdurdu, ancak birkaç yıl sonra Lycée des Arts adıyla kurdukları organizasyonla, aralarına bazı haricileri de alarak buna benzer konserler yapmaya başladılar. Anlaşılacağı üzere Loca statüsünü epeyce değiştirmiş ve Loca yerine Societe şekline dönüşerek üyelerine devam ve yükselme zorunluğu vermeden çalışmalarını sürdürmüştür (1).

Bugün bu Loca'nın müzik faaliyetlerinin anılmasına neden olan en önemli siparişi, şüphesiz Haydnın Mason olmasından kısa bir süre sonra, Loca'nın orkestra şefi Chevalier Joseph-Boulogne de Saint-Georges tarafından Ogný Kontu'nun direktifleri doğrultusunda yaptıkları sipariştir. Olimpik Locası ile Haydn arasındaki yazışmanın metni yok, bilinmiyor. Bildiğimiz, Loca'nın her senfoni için 24 lui altın'na ek olarak senfonilerin Fransa'da yayım hakkı olarak 5 lui altını ile toplam 149 lui altını bugününün rayiciyle birkaç bin dolar teklif etmesidir. Haydn'ın bu kadar parayı bir arada görmediği kesin. yirmi yılı aşkın bir süre içinde Esterháza'da yazdığı onca esere, hizmetine karşı aldığı mütevazî maaştan başka birşey ödenmediği de düşünülmürse bunun anlamı ortaya çıkar.

Bu yazılış öyküsünü dinledikten sonra şimdi müziklerimize geçelim izinizle. Haydn'ın bu senfonilerinde bizim anladığımız anlamda Masonik bulgulara çok az rastlıyoruz. Bu bulguların en

önemlisi Haydn'ın kullandığı tonaliteler. Bilindiği gibi Mi bemol Majör, Do Majör ve La Majör gibi tonlar Masonik tonlar olarak kabulediliyor. Çünkü bunlardan sembolik olarak engelsizliği, saflığı temizliği simgelediği savumulan Do Majör ve la minör'ün dışında öteki bütün tonalitelerin üçer arızası var. Yani ya üç diyez, ya üç bemol ya da bunların akraba tonları Do ve Fa-diyez minör'den oluşuyorlar. Bu altı senfoniden ikisi, 85 numaralı Si bemol Majör ile 86 numaralı Re Majör dışında öteki dört tanesi Masonik tonlarda bestelenmiş. Haydn'ın bunları bilinçli olarak yazıp yazmadığı şüpheli. Her ne kadar Senfonilerin yazılış ve çalınış sıraları kataloglarda yer aldığı şekilde değilse de biz bu sıradan giderek özelliklerini görelim.

82 numaralı Do Majör Senfoni dizinin ilk eseri, Yayımcılar son Vivace bölümde başların homurtulu melodisinden esinlenerek esere «Ayı» senfonisi adını takmışlar. Orkestranın tiz rejistlerde kullanılmasıyla seçkinleşen eser yer yer Mozart'ı andırmakla beraber Haydn'ın son senfonileri olan 12 Londra Senfonisinin galant üslubunu taşıyor. Bu senfoninin en karakteristik bölümü şüphesiz zarif bir Menuetto, yani üç zamanlı klasik Saray danslarından geliştirilen bir bölüm olan 3. bölümdür.

Yayımcılar 83. Senfoni'nin 1. bölümündeki ritmik hareketleri Tavuk gıdıklamasına benzettikleri için bu senfoniye «Tavuk» Senfonisi adını koymuşlar. Oysa, kesin ifadesiyle, o sırada Almanya'da Goethe, Schiller ve benzeri idealist yazarların temsil ettiği «Sturm und Drang» adlı etkili akımının bir yansımasını gördüğümüz bölüm, o keskin ve fırtına gibi açılışında bizim hiçte yabancı olmadiğimiz Masonik ritmlerle mesajlar vermektedir. Fransız orkestralarının halen süregelmekteki en önemli üstünlükleri şüphesiz tahta üflemeçalgılarının, yani flüt, obua, klarinet ve fagotlarının çok mükemmel olmalarıydı. Bunu daha önceki ziyaretlerinden bilen ve Olimpik Locası orkestrasının nitelikleri hakkında da bilgi sahibi olduğu anlaşılan Haydn, Mi bemol Majör 84. senfoninin ikinci bölümünde bu çalgılara önem vermiş, solistik imkanları sağlamıştır.

Si bemol Majör tonundaki 85 numaralı Senfoni bu dizinin en ün-lüsüdür. Fransız halkının, dinleyicisinin nelerden hoşlandığını çok iyi bilen Haydn bu senfoninin 2. bölümünde ünlü bir halk şarkısının melodisini kullanmıştır. «La gentille et jeune Lisette» adlı

bu şarkı etkisini göstermiş, bu senfoni konseri dinleyenler arasında bulunan Kraliçe Marie Antoinette'in çok hoşuna gitmiş, bu nedenle de yayıncılar bu senfoniye de «La Reine de France» adını takmış ve böyle basmışlar. Bu sebeble bu senfoni bugün «Kraliçe Senfonisi» olarak tanınmaktadır.

Bu senfoninin en karakteristik bölümlerinden biri de Finali'dir. Burada Haydn kendine özgü ustalığını kullanarak Sonat ve Rondo formlarının karışımı parlak anlatımlı bir yapı oluşturmuştur.

Haydn'ın Paris Senfonileri'nin orjinal el yazması partitürleri Olimpik Locası'nın kitaplığında bir eksiğiyle bulunmaktadır. Eksik olan 85. Kraliçe Senfonisi'nin partitürünün Marie Antoinette'ye armağan edildiği sanılıyor. Çünkü yayıncı da bu senfoniye basarken partitürü orkestra materyalinden yeniden yazdırarak bastırılmış, bu nedenle de Haydn'ın tarzına uymayan bazı farklılıklar ortaya çıktığı yüzyılımızın ünlü Haydn ve Mozart araştırmacısı Robins Landon adlı İngiliz kardeşimiz tarafından belirtilmektedir (2).

Bu dizinin en güzel senfonilerinden biri de 86 numaralı Re Majör olanıdır. Özellikle Capriccio başlığını taşıyan 2. yavaş bölüm yazı tekniği ve ifade gücüyle bir şaheserdir.

Bu senfoninin en güzel bölümlerinden biri de Haydn'da alışmadığımız tarzda süslü bir yazı ile etkili bir anlatım gösteren Menuetto'dur.

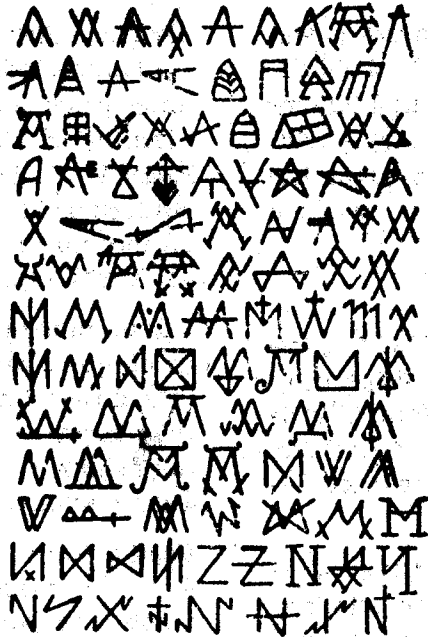
87, yani dizinin son eser numarasını taşımasına rağmen ilk bestelenen Senfoni olduğu sanılan La Majör, tonal yapısıyla Masonik, anlatımıyla değişik karakterler gösteren bir yapıya sahip.

Bestecinin üflemeçalgılarını kullanmadaki ustalığına dikkati çeken uzmanlar özellikle son bölüm için «Mozart'ın kendisinin bile başaramayacağı kadar mükemmel bir Mozart yazısı gösteren bir Haydn Senfonisi finali» açıklamasını yapıyorlar.

Bünyesindeki müziksever zengin kardeşler sayesinde bugün modern orkestraların bile erişemeyecekleri büyüklükteki, kadrosuyla, dantel yakalı gök mavisi, renginde şık elbiseler ve tuvaletler giyen, erkekleri regalye ve kılıç takan orkestraları; gerektiğinde opera ve bale temsilleri verebilecekleri kat kat locaları olan zarif ve güzel salonları ile 18. yüzyıl Paris'inin müzik yaşamına renk katan

ve dolayısıyla Masonluğun sanat ve kültüre hizmeti konusunda ilginç bir örnek olan Olimpik Locası ve onun Müzik Tarihine kazandırdığı Haydn'ın Paris Senfonileri ile Masonik Müzik tarihinden önemli bir sayfayı Türk Masonluğu adına ilk kez açtık. (3.

- (1) Roger Cotte : La Musique Masonique, bu bilgileri derleyip telefona bana ileten Ömer Umur kardeşime teşekkürlerimle.
- (2) C.H. Robins London Haydn Symphonies, Vol. 1-6
- (3) Bu yazı 20 Ocak 1986'da Üç Işık Mu.: L.: da verilen konferans metnine dayalı olarak hazırlanmıştır...

ERDEM «Fazilet»

Gökhan ÖNCE

İnsanoğlu düşünmeye başladığından beri «HOMOSAPIENCE» yani kendini bildiğinden bu yana hep arayış içinde olmuştur ve en çokta Erdem'lilik «Fazilet» üzerinde kafa yormuştur.

Erdem nedir?

OXFORD DICTIONARY göre Virtue; Fazilet, Superiority «Üstün Vasıf, Moral Excellence «Dürüstlük, İyi Ahlak», Uprightness «Doğruluk» demektir.

REDHAUSE ise Virtue; «Fazilet-İyilik» diye de sıfatlandırır. VIRTU «Vertu» kelimesi batıdillerine erkek anlamına gelen sanskritçe Virah kelimesinden gelmiştir.

Latinler erkek anlamına gelen vir kelimesinden Erdem anlamına gelen Virtus kelimesini türetmişler. Virtus kelimesini ERDEM, CESARET, GÜÇ anlamlarında kullanıyorlardı. Lâtincenin Virtus'u Fransızca'ya Vertu olarak geçmiştir.

Malum olduğu üzere İngilizce'de bir çok lâtın kökenli kelime ile beraber bu kelime de Virtue olarak geçmiş ve «Üstünlük-İyilik» anlamlarında kullanılmaktadır.

Değişik kaynaklara göre Erdem «Fazilet» azimli ve devamlı surette iyilik yapma niyetinde olmaktır.

İlahiyatçılara göre : İyilik yapmağa meylettiren ruh halidir.

Veya konularına göre : Ümit, İman ve şefkat olan ilâhi faziletler ile teenni, kuvvet, adalet ve itidâl olan ahlaki faziletler dördlüsü, kökenlerine göre; ise; Allahın rahmeti ile ruhumuzda hasul ettiği «AL-LAH VERGİSİ» faziletler ve fikirlerle algılanan Erdemlerdir.

İnönü Ansiklopedisi, Erdem'i ahlâk biliminin, NİMETLER, GÖREVLER, ERDEMLER olmak üzere üç büyük konusundan biri olarak kabul etmektedir.

Erdem'lere gelince bunlarında çağlara göre hakim olan inançlar doğrultusunda ahlâk sistemleri içinde değişik değer yargıları olduğu görülmüştür der.

Meselâ : Antik çağda İsparta'da cılız çocuklar öldürülürdü. Atina ve diğer Yunan kentlerinde hırsızlık bir beceri ve Erdem idi.

Musa on emir «Evamiri Aşere» ile bu ölçüyü İsrailoğullarına şu şekilde verdi.

1 — Tanrının tek olduğuna inanacaksın

2 — Başka tanrı tanımayacaksın

3 — 6 gün çalışacak cumartesi günü dinleneceksin

4 — Ananı ve babanı sayacaksın

5 — Öldürmeyeceksin

6 — Çalmayacaksın

7 — Yalan söylemeyeceksin

8 — Zina etmeyeceksin

9 — Komşunun varlığına göz dikmeyeceksin.

10 — Kibirli olmayacak, Yehova adını almayacaksın

Bu töre İsrailoğulları yararı için düzenlenmiştir.

— Mısırdan eli boş çıkmayınız derken yine İsrailoğullarının yararını düşünmüş, yani töre Evrensel değildir. Musa insanlığa değil İsrailoğullarına seslenmiştir.

Musa'nın bu yayar ölçüsüne karşı İsa yoksulluk ölçüsünü getiriyordu.

— Vay halinize varlıklılar, çünkü tesellinizi almış bulunuyorsunuz, vay şimdi tok olanların haline çünkü aç kalacaksınız, vay halinize şimdi gülenler, çünkü ağlayacaksınız.

Çünkü eşitliği sağlayan yoksulluktur.

Çünkü Erdem yoksullukta idi. İsa'dan 6 yüz yıl evvel Hindistan ve Çin'de doğan 3 tanrısız ise Peygamberliklerini ilân etmemişler amma bu gün dahi dünyada milyonlarca inanıra sahiptirler.

Jainizim'in kurucusu Mahavira'ya göre insan hiçbir canlıya kötülük etmemelidir. Sıkı perhiz yapmalı mümkün ise çıplak dolaşmalıdır.

Mahavira'da İsa gibi yoksulluğu övmüştür. Budizim kurucusu «Gotama, bir şeyi duyduunuz diye inanmayın, Atalarınız inanmış diye kabul etmeyiniz, ben söyledim diye inanmayın, kendi kendinize duyduğunuza, denediğimize, doğru bulduğunuza inanın.

Gotama Buda «bu ismi sonradan almıştır NURA KAVUŞAN-KURTARICI anlamındadır» ya, göre tüm insanlar iyidir ve eşittir. Bir prens, bir parya, bir keşiş'le bir köylü birdir. O da İsa gibi tüm insanlığa çağrıda bulunmakta idi.

Buda'ya göre Erdem'ler olumlu ve olumsuz olarak iki gruptadır. Kişinin diğer kişilere karşı yükümlülükleri:

- 1 — Öldürmeyiniz
- 2 — Başkalarının malını almayınız
- 3 — Yalan Söylemeyiniz
- 4 — Başkalarının karısını almayınız
- 5 — Sarhoş olmayınız

Olumlu kurallar, yani kişinin kendisine karşı sorumlulukları :

- 1 — İzdıraba katlanınız
- 2 — Başka insanları düşününüz
- 3 — Başka insanların sevinç ve ızdıraplarına ortak olunuz
- 4 — İyimser olunuz
- 5 — Merhametli, müşvik olunuz
- 6 — Kin giitmeyiniz, bağışlayıcı olunuz
- 7 — Fedakâr olunuz

Konfüçyüs'a göre Erdemler :

- 1 — Atalarınıza saygılı olunuz
- 2 — Ana ve babanızı seviniz
- 3 — Görevlerinizi unutmayınız
- 4 — Baba iseniz baba, ana iseniz ana, prens iseniz prens olunuz
- 5 — Sadık dost olunuz
- 6 — İyi insan olunuz
- 7 — Adaletle adaletle karşılık veriniz
- 8 — İnsanları seviniz
- 9 — Size yapılmasını istemediğiniz şeyi başkalarına yapmayınız

Konfüçyüs'a göre (Sokrat gibi) Erdemsizlik bilgisizlikten kaynaklanır. Erdem'in bir bilgi işi olduğunu savunur.

İsa'dan 2000 yıl önce ilk din kitabı veda yazılmıştır. İ.Ö. 1000 yıllarında veda ilahilerinde Tanrılar vardı. En büyük Tanrı İndra'dır. Doğa tanrısıdır. Onun karşısında evrensel düzeni sağlayan Erdem'leri gerçekleştiren bir Tanrı daha vardır, bu Varuna'dır. «ki bu tanrıların hititlerden geldiği de kesindir»

Zamanımızdan 3 bin yıl önce-sine kadar 35 bin tanrı insanları Erdemli kılmaya uğraştı.

Varuna'dan en son dinin peygamberi Hazreti Muhammed'e kadar yüzlerce peygamber gelmiş geçmiştir.

Gelmiş, geçmiş binlerce düşünür hep yalnız ve yalnız insan'ı düşünmüş, insan için tüzülmüş, insan için özveride bulunmuşlar. Hepsinde insan'ı mutlu kılmak için Erdem'in ne olduğunu söylemeye çalışmışlardır.

Osmanlı döneminde dünya görüşünün ilk belirgin niteliği hırs, cimrilik, maddi değer ve aşırı kazanca karşı çıkmasıdır. Yani Erdem'li kişi maddi yanı ağır basmayan insan ti-

pidir. Anadolu'nun dünya görüşünü yansıtan Tasavvuf ve Tarikat öğretisi, meslek birliklerinin (Fütüvvet, Ahi Teşkilâtı, yahut daha genel deyişle Lonca'nın) kuralları kişiyi maddi kazanç tutkusundan kesinlikle uzak durmaya yöneltmiştir. Anadolu insanına biçim veren bir bakıma onun ifadesi olan bu düşünce silsilesinin tümtü; Mevlânadan, Yunus Emre ve Hacı Bayram Veli'ye kadar bütün mutasavvıflar ve onları etkileyen öteki İslam düşünürleri insanı maddi tutkularından arınmaya zorlamışlardır.

«Hakikat'a giden Tarikat» Fazilet ve Feragattan geçer. Maddi hırstan, servet tutkusundan uzaklaşmak insanın yücelmesin de ilk koşuldur. İbni Arabi'ye göre «Fütüvvet'in aslı nefsanî hazların terkidir»

Acem düşünürü Sa'di «Mal ömrün huzur ve asayışı içindir, ömür mal cem eylemek değildir» diyor.

Mevlânaya göre maddi kazanç boştur. Sivrilmek değersizdir, önemli olan insanlara eş olabilmek, onların dostluğunu kazanmaktır. «Cemaatle bir rengi taşı ki can lezzeti tadasın»

Tümü tasavvuf kaynağından gelişen Ahi (Lonca) örgütlerinin temel yasalarında (Fütüvvetname) «Kanaatkârlık» en büyük Erdem (Fazilet) hırs en büyük kusurdur (Nakise)

«Hırs kapısının bağlayan, kanaat ve rıza kapısını açar» Müsamaha edilen yegâne rekabet şekli ahlâk içinde rekabettir. Bu temel kural sanat erbabına buldukları seviyeye göre (Usta-Kalfa-Çırak) eşit-iş ve geçim imkânı veriyordu.

Gördüğünüz gibi Erdem ölçülerini gökten aldıklarını savunanlar ile insanın bilgeliğinden alınan ölçülerin arasında hiç bir fark yoktur.

O halde söze başlarken söylediğimiz gibi ister semavi ister beşeri kaynaklı olsun Er-

dem insanın kendini arayışının ürünüdür. Ancak bu arayış içinde genelolarak bireysel ego ile toplumsal ego zaman zaman ağırlıklı olarak tezahür etmiştir.

Kişinin kendi düşüncesiyle kendi direncine karşı çabası ise bir kişilik işidir. Özveride bulunmak, egosuna gem vurmak veya vurabilmek bir kişilik, şahsiyet işidir. Gelişmiş kişi Erdemli kişi bizim deyimi-mizle cilalı taş haline dönüşebilmiş kişi ilkel yanını, benliğini rahatlıkla küçükseyecektir. Erdemlilik kişinin egoizmini yok edebilme çabasıdır, bütün bu çabaların neticesi olan Tekamülün meyvesi Fazilet yani Erdem dir.

Erdem kısaca ham taşın ültü mabedine yakışır dört dörtlük bir küp taş yaratabilmektir.

Bibliyografya

- 1 — Redhause
- 2 — Oxford Dictionary
- 3 — Etymological Dictionary
- 4 — İnönü Ansiklopedisi
- 5 — Felsefe Sözlüğü (Orhan Hançerlioğlu)
- 6 — Özgürlük Düşüncesi (Orhan Hançerlioğlu)
- 7 — Türk Klasikleri (Cilt. 1)
- 8 — Türkiyede Geri Kalmışlığın Tarihi (İsmail Cem İpekçi)
- 9 — Düşünce Tarihi (Orhan Hançerlioğlu)

Sami Mordo

Jak ALGUDADIŞ

A. HARİCİ YAŞAM

Sami E. Mordo üstad 8 Eylül 1905 tarihinde İstanbulda doğdu. Anne Perla Venedikli idi ve köklü bir İtalyan yahudisi aileden geliyordu. Baba Edmondo diğer 2 kardeşile birlikte bu yüzyılın başında doğduğu KORFU adasından İstanbula göç etmişti.

Orta öğrenimini İtalyanca yapan genç Sami zaman geçtikçe Fransız kültürüne ilgi duyacaktır.

Mordo Hayata bir bankada çalışarak atılmış (1925), sonraları sevdiği dal olan sinema endüstrisine geçmiş, devrin tanınmış İpekçi (FİTAŞ) firmasının sevilen ve aranan bir elemanı olmuştur. (1935-1950)

1951 yılından itibaren önce kendi hesabına sonra sırasıyla Lazzaro Franko, serbest ve nihayet Neşet Sirmen Üstadın yanında çalışan Sami Mordo 1967 yılının 10 Kasım günü tutulduğu amansız hastalıktan kurtulamıyarak ebedi meşrika intikal etti.

1929 yılında ilk evliliğini yapan ancak dul kalan Mordo, 1939 da hemşiremiz Sofi Mordo ile yaşamını birleştirdi. Birinci evliliğinden bir erkek, ikincisinden bir kız ve bir erkek evladı oldu. Sami Mordo'nun ikinci çocuğu kardeşimiz Sandro Mordo üstad'tır.

B. MORDO'nun KİŞİLİĞİ VE KISA MASONİK YAŞAM ÖYKÜSÜ

Mordo üstadın özünü verdiğimiz «harici» yaşam öyküsü, bilemeyiz ama, belki de tekdüze bir görünümündedir. Bir anlamda gerçekten hepimizin yaşamı görünürde tekdüzedir. Yargı bakış açısına değişir. İnsana eğildikçe, dıştan içe gidildikçe, hariçten Masonluğa, yani Kuruma kaydıka, işte o zaman gerçek meydana çıkmakta Klasik anlamda kültürlü bir kişi değildi Sami Mordo... Ancak düşüncelerinizin ötesini tarayan bir bakışı vardı. Derinden gelen. Adeta mesafe biçen, sakin ve dingin. Bilinmeyeni anlatan, «diğeri» anlayan bir bakış. Gözlerinizin çaktığı an bakmakla görmek arasındaki farkı kesin biçimde vurgulayabildiğiniz andı. Kendisini tekris ışığına yaklaştırmış, yaklaştıraabilmiş ender üstadlardandı Sami Mordo. Masonik yaşamının önemli başlıkları şunlardır:

22 Mayıs 1927 : Tekris (Vedat Muh.: L.:sı)

1935 - 1948 : Uyku Dönemi

9 Şubat 1950 : Uyanış (Ülkü Mu.: Lo.:sı)

2 Kasım 1950 . (Atlas Muh.: Lo.:sına geçiş)

15 Ocak 1958 : Atlas Muh.: L.:sı Üstadı Muhteremliği

28 Ocak 1959 : Atlas Muh.: L.:sı Üstadı Muhteremliği

1961 : Humanitas Muh.: L.:sı kurucularından

Mordo için masonluk başlıbaşına bir inanç ve iman kaynağı idi. Evrenin Ulu Mimarı kavramının (bu bakımdan) düşüncesindeki konumu çok boyutlu ve derindi. Humanitas Muh.: Lo.:sının «Masonik Çalışmalar kitabı»nın (1969) başlangıç bölümünde, Davut Yersenli'nin kaleminden şu satırları okuyoruz: «Mordo için Evr.: in Ulu Mim.: yaşayan tüm nesne ve tinleri kapsayan Tanrısal bir tözdü». Doğruyu büyük bir rahatlıkla savunurdu. Şöyle dedi: «Masonluğun kendisi, doğrunun kendisidir.».

Sami Mordo bu satırların yazarının ilk tanıdığı masonlardandır ve en önemlisidir. Üstadın kendi evinde (binamıza çok yakındı) yapılan bir ilk toplantıda (büyükçe bir masayı yeşil bir örtü kaplıyordu) Masonluğun felsefesi, amacı ve varoluş nedeni anlatıldı. Yaptığı bireysel konuşmalarda gerçekten çok etkili bir kişiliği

vardı Mordo'nun. Her türlü yüzeysel hareketten uzak, olduğu gibi duran ve kendisini anlatan, başkalarına yakın ve sevecendi. Sessizce hatta gizlice vermesini bilirdi.

Masonluğa yakınlığı ile tanınan bir alleden (2) olan Sami Mordo'nun Masonik kuruma verdiği hizmet gerçekten çok büyüktür. Hangi dereceden olursa olsun, dönemin kısıtlı olanaklarına rağmen, davetiyeleri kendi yazar, basar ve gönderirdi. Ritüelleri çeşitli idari formüllerini, konferansları teksir eder, hatta eliyle sabahlara dek kendi yazardı. Bu arada Atlas Muh.: Lo.:sının arşivlerini ve sekreterlik organizasyonunu kalıcı bir şekilde o düzenlemiştir. (3) Yine onun sayesinde zamanın bir çok genci kitap ve dergi okuma olanağını bulmuş ve faydalanmıştır. Ancak Mordo Üstadın bırakmış olduğu Masonik ürünler hizmetlerinin başında gelir kuşkusuz. Elimizdeki dergi ve konferans başlıklarını aşağıya sunuyoruz:

Y ı l	ü r ü n (4)	d e r g i
1951/Nisan	Atomik fantezi (fransızca)	La Chaine d'Union
1952/Şubat	Orkide çiçeği ile ilgili düşününçeler	La Chaine d'Union
1953/Nisan	Biraz dinlence (fransızca)	Türk Mason dergisi
1953/Ekim	Uyanıştan sonraki rütman (fransızca)	La Chaine d'Union
1954/Nisan	Adalet ile nısfet arasında diyalok (fransızca)	Türk Mason dergisi
1954/Kasım	Bir dünya Vatandaşı hakkında düşününçeler (fransız.)	La Chaine d'Union
1955/Temmuz	Mim Kemal (fransızca)	Türk Mason dergisi
1958/Nisan	Kabul Nutku	

Son olarak;

Mordo Üstadın 1972 yılında Vedat Muh.: Lo.:sına sunduğu tek-

ris izlenimlerinden bir kaç bölümün tercümesini sunmak istiyoruz burada. Bu kısa bölümler daha o günlerde Mordo Üstadın Masonluk için ne denli önemli bir « i n i s y e » olacağını gösterir niteliktedir kanımızca:

«Ailemizin çoğu bireylerinin biribiri ardından kıvançla» ve onu onurlandırarak taktıkları bu önlüğü ben «titizlikle ve ona yararlı biçimde, ait olduğu derecede giyeceğim..... Kardeşlerim insanın gözlerini değil fakat ruhunu aydınlatan bu ikinci ışığı bana verdiğinizden dolayı tekrar teşekkür ederim... Ölümün gözleri sanki vicdanıma sesleniyordu: Ben kimim kimdim soruyor gibi idiler. Evet kimdi bu kurukafa bir kral, yoksa kul mu Fakat hayır onun ne olduğu çok açık... O hepimizin geleceğidir bir benzerimiz, bir kardeşimiz - kısaca insanı. «... Soylu eylemlerle yükselmek isteyen kişilere hiç bir yergi yapılamaz, ama diğerini alçaltarak yükselmeye çaba gösterenlere karşı çıkmalı.....». (5)

Masonluk Sami Mordo gibi Üstaplardan sonsuza dek kıvanç duyacaktır.

(DİP NOTLARI)

- 1 — Büyük Sekreterlik kayıtlarında tekris tarihi 16 Haziran 1927 olarak gösterilmiştir. Ancak Mehmed Fuat Akev Üstadın edindiği bilgiye göre, gün ve ayın 22 Mayıs olma olasılığı kuvvetlidir.
- 2 — Bu satırları fransızcadan tercüme ettik. Bkz Humanitas Muh.: Lo.:sı «Masonik Çalışmalar kitabı» (1969): Yitirilen bir kardeşin amasına saygı: Davut Yersenli K.: 1969 Humanitas Muh.: Lo.:sı Üs.: Muh.: bugün o da ebedî meşriktedir.
- 3 — Sami Mordo'nun amcası, Vittorio Mordo - Osmanlı Büyük Şarkı'nın kurucuları arasında yer alan çok önemli bir masondu.
- 4 — Sami Mordo'nun tüm ürünleri fransızcadır.
- 5 — Sami Edmondo Mordo-tekris izlenimleri - «Vedat Muh.: Lo.:su - 1927. (fransızcadan)

Jerome David Kern **(1885-1945)**

Jerome Kern Masonluğa, New York'un Brawille ilinin 927 No.lu Gramaton locasında adını attı. 12 Mayıs 1919 da aynı locada Kalfalığa; 9 Haziran 1919 da yine aynı locada Üstad'lığa yükselmişti.

Kern kardeş 27 ocak 1885 de New Yorkta doğmuştu.

Müzik ilgisi daha küçük yaşlarda ortaya çıkmıştı. Daha lise sıralarında iken bir okul gösterisinde okulun Orkestrasını yönetmişti. Yüksek öğrenimini New York'taki Müzik Akademisinde tamamladı. Daha 18 yaşında iken bir Londra gezisinde ilk profesyonel bestesini yaptı. Bestecilik böyle başladı ve onu tam 35 yıl meşgul etti. Bu arada 50 den fazla film müziğide yapmıştı.

Bir çok kişi o'nun en başarılı bestesinin «Show Boat» filmi için yaptığı beste olduğunu söylemektedir. Bununla beraber büyük Akademi ödülünü «The way you look tonight» ile, «The last time I saw Paris» filimlerindeki müziği ile kazandı. Ölümü 11 Kasım 1945 de New York'da olmuştur.

The Philatelic Free Mason Kasım/Aralık 1985

William V.S. Tubman 1895-1980
Liberia Cumhurbaşkanı

20 Kasım 1970 tarihinde Liberia Cumhurbaşkanı William Vacantat Shadrah Tubman'ın 75 inci doğum yıldönümü onuruna Liberia PTT'si iki puldan oluşan bir seri pul çıkartmıştı.

Liberiada, Monrovia şehrindeki 237 numaralı Menrado Consistory Locası ile; Liberia'daki Prince Hall Masons Büyük Locası bu vesile ile yapılan törene katılmak üzere Liberia'ya da içine alan Güney Jüridiksiyonu (Sovereign Grand Commander'i) (33°) Büyük Üstad G. Lewis Jr. biraderi davet etmişti.

Başkan Tubman 1954 yılında Washington DC de, Sovereign Grand Inspektor seçilmişti. Ayrıca Rit'in Liberia'daki yetkili temsilcisi idi.

Törenden sonra yapılan özel konuşmada Başkan Tubman kendisine verilen Yüksek Dereceli masonik rütbe ve görevlerinden affedilmesini istemiş ve bu ricasının sadece yaşı nedeniyle değil ayrıca son yıllarda giderek ağırlığı artan uluslararası sorunları nedeniyle masonik konulara yeterince vakit ayırmıyacağından kardeşlerce kabul edilmesini rica etmiştir.

27 Aralıkta sona erecek olan Pek muhterem Büyük Üstad'lık görevi ile İskoç Rit'inin Liberiadaki temsilciliği görevinin bir başka 33° lik kardeş olan Başkan Yardımcısı R. Talbot Jr.a devredilmesini önerdi. Bu öneri kabul edildi.

Başkan Tubman 12 Nisan 1980 de öldü.

Philatelic Free Mason Kasım/Aralık 1984

Kilisenin Masonluğa Yeni Bir Darbesi

Michael West
Tarık GÜNER

Cuma günü Methodist Kilisesinin (*) bir komitesi; Mason Derneklerine üye olmanın Hristiyanlık inançlarını zaafa uğratacağından müminlerin; bu eski dernekle ilişki kurmamalarının gerektiğini duyurdu.

Buna karşılık; İngiltere Birleşik Büyük Locası Büyük Sekreteri Michael Highman bu raporun «noksan delillere ve hatalı bir muhakemeye dayandığını» açıkladı. Büyük Sekreter'in açıklaması şöyledir:

«Bütün samimiyetimle ümid ediyorumki Methodist Kongresi üyeleri rapordaki mantıksızlığı ve Komitenin görüşlerini dayandığı delillerin nedenli yetersiz olduğunu tesbit edeceklerdir.»

Methodistlerin raporu, İngiliz Kilisesi'nin bu ayın sonunda yapacağı Birleşik Toplantı'ya takdim edilecek ve muhtemelen bir, «Kilise Politikası» olarak kabul edilecektir.

Bu raporun, İngilterede Masonluğa karşı hareketlerin arttığı bir zamana tesadüf etmesi şayanı dikkattir. Esasen Romen Katolik Kilisesi uzun zaman-
danberi Masonluğa karşı idi. İngiltere kilisesi ile İngiliz Baptist'leri de kendi aralarında, üyelerinin Hür Masonların aralarına karışıp karışmamaları üzerinde bir süredenberi görüşüyorlardı.

Methodist Kilise'nin «İman ve Düzen» Komitesi açıklamasında şöyle diyordu:

(*) 1729 da İngilterede Wesley Kardeşler tarafından kurulmuş bir Protestan mezhebidir.

«Dini bütün Hristiyanların birer Mason olmalarının, Masonlukla kaynaşmalarının; nasıl olduğunu anlayamadan kendi Hristiyanlık inançlarını ve Hz. İsa'ya olan bağlılıklarının zaafa uğraması sonucunu doğuracaktır.» Ayrıca bunlara ilaveten, «Hür Masonların değişik Dinlerdeki insanları kaynaştırmaya yönelik gayretler içinde oldukları, bunun, Dini bütün Hristiyanlarca asla kabul edilemeyeceğini» yazmaktaydılar.

İngiliz Klisesinden sonra İngilterede ikinci Büyük Dinsel topluluk olan Methodist Klisesindeki raporlarda, «Mason Localarında zaman zaman klisenin işlerine karışmak anlamına gelebilecek konuşmaların yapıldığı, hatta Papaz tayinlerinin bile tartışıldığı» yazılıyordu.

Bunlara karşın Mr. Higham açıklamasında, «Komitenin Masonik Tanrı deyimini yanlış yorumladığını; aslında bu deyim; çeşitli inançları taşıyan insanların bir araya geldiklerinde üzerinde her hangi bir tartışmaya gerek duymadan kabul edebildikleri bir Asgarî Müsterek «teşkil ettiğini» vurgulamıştır.

Mr. Higham açıklamasında ayrıca, «Hür Masonlar bir Yüce GÜÇ'e inanmak zorundadırlar. Buna karşılık Din Konusu Loca toplantılarında kesinlikle görüşülmez, tartışılmaz. Ayrıca, Masonik toplantılarda Kliselerde olduğu gibi ibadetleri yönetecek Rahip türünden her hangi bir eleman da yoktur. Ve, Masonik Ritüellerin uzaktan yakından, Hristiyanlık Ritüellerinin yerini almak gibi bir amacı da yoktur» demektedir.

Buna karşın Methodistler, «Hayırseverlik ve yardım konularında ki davranışlarını, ritüellerinin gizliliği nedeniyle» şüphe ile karşılamaktadırlar.

Methodist Komite'nin raporunda, «Hür Masonlar Yalnız Erkeklerin kardeşliğini hem de aşırı bir güzellik içinde desteklediklerini, bunun ise Hristiyanlığın her cinse açık arkadaşlık prensiplerine tümüyle aykırı olduğunu» söylemektedirler.

Geçen Eylül ayında «Scotland-Yard» idarecileri Londradaki polis kuvvetleri arasında 27.000 Mason'u işlerinden çıkardı ve geride kalanlara «Mason Kardeşliğine» katılmamaları tavsiye edildi. Arkasından da tekflerin Hür Mason olup olmadığına bakılarak yapıldığı söylentisi yayıldı.

Hür Masonlar bugün dünyada 6 Milyon'dan fazladır. Derneklerinin kuralları Orta Çağ'daki İngiliz veya İskoç taş yontucuları ile katedral ustalarının «kardeşlik derneklerinden» alınmıştır. Kayıtlara göre ilk Masonik Büyük Loca 1717'de Londrada açılmıştı.

İngilterede Hür Masonların sayıları 500.000 ilâ 1.5 Milyon arasında tahmin edilmektedir. İngiltere Büyük Locasının Büyük Üstadı, Kraliçe II Elizabeth'in kuzeni Kent Dükü'dür.

Amerikadaki ünlü Masonlar arasında Benjamin Franklin ile aralarında George Washington'un da bulunduğu 13 Cumhurbaşkanı yer almaktadır. Amerikadaki Masonların sayısı ise 1 Milyonun üzerindedir.

The Mami Herald, 14 Haziran 1985.

Sahir ERMAN**İtalyan Büyük Locası B.Ü. CORONA K'nın İstanbul ziyareti**

İtalyan B.L B.Ü. Corona K. 28 Aralık 1985 günü İstanbul'a gelmiş, Atatürk Hava-
limanında B.Ü. mız Pek Sayın Şekür Ökten adına Büyük Kurul üyesi Suha
Umur K. ve eşi tarafından karşılanmıştır. B.Ü. Kaymakam Cavit Yenicioğlu
K. tarafından rahatsız olan Pek Sayın B.Ü. mızı temsilen Emirgân'daki Ab-
dullah Lokantasında bir yemek verilmiş, ayrıca B.Ü. Corona K. 1.1.1986 tari-
hinde İdeal Muhterem L'nın resmî celsesine katılmış ve 2 ocak 1986 Çarşamba
günü de İtalya'ya dönmüştür.

Masonluk ve din :

«Masonluk bir din değildir, bir dinin yerini de tutmaz. Üyelerinden Üstün bir
Varlığa inanmalarını ister, fakat onlar için bir sistem getirmez. Ritüellerinde
dualar varsa da, bunlar ele alınan konularla ilgili olup, bir dinin tatbik edildi-
ğini ifade etmezler. Masonluk iman eden herkese açıktır, fakat toplantılarda din
tartışması yapılmaz. Üstün Varlık hakkında kullanılan isimler değişik iman
sahibi olan insanların aynı duada birleşmelerine ve bu duanın onlar arasında
ihtilâf çıkmasına sebebiyet vermemesine yol açar. Masonluğa mahsus bir
Allah yoktur; her Mason kendi mensup olduğu dinin Allahına bağlı kalmakta
devam eder». (İngiltere Birleşik B.L'nın 12 Haziran 1985 tarihli bildirisinden)

İngiltere B.Ü.nün mesajı:

«İngiltere Kilisesi Büyük Sinod'unun, Metodist Kilisenin Masonlukla dinin bağdaşabilip bağdaşamayacağını incelemeğe davet ettiğini belirtmek isterim. Bu incelemenin açılmasını temenni ederim. Bu inceleme sonucunda Masonluğun dinin koruyucusu olduğunun daha iyi bir şekilde meydana çıkacağından emin olarak bu temennide bulunuyorum.»

(İngiltere Birleşik B.L.nın 13 Mart 1985 tarihli bildirisinden)

Masonik etiket:

«Bir adayı teklif edeceğiniz zaman, onun dürüst ve uygun bir kişi olduğuna kefil olduğunuzu ve hayat tarzı hakkında etraflı bilgi sahibi olmanızın gerekli bulunduğunu unutmayın. «İşyerinde iyi bir arkadaş» demek yeterli bir tavsiye teşkil etmez. - L. dışında ve özellikle KK. le içki içerken hiç bir suretle masonik işaretleri vermeyin. - Bir ziyafette Ü.M. izin vermeden sigara içmeyin. - Aidatınızı zamanında ödeyin ve Haz. Em. Sek. inizi fazla mesai yapmak zorunda bırakmayınız. Bu toplantıya katılmayacağınız zaman, mazeretinizi yazılı olarak bildiriniz ve Dul Kesesine katkınızı göndermeyi ihmal etmeyiniz». (Masonin Hints and Etiquette, İngiltere Birleşik B.L. yayını)

Masonluk nedir?:

İngiliz basınında Masonluk hakkında bazı tenkitlerin yer alması üzerine İngiltere Birleşik B.L. «Masonluk nedir?» başlıklı bir broşür yayınlamıştır. Broşürde şu konulara yer verilmiştir: Giriş - Üye olmak için gereken temel vasıflar-Masonluk ve din-Üç Büyük Prensipten: K. sevgisi, yardım, gerçekli-Yardım-Masonluk ve toplum - Sır - Masonluk ve politika - Diğer masonik teşekküller-Sonuç.

Broşürün «Sır» başlıklı kısmında şöyle denilmektedir: «Masonluğun sırları tanınmanın geleneksel şekillerine ilişkindir. Masonluk gizli bir cemiyet değildir zira bütün üyeler diğerlerinin kim olduğunu bilmek imkânına malikdir ve makul sebeplerle sorularak suallere cevap vermekte serbesttir. Ana tüzükleri ile katdeleri herkese açıktır. Gaye ve prensipleri açısından her hangi bir sır mevcut değildir. Diğer bir çok derneklerde olduğu gibi, Masonlukta da bazı iç meseleleri sadece üyelerine mahsus özel işler sayılır».

(What is Free masonry? — İngiltere Birleşik B.L.nın Ekim 1984 tarihli bildirisinden)

Yaşadığımız günlerde masonluk:

Yaşadığımız 20. asırda masonluğa artık ihtiyaç kalmadığı öteden beri ilirülür. Bu tenkitlere cevap veren Finlandiya B.L.na mensup Reijo Ahtokari K. şöyle demektedir: «Masonluk zamanla bağı olmayan bir felsefe her devrin, bu devrin meselelerini çözmeye yardımcı olan bir sistemdir. Masonluk elektronik beyinler ve uzaya fırlatılan araçlarla dolu olduğu sık sık gördüğümüz günkü dünyada dahi, hayatî bir mevki işgal etmektedir.»

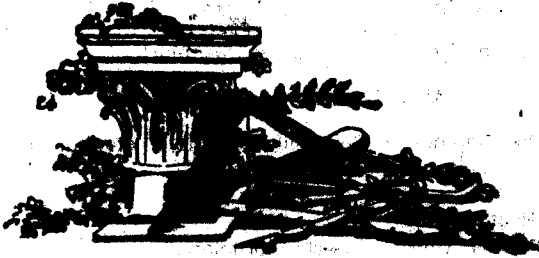
(Reijo Ahtokari - On Freemasonry in these Modern Days-Koivikkulma, 1985/5, s.1)

Eski bir kitapta Masonluk

İlâveli Lûgatı Osmanî adlı, taş barması, 1896 (1313) senesinde Maarif Nezareti Cellesinin ruhsatı ile İstanbul'da Alem matbaasında tab olundu kaydı bulunan kitapçık bundan 89 yıl önce basılmıştır. Bu eserin son kısmında yer alan Fransızca lûgat kısmında Fransızca lûgat kısmınının 24. sahifesinde Farmason sözcüğü şöyle açıklanmıştır:

«Farmason lafzının adı Farmason imişki, duvarcı kardeş demektir. Şimdi Farmason diye bu cemiyetin efradına derlerki onlar yekdiğerlerine Kardeş olup birbirlerine veyahut fukaraya yardım ederler. İnsanîyet ve medeniyetçe lâzım gelen terbiyei beşere çalışırlar. Bazı kimseler, Farmasonluğu bir din, bir mezhep zannederek yanlış zehapta bulunurlar. Her din ve mezhepte bulunan adamlar Farmason cemiyetine girebilirler. Bir vakit bu cemiyete politika cemiyeti namı verilîrsede şimdi politikaya karışmayıp yalnız uhuvveti umumîye vücuda getirmeye çalışırlar. Bizler ki müslimanız bu cemiyete girmek için lâzım gelen girip Farmasonluk lâzım, zira Müshümanlar Kardeştir».

(Sami Gür'ün K.imiz tarafından bize verilen bu notu yayınlarken, dikkat ve gayretî sebebiyle bu K.imize teşekkür ederiz. S.E.)

Localarda Verilen Konferanslar

İSTANBUL

LOCA	KONUŞMACI	KONU	TARİHİ
İdeal	Ahmet Akkan	İnsan Kardeşim	10.2.1986
	Nurettin Kızılay	Korunmaya muhtaç çocuklar	24.2.1986
Kültür	Atilla Büyüktuncay	Ulu Mimarın en güzel eseri	27.12.1985
	Aydın Tuncay	Hukuk ve Masonluk	24.1.1986
	Teoman Bıyıkoğlu	«Ketumiyet»	21.02.1986
	Özkan Kaymak	Masonun huzur reçetesi «SEVGİ»	7.3.1986
Ükü	Seyfi Nazım Basa	Gençlikte ve yaşlılıkta Masonluk	26.12.1985
	Harun Reşit İdil	Arayış I	9.1.1986
Kardeşlik	Ali Biren	1. D.: Felsefesi	13.2.1986
	Ali Mahan Erden	Kitaplar ve İnsanlar	13.3.1986
Hürriyet	Ersin Alok	Amazonun 24 saati	28.1.1986
Sevgi	Şefik Berkoğlu	Şehircilikte İstanbul İstanbul'un dünü ve bugünü	9.12.1985
	Reştan Aras Haluk Uğur Murat Argon	Gençlik sorunları	23.12.1985
	Erdoğan Ersever	Sanat ve Masonluk	20.1.1986

LOCA	KONUŞMACI	KONU	TARİHİ
Sevgi	Doğan Torunoğlu Glterkin YeŐilyurt Saygun Gürpinar	21. Y.Y. Girenken Masonluk	17.2.1986
	Necmi Karakullukcu	Ruhun lmezliği	17.3.1986
Atlas	Orhan Ömer Kkeal	«Ömer HAYYAM»	20.11.1985
	Viktor Marag	Masonluğun Sembolleri	20.1.1986
	Nedim Yahya	Cağımızın başında Kudus'teki Felefi ve İdeolojik hareketler	12.2.1986
Müsavat	Ömer Umur	Masonik Müzik rnekleri	17.1.1986
	Can Arpac	Eski Ustalarımız	14.2.1986
Libertas	Nüvit Arıcarı	Hayatın Gelişimi	22.1.1986
	Falih Erksan	GOETHE ve İSLAM	5.3.1986
Hakikat	İstefan Papadopoulos	İstanbul'un surları	19.12.1985
	Yani Kalamaris	Hakikat Masonlar arasında ortak noktayı teşkil eder.	2.1.1986
	Yani Skarlatos	Havadan ve Sudan I	16.1.1986
	Andon Parizyanos	Tefekkür Hücresi	30.1.1986
	Yeni Skarlatos Yani Galjoı	Havadan Sudan II. DüŐünen İnsan	27.2.1986
Ahenk	Haluk Kurdoğlu	Mevlana ve Sevgi	5.2.1986
	Haluk Kulen	M. nlik Gercek	5.3.1986
Fazilet	İrfan Tan	Evren, insan ve Mesleğimiz	24.12.1985
	Cavit Yenicioğlu	Masonlukta İntizam ve Muntazam Masonluk	7.1.1986
Erenler	Münir Raşit ymen	Bilim ilerlerken İnsanların düŐünüŐ ve DavranıŐları	20.12.1985
	Orhan Tannıkulu	Masonik Müzik Nedir?	17.1.1986
	Atilla Byktuncay	«YUNUS EMRE»	14.3.1986
Delta	Beysan Keyder	Sermaye Piyasası	9.12.1985
	NeŐe DeriŐ	Güneş Enerjisi	20.1.1986
	Turgut Gülez	Dünyada ve Türkiye'de Petrol Sorunu	17.3.1986
S. Dostlar	Harun İdil	Arayış (I)	2.1.1986

LOKA	KONUŞMACI	KONU	TARİHİ
S. Dostlar	İlhan Menderes	Aklın Işığında	30.1.1986
	Ziya Fırcıoğlu	Kendini Bil	27.2.1986
Şefkat	Önal Uras	Kuzeyden gerçek âleme bir bakış	13.3.1986
	Halis Yalçın	Mevlana ve Şems	30.12.1985
Hümanitas	Yüksel İnel	Çevresel Etik ve MASONUN vazifeleri	10.2.1986
	Rene Ancel	1 Ocak 1940	24.12.1985
Hulus	İzak Abudaram	«BAB»ın Felsefesi	7.1.1986
	Deyvi Florentin	MARTİN BUBER'in Felsefesine giriş	21.1.1986
	Ersin Alok	Meksika girişiminde tarihsel konular	4.2.1986
Freedom	Ersin Alok	Anadolu Güneşleri	4.3.1986
	Dimitri Karakaş	«BETHOWEN: Hürriyet, Sevgi ve Barış Şairi»	22.1.1986
Dövrüm	Konstantin Dacos	«Milaslı Thales»	5.3.1986
	İsmail İşmen	Robert BURNS K.'in Hayatı ve Zamanı	23.1.1986
Pınar	Necdet Egeran	Masonlukta gerçeği arayış	20.2.1986
	Galib Dolun	Bilim Otesi	28.1.1986
Sevenler	Cavit Yenicioğlu	Türkiye'deki Masonik Faaliyetler hakkında kronolojik Etüd	12.2.1986
	Bülent Kocaaydın	Madde	12.3.1986
Hişar	Aytaç Manço	Anderson Yasası	11.2.1986
	Cengiz Coşkun		
Hişar	Erol Şahingiray	Türk Masonluğunun kısa tarihçesi	11.3.1986
	Raşit Temel	LANDMARKLAR	10.1.1986
Hişar	Nezih Rona	Masonik Tolerans	24.1.1986
	Üstün Görtuna	Renesans ve Masonluk	7.3.1986
Hişar	Cavit Yenicioğlu	Masonlukta İntizam ve muntazam Masonluk	21.2.1986
	Cavit Yenicioğlu	Türkiye'deki Masonik Faaliyetler hakkında Kronolojik Etüd	21.1.1986
	Turhan Sunar	Gençlik ve Masonluk	18.2.1986
	İsmet Okyay		
	İzzet Pekaran		

LOCA	KONUŞMACI	KONU	TARİHİ
Hisar	Ersin Alok	Anadolu Güneşleri, Zama	4.3.1988
Üçgen	Aydın Uluyazman	«Neyzen Tefrik»	20.12.1985
	Atilla Büyüktunca	Ulu Mimarın en güzel Eseri	17.1.1986
	Argun Berker	Sayılar Ahenk ve Masonluk	31.1.1988
	Ahmet Turat	Masonluk Tarihi	28.2.1986
	Erdal Dönmez	Türk Masonluk Tarihi	14.3.1986
Üçışık	Oktay Gündoğdu	Tasavvuf ve Tarikatlar	6.1.1986
	Orhan Tarıkulu	HAYDN'ın Paris Senfonileri	20.1.1986
	Nusret Semî	Hürriyet	3.2.1986
	Teoman Sakuti	Kuruluş Yılı dönümümüzde tersimatlardan alıntılar	17.2.1988
	Üstün Görtuna	«Futuvvet ve Futuvvetname	3.3.1986
	Necmi Karakullukçu	Ruhun Ölmezliği üzerine Düşünceler	17.3.1986
Gün	Şadan Ersoy	Ülkü Mabedi Yolunda	18.12.1985
	ErdalTunalı Toşunoğlu	Aşağılık Kompleksi, Aşağılık duygusu ve M.:nik düşüncedeki olgunluk	15.1.1988
	Muzaffer Akın	Büyük İskender: Eski Çağlarda Kardeşlik ve Gönül birliği düşüncesinin doğusu	26.2.1986
	Ahmet Akkan	Hakikatın aranmasında dinî Bilim Ahlakı	12.3.1986
Özlem	Salım Rıza Kırkpınar	«KONFÜÇYÜS»	16.12.1985
	Moiz Berker	Masonlukta Madenler	24.2.1986
	Altan Arbak	Sokratesin Savunması	10.3.1988
Başak	Ali Dinçol	16. Asır Türkiye'de Operatif Masonluk Hakkında Notlar	26.12.1985
	Argun Berker	Sayılar ve Masonluk	9.1.1988
	Üstün Görtuna	«BARİŞ»	6.3.1986
İşem	Ahmet Akkan	Evrenin Ulu Mimarı	24.1.1986
Evren	Ersin Alok	Amazonun 24 saati	19.12.1985
	Osman Altuğ	Muhasebe Biliminin Tarihsel Gelişimi içersinde sibernetik ile ilişkileri	2.1.1988
	Mourice Alfandri	Loca dışında Masonlar	16.1.1986

LOCA	KONUŞMACI	KONU	TARİHİ
Evren	Mehmet Sunde	Dünyada Hayat	27.2.1986
Piramit	Armağan Vardarlı	Yaratıcılık	24.1.1986
	Alber Bilen	«KÜLTÜR»	7.3.1986
Nilüfer	Ziya Ete	AHİLİK	24.12.1985
	Erki Orkun	SEVGİ	28.1.1986
	Üner Özeken	«Sevgi İnsan ve Sanat»	25.2.1986
Burç	Aydın Uluyazman	Neyzen TEVFIK ve Felsefesi	6.1.1986
	Ziya Fıçıoğlu	Hermetizm ve Masonluk	20.1.1986
	Özkan Kaymak	Masonun Huzur Reçetesi	3.2.1986
	Aziz Cöl	Türkiye'de Mason Tarihi	17.2.1986
	Müfit Birsen	Adalet ve Masonluk	3.3.1986
	Turgüt Gülez	Türkiye'de ve Dünyada Petrol	17.3.1986
Sembol	Üstün Gürtuna	Rönesans ve Masonluk	30.12.1985
	Erdoğan Ersever	Sanat ve Masonluk	10.2.1986
Güven	Cavit Yenicioğlu	Türkiye'deki M.: Faaliyetler hakkında Kronolojik Etüd	26.12.1985
	Şadan Ersoy	«Ülkü Ma.: Yolunda»	23.1.1986
	Munip Tarhan	Bir Babadan Oğula	20.2.1986
ANKARA			
Uyanış	Kurtuluş Celebi	Temsil, Temasül, Toleros	21.2.1986
Doğuş	Seyhun Tunaşar	Hür Düşünce	11.2.1986
Yükseliş	Salih Tuğay	Büyük Fransız İhtilali Kronolojisinde Masonik İkelere Paralel Fikir Akımları	19.12.1985
	Hasan Köni	Eski İstanbul Locaları	30.1.1986
	Necdettin Eş	İnanç ve İman	6.3.1986
İnanış	H. Ümit Güneş	M.: 'lukta Hoşgörü ve Toleros	23.12.1985
	Rauf Birol	Anlaşıl Davranış ve ilişkilerimizde M.: 'luğun Etkisi	13.1.1986

LOCA	KONUŞMACI	KONU	TARİHI
İnanış	İsmet Bilgin Fikri Ekin	Türk Dilinin dünü ve bugünü	27.1.1986
	Feridun Özyurt Kenan Mortan		
	Aydın Örgöy	K.:lık Zinciri ve M.: 'lik Dayanıőma	10.2.1986
Bilgi	Necip Alayeli	Masonik Düşünceler	18.12.1985
	Yücel Ataün	Günümüzün sorunu Petrol ve Türkiye	5.2.1986
	Melih Ölcer	Masonik Görüşler	5.3.1986
Barış	Necdet Açınal	Günümüzün Düşündürdükleri ve Biz	6.12.1985
	Burhan Apaydın	Yaşayan Atatürk ve Laiklik	3.2.1986
	Melih Tokay	Süleyman Mabedi Bölgesinde Eski Medeniyetler	17.2.1986
Dikmen	Medeni Sosyal	II. Nazırın 5 Dakikası	6.3.1986
Yıldız	Y. Ertuğrul Destan	Dört yarımızı süsleyen, güzelliik: SEVGİ	9.1.1986
	Mesrur Aktül	Piramitlerde Tekris	13.2.1986
	Salih Tuğay	Hoşgörü ve İnsanlığın kutsal Tutkusu	27.2.1986
Çankaya	T. Gürsoytrak	Disiplin ve Tolerasının bağdaştırılması	24.1.1986
Arayış	Teoman Güre	Bektaşılıkte sofrı Adabı	17.12.1985
Üçgöl	Metin Ölgöray	Atatürk İlkelerinin Türk Masonluğuna yön veriliő	22.1.1986
	Samı Gürün	Ma.: 'luk ve Öğretisi	12.2.1986
	Onur Arı		
	Sinan Sargın Ender Ertürk	2000 yılına doğru Türkiye	26.2.1986
Ahiler	Ertuğrul Fişenk	Önlük	12.12.1985
	Behçet Sepici	Disiplin ve İntizam	30.1.1986
Cağ	Savaş Akhan	Masonluk ve Mutluluk	6.12.1985
	Salih Kaya Sağın	M.: 'luğun Yazılı olmayan kuralları	20.2.1986
G. Mimarları	Zafer Yalçın	Ahiler ve Ahilik	4.2.1986
Eşitlik	Güneş Künser	Mazeretler	14.1.1986
	Sabih Atasoy	İyilik, Doğruluk, Güzelliik	28.1.1986

LOCA	KONUŞMACI	KONU	TARİHİ
Yunus Emre	Metin Ülgeray	Atatürkçülük ve Türk Masonluğu	15.1.1986
	Orhan Tan	Yaşantıda ve Masonlukta Disiplin	5.2.1986
	Levent İlbay	Dünyadaki Obediyaneler «Kıta Avrupa»	5.3.1986
İlke	Ahmet Erhan Işık	Masonluk ve Dışa Açılım	31.1.1986
Atanur	Haluk Özel	Masonik Felsefenin Evrimi	3.2.1986
	Doğan Çapan	Sevgi ve Masonluk	17.2.1986
	Erdal Ergüven	İçimizdeki Dünya	3.3.1986
Denge	Müjdat Karaca	Toplumsal Değişme ve Demokrasi	5.2.1986
Doğan Güneş	Okan Işın	Ateş Toprak ve Havanın Masonlukta Sembolizması	15.1.1986

İZMİR

İzmir	Umur Denizol	«KÜLTÜR»	16.1.1986
	Beliğ Onat	Düşünme Sanatı	16.1.1986
	Aysun Kılıçoğlu	İnsan Hakları ve Masonluk	30.1.1986
	Ahmet Cemal Çolakoğlu	Kalfa Ayadamlıkları	13.2.1986
	Ziya Nazlı	«ÖZVERİ»	13.2.1986
	A. Nejdet Çolakoğlu	M.'lukta uygulanması zorunlu kurallar	27.2.1986
Nur	Emin Doğan	Volter Birader	21.1.1986
	Tahsin Yaşamak	«Kendini Bil»	18.2.1986
	Sedat Özbeyler	Kişilik ve Masonluk	4.3.1986
Promethee	Mehmet Akif Akev	Nereden geliyoruz? Neyiz Nereye Gidiyoruz?	7.1.1986
	Nelson Arditi	İki Yön	26.2.1986
İrfan	Bayazıt Yıldırım	Bağışlama ve Sevgi	13.1.1986
	Müştak Çaymaz	Çalışma Hayatımız	24.2.1986
Ümit	Ayhan Yalay	M.' ve M.'luk	20.12.1985
	Orhan Terzibaşoğlu	M.'luk ve Hiyerarşi	31.1.1986
	Mete Şar	Barış Yolunda Barış ve Masonluk	14.2.1986

LOCA	KONUŞMACI	KONU	TARİHİ
Ümit	Kuthan Savaşçın	Barışın Sosyal ve Hürmanistik Boyutları	14.2.1986
	Metin Güner	İnsan Barış	14.2.1986
	İlhan Ege	Ritüellerimizde Barış	14.2.1986
Ephesus	Güngör Kavadarlı	Masonluk ve Gençlik	11.12.1985
Eylem	Tuncer Gönenc	Anderson Konstitüsyonları	6.1.1986
	Necat Hürtürk	«LANDMARKLAR»	3.3.1986
	Alev Kutay	M.: 'lukta Rehber	3.3.1986
Manisa	Nevzat Moraloğlu	Veren El Vermeyen Elden İyidir.	15.1.1986
	Orhan Atiker	«Ayna»	29.1.1986
	Mustafa Hakküder	«Kendini Bilmek»	29.1.1986
Ege	Yüksel Keskin	«Özgürlük»	26.2.1986
	Argun Terzibaşoğlu	«Doğruluk»	28.11.1985
	Özcan Şenacıko	«K.: 'lik Duygusu»	5.12.1985
	Okan Buldanoğlu	M.: 'lukta Sembolizm	26.12.1985
	Kemal Arolat	İnsan Hakları ve Masonluk	26.12.1985
	Okan Buldanoğlu	M.: 'lukta Sembolizm	9.1.1986
	Yalçın Gürsu	M.: 'lukta Sırları	23.1.1986
	Recai Kabakcı	Hipokrat Yemini	6.2.1986
	Atilla Uslu	Hakkatı arama Kavramı	6.2.1986
	Galip Galin	M.: 'nun Aile içindeki vazife ve Mesuliyetleri	20.2.1986
Başarı	Mehmet Tantürk	Mabedimiz ve Semboller	30.12.1985
	Mehmet Tantürk	Hedefimiz ve Semboller	10.2.1986
	Suat Aydar	Mesleğimiz	10.2.1986
	Halil Giresunlu	M.: 'lukta Örf ve Adetler	24.2.1986
sın	Orhan Uçar		
	Rifat Sümer	Masonlukta Estetik (Sevgi)	6.1.1986
	Mustafa Kulalıoğlu		
	Mete Şar	Mason Olduk mu?	20.1.1986
	Ali Şevki Tanyü	Sevgi	3.3.1986

KURULUŞ YILDÖNÜMLERİNİ İDRAK EDEN LOCALAR

VADİSİ	LOCASI	KURULUŞ TARİHİ
İSTANBUL	ÜLKE	14.1.1959
»	EVREN	14.1.1977
»	İDEAL	18.1.1939
»	PIRAMİT	19.1.1977
»	GÜN	24.1.1975
»	ÖZLEM	15.1.1975
»	ÜÇGEN	29.1.1971
»	ÜÇİŞİK	24.2.1975
»	BAŞAK	20.3.1975
»	BURÇ	28.3.1980
»	ARAYIŞ	19.1.1964
ANKARA	ÜÇGÜL	19.1.1964
»	DOĞUŞ	14.2.1949
»	ANKARA	27.2.1976
»	ANKARA	27.2.1976
»	G. MİMARLARI	1.3.1971
»	İLKE	27.2.1980
»	NUR	6.2.1951
İZMİR	EYLEM	23.3.1970

ARAMIZDAN AYRILANLAR

ADI SOYADI	DOĞUM Yeri-TARİHİ	TERKİS TARİHİ	LOKASI	EB.: MAŞ.: İN.:
Niso Ruso	İstanbul 1946	25.5.1972	Kardeşlik	30.11.1985
Ermis Hristidis	İstanbul 1940	29.3.1984	Hakikat	9.12.1985
O. Zeki Koylan	Selanik 1900	29.5.1930	İnanış	12.12.1985
Şeref Cevrem	Buca 1926	7.2.1974	Gönül	19.12.1985
H. Rauf Özen	Selanik 1911	10.5.1956	Gönül	19.12.1985
Raymond Minasyan	İstanbul 1921	9.11.1955	Atlas	14.1.1986
Ralf Tanalı	Manastır 1324	4.7.1959	Yükseliş	1.1.1986
Mustafa Bilhan	İstanbul 1911	13.5.1954	Yükseliş	25.4.1985
Osman Hazer	Şam 1920	7.12.1971	Arayış	8.1.1986
Ömer Berk	Akşehir 1916	8.2.1968	Delta	9.4.1985
Osman Ökmen	İstanbul 1908	11.5.1961	Kardeşlik	11.2.1986

EBD.: MAŞ.: a intikal eden kardeşlerimize EV.: 'in U.: M.: 'ndan sonsuz mağ-firret ve kederli ailelerine ve bütün kardeşlerimize sabırlar dileriz.

HİÇ BİR ŞEY ÖLMEZ — HER ŞEY YAŞAR

Mimar Sinan Dergisinin 55-58 Sayıları Fihristleri

KONULAR FİHRİSTİ

BÜYÜK ÜSTAD MESAJLARI

Okten Ş. 85.58. 4

ARAŞTIRMA

Yabancı Obedianslara bağlı Osmanlı İmparatorluğunda çalışan
localar hakkında (Atabek R.) 85.55. 4

1880-1890 yılları arasında İstanbul'da dışa döntük masonik
faaliyetler (Atabek R.) 85.56. 4

Türkiyede masonluğun uyku dönemleri (Umur S.) 85.58. 6

İNCELEME

1985 uluslararası gençlik yılında gençlik için neler yapabiliriz
(Tarhan T.) 85.55.20

Gençlik üzerine (Altar C.M.) 85.56. 9

Gençlik yılı dolayısıyla özlenen insanlık dünyası gençlik
ve eğitim (Akkerman N.C.) 85.57.11

Bir masonik diplomadan görüntüler (Gökçürk H.I.) 85.58.24

MASONİK KONULAR

Rahberlik üzerine (Karakullukçu N.) 85.55.13

Yaşadığımız çağın sorunları ve masonun görevleri:
aklıselim, aydın ve masonik kültür sahibi olmak
(Erginsoy A.) 85.55.40

Fisagor ve Delf mabedinin gizleri (Ecer E.N.)	85.55.52
Bir insanın ölçüsti (Simon A., çeviren Güner O.F.)	85.55.72
İkinci derece purification (Ecer E.N.)	85.56.48
Masonluk üzerine (Temel R.)	85.56.54
W.A. Mozart'ın masonik müzikleri Türkçe sözlerle plak yapıldı (Tanrıkulu O.)	85.57.24
Masonik Müzik nedir? (Tanrıkulu O.)	85.57.24
Perfection - üçüncü derece kozmogoni ve psikoloji (Ecer E.N.)	85.57.38
Tasavvuf ve masonluk II ve III (Fıçıoğlu Z.)	85.57.48
Kardeş anısı (Gürmen S.)	85.58.28
Masonluk ve müzik (Tanrıkulu O.)	85.58.45
MASONLUK TARİHİ	
Meşrik-i azamın faaliyeti ile ilgili bazı açıklamalar (Atabek R.)	85.57. 4
FELSEFİ KONULAR	
İslamda akıl ve hikmet (Kurt Ö.F.)	85.55.23
Batılı felsefe düşüncesi ile inisyatik düşünce arasında bir karşılaştırma denemesi (Alguadıç J.)	85.55.58
Kosmosta insanın yeri ve görevi (Erengül F.)	85.56.26
DEĞİŞİK KONULAR	
Özgürlük (Erman H.)	85.56.16
Bir kitabın giriş bölümü (Temel R.)	85.56.21
Maddenin duyarlığı, canlıdan cansıza geçiş (Çalışkan E.)	85.56.41
Gençlik yılından neler bekleyebiliriz? (Göktürk H.İ.)	85.57.21
Türk şiirinde «Kendini bilme» teması (Sagın S.K.)	85.58.53
SEMBOLLER	
Yapı sanatında modüller ve boyutsal sembolizm (Umuter Y.)	85.57.29
Kıymetli taşlar sembolizmi (Atabek R.)	85.58.13
ÜNLÜ MASONLAR	
Bir büyük üstadımız Mim Kemal Öke (Erginsoy A.)	85.58.31
İbrahim Necmi Dilmen'in yaşam öyküsti (Mimar Sinan)	85.58.39
David Kohen üstad hakkında (Mimar Sinan)	85.58.42
FİHRİSTLAR	
İpekçi G.	85.55.89
MASONLUK VE FİLATELİ	
(Güner T.)	85.55.73
» »	85.56.57

Güner T.	85.57.60
» »	85.58.62
OLAYLARIN İÇİNDEN	
Erman S.	85.55.77
Mimar Sinan	85.56.59
Erman S.	85.57.62
Mimar Sinan	85.58.63
LOCALARIMIZDAN HABERLER	
Mimar Sinan	85.56.60
» »	85.57.65
» »	85.58.68
ARAMIZDAN AYRILANLAR	
Mimar Sinan	85.55.88
» »	85.56.79
» »	85.57.72
» »	85.58.79

YAZARLAR FİHRİSTİ

— A —

AKKERMAN N.C.	
Gençlik yılı dolayısıyla özlenen insanlık dünyası gençlik ve eğitim	85.57.11
ALGUADIŞ J.	
Batılı felsefe düşüncesi ile inisiyatik düşünce arasında bir karşılaştırma denemesi	85.55.58
ALTAR C.M.	
Gençlik üzerine	85.56.9
ATABEK R.	
Yabancı ebedianslara bağlı Osmanlı İmparatorluğunda çalışan localar hakkında	85.55. 4
1880-1890 yılları arasında İstanbul'da Dışa döntik masonik faaliyetler	85.56. 4
Meşriki Azamın faaliyeti ile ilgili bazı açıklamalar	85.57. 4
Kıymetli taşlar sembolizmi	85.58.13

— Ç —

CALIŞKAN S.	
Maddenin duyarlığı, canlıdan cansıza geçiş	85.56.41

ECER E.N.

Fisagor ve Delf mabedinin gizleri

85.55.52

İkinci derece purification

85.56.48

Perfection-üçüncü derece kozmogoni ve psikoloji

85.57.38

ERENGÜL F.

Kosmos'ta insanın yeri ve görevi

85.56.26

ERGINSOY A.

Yaşadığımız çağın sorunları, ve masonun görevleri:

akhselim, aydın ve masonik kültür sahibi olmak

85.55.40

Bir büyük üstadımız Mim Kemal Öke

85.58.31

ERMAN H.

Özgürlük

85.56.16

ERMAN S.

Olayların içinden

85.55.77

» »

85.57.62

FIÇICIOĞLU Z.

Tasavvuf ve masonluk II ve III

85.57.48

GÖKTÜRK H.İ.

Gençlik yılından neler bekleyebiliriz

85.57.21

Bir masonik diplomadan görüntüler

85.58.24

GÜNER Ö.F.

Bir insanın ölçüsü (Albert Simon'dan çeviri)

85.55.72

GÜNER T.

Masonluk ve filateli

85.56.73

» »

85.56.57

» »

85.57.60

» »

85.58.62

GÜRME N S.

Kardeş anısı

85.58.28

İPEKÇİ G.

Fihristler

85.55.89

KARAKULLUKÇU N.

Rehberlik üzerine

85.55.13

KURT Ö.F.

İslamda akıl ve hikmet

85.55.23

— M —

MİMAR SİNAN

Olayların içinden	85.56.59
» »	85.58.65
Localardan habersler	85.56.60
» »	85.57.65
» »	85.58.68
İbrahim Necmi Dilmenin yaşam öyküsü	85.59.39
Davit Kohen <u>üstad</u> hakkında	85.58.42
Aranızdan ayrılanlar	85.55.88
» »	85.56.79
» »	85.57.72
» »	85.58.79

— Ö —

ÖKTEN Ş.

P.S. Büyük Üstad mesajı	85.58. 4
-------------------------	----------

— S —

SAĞIN S.K.

Türk şiirinde «Kendini Bilme» teması	85.58.53
--------------------------------------	----------

SIMON A.

Bir insanın ölçüsü (Çeviren O.F. Güner)	85.55.72
---	----------

— T —

TANRIKULU

W.A. Mozart'ın masonik müzikleri türkçe sözlerle <u>plak</u> yapıldı	85.56.66
Masonik müzik nedir?	85.57.24
Masonluk ve müzik	85.58.45

TARHAN T.

1985 uluslararası gençlik yılında gençlik için neler yapabiliriz	85.55.20
--	----------

TEMEL R.

Bir kitabın giriş bölümü	85.56.21
Masonluk üzerine	85.56.54

— U —

UMUR S.

Türkiyede masonluğun uyku dönemleri	85.58. 6
-------------------------------------	----------

UMUTER Y.

Yapı sanatında modüller ve boyutsal sembolizmi	85.57.29
--	----------

MİMAR SİNAN

Organ of the Grand Lodge

of Free and Accepted Masons of Turkey

CONTENTS

4. Civilisations that
Flourished on the Temple site Melih TOKAY
24. The Metrologic Symbolism of Masonry .. H. Cahit BERGİL
32. Dogma and Dogmatism Servet YESARİ
35. Realities in Freemasonry Rağıp TEMEL
42. Babilism and its philosophy İzak ABUDARAM
58. Our duty Nezih RONA
60. Joseph Haydn - Paris symphonias ... Orhan TANRIKULU
66. Virtue Gökhan ÖNCE
71. Sami Mordo Jak ALGUADIŞ
75. Philately and Masonry Tank GÜNER
77. A new Blow of the Church to
Freemasonry Michael WEST
79. Current Events S. ERMAN
91. In Memoriam Mimar SİNAN

Adress : 25, Nuruosmaniye Sokakı - Beyoğlu / İSTANBUL

YEAR 1986

No. 59

